

„MUSELA JSEM SE OSVOBODIT, CHÁPEŠ?“

Tělo a tělesnost v divadelní hře *Mašinerie*

TEREZIE ŠÍPOVÁ

Abstrakt

Studie se zabývá analýzou nazírání na tělo a tělesnost v expresionistickém dramatu *Mašinerie* (*Machinal*) Sophie Treadwell z roku 1928 prostřednictvím uvažování americké teoretičky Judith Butler o performativním konstruování pohlaví a genderu. Drama představuje kritický vhled do fungování dobové patriarchální společnosti a poukazuje na dopady, jaké může mít takovéto společenské uspořádání na ženské tělo i ženskou identitu. Způsob vyobrazení ženského těla a tělesnosti a jejich využití pro akcentaci témat hry je analyzován na příkladech konstrukce postav a situací jazyka replik a scénických poznámek z překladu hry, který je součástí tohoto čísla. Vzhledem k zaměření rozboru na textovou stránku hry si v této fázi studie nenárokuje analýzu její inscenační tradice ani obširnější kontextualizaci období vzniku.

Klíčová slova

Mašinerie (*Machinal*), Sophie Treadwell, expresionistické drama, Judith Butler, tělo, gender, pohlaví, patriarchát

“I had to get free, didn’t I?” The body and physicality in the theatre play *Machinal*

Abstract

This study analyses the perception of the body and physicality in Sophie Treadwell’s expressionist drama *Machinal* (1928) through American theorist Judith Butler’s thinking of the performative construction of sex and gender. The drama provides a critical insight into the workings of contemporary patriarchal society and highlights the impact such social arrangements can have on the female body and female identity. The way in which the female body and physicality are portrayed and used to accentuate the themes of the play is analysed through examples of the construction of characters and situations of the language of lines and stage notes from the translation of the play, which is included in this issue. Given the focus of the analysis on the textual aspect of the play, at this stage the study does not claim to analyse its staging tradition or contextualise the period of its creation.

Key words

Machinal, Sophie Treadwell, expressionist drama, Judith Butler, body, gender, sex, patriarchy

Americká teoretička Judith Butler ve své publikaci *Undoing Gender* z roku 2004 píše, že tělo je „místem, kde se „dělát“ a „být dělán“ stává dvojznačným. Přestože bojujeme za práva na svá vlastní těla, samotná těla, za která bojujeme, nejsou zcela vždy jen naše. Tělo má svůj neodmyslitelný veřejný rozměr; konstituováno jako sociální fenomén ve veřejné sféře, moje tělo je i není moje“ (Butler 2004: 21).¹ Tuto citaci děl od vzniku divadelní hry *Mašinerie* (*Machinal*) autorky Sophie Treadwell z roku 1928 několik dekád, přesto je však možné aplikovat koncept rozvolňování genderu, ve kterém Butler formuluje veřejný rozměr těla, podobně jako i další její teoretické úvahy týkající se pohlaví a genderu a jejich performativní podstaty, i na dílo této americké autorky. To je zároveň hlavním cílem této studie. Varianty těla a tělesnosti jsou jakožto zásadní prvek stavby uměleckého díla nedílnou součástí expresionistického umění, kam se řadí i dramata Sophie Treadwell včetně hry *Mašinerie*. Treadwell přitom ve hře skrze tělesný rozměr existence poukazuje jak na kontrast mezi tělem coby individuální veličinou spolukonstruuující identitu jedince a tělem jako nástrojem společenské disciplinace a posilování mocenských struktur. Z tohoto rozporu pak může vzejít i osobnostní krize, která vede jedince snažícího se z takto fungující společnosti „osvobodit“ k zoufalým a sebedestruktivním rozhodnutím. Součástí studie je také překlad hry, jenž byl vyhotoven v rámci diplomové práce *Komentovaný překlad divadelní hry Machinal Sophie Treadwell* na Katedře divadelních a filmových studií Univerzity Palackého v Olomouci (obhajoba v červnu 2025). Vedle samotného překladu diplomová práce obsahuje také dramaturgickou analýzu díla a autorský komentář k překladu zabývající se zejména strategiemi použitými za účelem funkčního řešení překladatelsky obtížných pasáží. V této studii z uvedené dramaturgické analýzy čerpám, nicméně zabývám se zde právě jen tělesností coby sémantickým prostředkem a s pomocí myšlenek Judith Butler se snažím ukázat, jak tělesné akcenty ve struktuře hry pomáhají konstruovat její klíčové téma, kterým je systémový útlak ženy v soudobé společnosti.

Sophie Treadwell (1885–1970), americká novinářka a dramatička, je autorkou řady novinových článků, románů a celkem 39 divadelních her, přičemž sedm z nich bylo mezi lety 1922 a 1941 inscenováno na Broadwayi. Již při svém studiu na univerzitě se začala zajímat o sílící hnutí za práva žen, což se následně promítlo do jejího osobního i profesního života. Přestože se později vdala za známého sportovního publicistu Williama O. McGeehana, rozhodla se i nadále veřejně používat a publikovat svá díla pouze pod rodným příjmením, a to i v době, kdy autorská práva na díla ženských autorek mohla být vedena výhradně pod příjmením jejich manželů (Ozieblo – Dickey 2008: 93–101). Jak si všimli badatelé, kteří se autorčinou tvorbou zabývali,² v dílech Treadwell jsou hojně akcentována ženská témata, ať už se jedná o témata mateřství, sexuální svobody či feministické kritiky patriarchátu (Ozieblo – Dickey 2008: 102). Pravděpodobně nejznámějším dílem Treadwell je divadelní hra *Mašinerie*, která pojednává o mladé ženě snažící se vyrovnat s odosobněným prostředím soudobého světa ovládaného patriarchálními společenskými vzorci. Hra je zároveň považována za jedno z prvních amerických expresionistických dramát vůbec (Walker 2005: 2).

Expresionismus se objevil (nejen) v evropském malířství na počátku 20. století jako reakce na impresionismus a jeho hlavním cílem bylo oproti impresionistické

1 Není-li uvedeno jinak, všechny citace cizojazyčných zdrojů byly přeloženy autorkou studie.

2 Komplexnímu zmapování života a díla Treadwell se věnuje především americký divadelní teoretik Jerry Dickey – viz např. monografie Dickey 1997, výbor z díla Dickey – López-Rodríguez 2006 či monografie Ozieblo – Dickey 2008. Analýzy autorčiných her nalezneme i v několika antologiích, viz např. Kabatchnik 2010, Shafer 1995 či Walker 2005. Existují i studie zabývající se různými aspekty její tvorby, viz např. Ginger 1992, Jones 1994, Weiss 2006. Žádná z jejích her dosud nebyla přeložena do češtiny.

imitaci vnějšího světa vyjádřit především autorovo subjektivní vnímání reality, jeho emoce a ustrojení vnitřního světa (Richard 1978: 7–10). V expresionistické literatuře se tato tendence zpodobnit emoce a subjektivní realitu projevila důrazem na abstrakci a používáním mnohoznačných metafor, rytmizací literárních struktur, narušením pravidelné struktury textu či dynamičností promluv a dialogů. Zároveň expresionistický výrazový styl pracuje s různými způsoby nazírání na tělesnost, a to skrze zobrazování „ošklivého“ lidského těla, důraz na psychofyzické aspekty lidské existence či skrze polidštění neživých objektů, jež jsou postaveny do kontrastu s lidskými bytostmi (Fialová-Fürstová 2000: 30–34).

Počátky expresionistického dramatu souvisely v Evropě stejně jako v Americe především se strachem z nástupu nových technologií v komunikačním a mediálním odvětví. Intelektuálové a umělci se obávali, že by rozšíření telegrafu, telefonních přístrojů a dalších dobových vynálezů na tomto poli mohlo negativně ovlivnit produkci divadelního umění coby živého média, kde důraz není kladen na mechanické stroje, nýbrž na živé herce zpodobňující primárně lidské postavy, a tedy i jejich tělesnou stránku, případně je zcela vytlačit. Jsou to právě nové technologie a jejich mechanická stránka, ke kterým odkazuje již samotný název divadelní hry *Mašinérie* (v originálu *Machinal*, v doslovném překladu „mechanický“), přičemž tato mechaničnost se ve hře dále odráží jak v technologických aspektech prostředí, ke kterému přispívají především různé přístroje jako psací stroj, telefon apod., jež se hojně vyskytují v jednotlivých jednáních (např. v kanceláři, kde hlavní postava pracuje), tak i v mechanicky odosobněném ustrojení a fungování společnosti zrcadlícím se v odlidštěném způsobu jednání většiny postav.

K charakteristickým rysům expresionistického dramatu, které je možné chápat jako umělecký opak futuristického technooptimismu, patří také stylizovanost vnitřního světa postav, minimalistické postupy v užití větné skladby, epizodický děj či tematizace negativních stránek technologií, které často obklopují hlavní postavy a jsou s nimi v konfliktu, jež nezřídka ústí v silnou duševní nevyrovnanost a různé podoby existenciální krize (Walker 2005: 1–120).

Dramatický děj hry *Mašinérie* těmto znakům expresionismu odpovídá až předpisově: je příběhem bezejmenné, univerzálně pojaté postavy ženy (označované v prefixech pouze jako Mladá žena), kterou životní okolnosti a patriarchální společenské konvence přimějí k manželství s jejím nadřazeným Jonesem. Její nespokojenost postupně vede k milostné aféře, vraždě manžela a nakonec k její vlastní popravě (Treadwell 2016). Nejruznější zmínky o těle a tělesnosti v této hře zahrnují nejen věcné informace konkretizující hereckou akci či fyzické charakteristiky postav ve scénických poznámkách, ale jsou také implicitními nositeli významů, reflektujícími hlavní témata hry – především již zmíněnou feministickou kritiku sociálních norem patriarchátu či s ní spojenou otázku mateřství.

Tato kritika se odráží především ve způsobu vyobrazení ženského a mužského těla, jež vychází z binárního pojetí pohlaví konstruovaného coby série společensky založených kontrastních charakteristik či predispozic. Jak postuluje Butler, „pohlaví je ideální konstrukt, který je nevyhnutelně materializován v čase“ (2016: 16) a okamžikem pojmenování ustanovuje označovanému tělu jeho společenskou hodnotu a postavení. Pohlaví je tak i v tomto teoretickém rámci binárním konceptem, který se pohybuje mezi dvěma kontrastními polohami, ženskou pozicí reproduktivní a mužskou falickou, a přestože jsou obě tyto složky pro další reprodukci lidského rodu nezbytné, nacházejí se často v nerovném, tedy v subordinovaném poměru. Tato kategorizace pohlaví přitom funguje na performativním základu s cílem vyzdvihnout materiální stránku těl i jejich sexuální odlišnost, k posílení patriarchální moci, jejíž míra se odvíjí

od frekvence, se kterou se tyto normy ve veřejném prostoru zpřítomňují, tedy citují (Butlerová 2016: 16–72). Člověk je příslušníkem svého pohlaví, které lze chápat jako jeho individuální charakteristiku, ale zároveň i jako sdílenou v tom smyslu, že na jeho základě je individuum chápáno a hodnoceno společností rozdílně v závislosti na tom, zda je označeno jako muž, či žena (Butler 2004: 2–15).

Postřehy Butler ohledně performativního utváření genderu skrze společenskou kontrolu lidské tělesnosti lze aplikovat i na divadelní hru *Mašinérie*. Takovou analýzu provedla například již Julia A. Walker ve své monografii *Expressionism and Modernism in the American Theatre: Bodies, Voices, Words*, kde rozbořem expresionistického autorského stylu Treadwell ukazuje, jak jsou ve hře *Mašinérie* genderové role utvářeny a následně performativně citovány za pomoci vynuceného opakování určitých společensky standardizovaných typů chování (2005: 211–238). Následující analýza navazuje na závěry Walker a ukazuje, že tyto performativní, tedy neesenciální, dynamické a interakční aspekty tělesnosti jsou v dramatu užity několikerým způsobem, který vždy směřuje ke sžíravé kritice dobového systémového patriarchátu.

Performativní podstata tělesných aspektů identity je ve hře *Mašinérie* použita především k vytvoření kritického náhledu na stereotypní chápání mužství a ženství v dobové společenské realitě, kdy citováním stereotypů spojených s ženstvím dochází k akcentaci jejich perverznosti, nikoliv k jejich upevnění. To lze sledovat například na recepci chování postavy Mladé ženy, kdy ostatní postavy nazírají na její existenciální úzkosti jako na určitou formu hysterie a předpokládají, že žena své problémy zveličuje či není ve svých tělesných projevech autentická a spíše si je vymýšlí. Zdá se, že tato představa o hysterické ženě je zdrojem většiny konfliktů a nedorozumění, které má hlavní postava se svými spolupracovníky, manželem, matkou a vlastně s většinou postav, s nimiž ve hře interaguje. Postavy z ženina okolí nedokáží reflektovat její chování jinak než z pohledu norem patriarchální společnosti, kde je projevení autentických emocí automaticky považováno za hysterii. Ne ve smyslu psychické poruchy, která by měla být léčena či by se měl někdo zabývat důvodem jejího vzniku, ale coby abnormální, nevhodné chování, jež zaslouží odmítnutí či potrestání, jak je vidět na příkladu následujících situací:

MATKA. Zmizíš od stolu pokaždé, když se vynášíš odpadky! Chováš se jako blázen. (Treadwell 2025: 153)

MANŽEL (*sedne si*). Tak pojď sem a dej mi pusu. (*posadí si ji na koleno*) Hodná holka. (*sehne ji hlavu a začne ji líbat zezadu na krk*) Líbí se ti to? (*ona se snaží postavit*) Hele – nechoď nikam! Proč sebou tak šiješ? Koukej – měla by ses naučit trochu se uvolnit, holčičko – (*tanečníci odejdou; nastane přímě; štípne ji nad kolenem*) Hele, co pod tím máš? (Treadwell 2025: 155)

DOKTOR. Přiložte dítě k prsu. (*MLADÁ ŽENA divoce vrtí hlavou – zvuk sbíjení kovu*) Ne? Vy snad nechcete nakrmit své dítě? (*MLADÁ ŽENA zavrtí hlavou*) A proč ne? (neodpovídá) Ach, tyhle moderní neurotičky, vidte, doktore? Co s nimi uděláme? (*MLADÝ DOKTOR se rozesmje; SESTRA se usmívá*) Přineste dítě! (Treadwell 2025: 157)

Důraz, který Butler klade na tělesný rozměr performativního konstruování genderu, má ve hře *Mašinérie* paralelu v důrazu na fyzické charakteristiky postav a jejich tělesné jednání v rámci dramatického děje. V případě postavy Mladé ženy

dochází k akcentaci celé škály jejích fyzických rysů, které odráží femininní stránku jejího pohlaví. Odkaz na ženiny „hezké ruce“³ je ve hře opakován tolikrát, že se místy stává až charakteristickým přístavkem této postavy, který je od ní neoddělitelný, ale zároveň i obecným rysem udávajícím stupeň atraktivity ženského pohlaví ve fikčním světě hry. Zdá se, že Mladá žena si je tohoto fyzického aspektu jakožto nositele míry své atraktivity vědoma, jelikož jej kultivuje na základě afirmace sexuální přitažlivosti od mužských postav v situacích, kdy je jí například nabídnut sňatek ze strany jejího nadřízeného Jonese nebo je adorována svým milencem. Ironicky jsou to právě ženiny atraktivní ruce, které muže, jenž je opěvuje, nakonec usmrtí (když mu lahví naplněnou kameny téměř „hezkýma rukama“ rozbije hlavu). Naopak „tlusté ruce“ ženina nadřízeného a později manžela Jonese odkazují k maskulinitě této postavy a zároveň implikují ženino znechucení a nepřitažlivost vůči tomuto muži:

MLADÁ ŽENA (*přemýšlí nahlas – za doprovodu tlumených kancelářských zvuků a hlasů*). [...] George H. Jones – Vezmeš si mě – Co ty na to – Proč já, pane Jonesi – ukaž mi své ruce – máš tak hezké malé ruce – nech mě vzít je do svých, ty hezké malé ruce – George H. Jones – Tlusté ruce – ochablé ruce – nedotýkejte se mě – prosím – tlusté ruce, neúnavné – prosím ne – vdaná – [...]. (Treadwell 2025: 152)

MLADÁ ŽENA. [...] Jeho ruce jsou – tlusté, mami – copak to nechápeš – má tlusté ruce – sahá jimi na mě – jsou tlusté – copak to nechápeš? – Copak to nechápeš? (Treadwell 2025: 154)

MLADÁ ŽENA. Tyhle ruce mi zajistily manžela. (Treadwell 2025: 155)

Jediným zpodobněním maskulinních rukou, které v rámci hry nekonotuje negativní emoční zabarvení, je pak popis rukou Boha, v němž je akcentován počáteční kladný vztah hlavní postavy ke křesťanské víře: „Boha všichni milují – musí – oni musí – musí milovat Boha – Bůh je láska – i když je zlý, musí ho milovat – i když má tlusté ruce – tlusté ruce – ne ne – neměl by být Bůh – Bůh má hodné ruce – vkládá je – hodné – a něžné – [...]“ (Treadwell 2025: 158). Zároveň jsou však v tomto momentu kladně popsané božské ruce přirovnány k rukám jejího budoucího manžela, čímž je opět implikována mužská nadřazenost ve společnosti, kdy lze jakéhokoliv muže pouze na základě toho, že je muž, považovat za představitele božské entity.

Odkazy na ženiny vlasy ve hře je možné číst jednak jako vyjádření aktuálního psychického rozpoložení, ale také v obecnějším smyslu jako materializovaný akt sebeuvědomění, když se žena neurotickým upravováním vlasů utvrzuje ve své vlastní existenci. Kromě života samotného je jí však i tento její tělesný a behaviorální rys („ÚŘEDNÍK. To s těmi vlasy děláš pořád“ [Treadwell 2025: 151]) nakonec patriarchálním systémem násilně odebrán, když jí ve vězení těsně před popravou vlasy oholí. Mladá žena zároveň jako jediná ve hře nahlíží na vlasy jako na něco, co je spojeno s fyzickou atraktivitou, a to když si skrze tento tělesný aspekt projektuje vidinu svého ideálního manžela jako někoho „přitažlivého s vlnitými vlasy“ (Treadwell 2025: 154).

Kromě explicitních odkazů na materiální, fyzickou stránku lidského těla se tělesnost postav ve hře *Mašinerie* odráží i ve způsobu konstruování replik a v jednání, které popisují scénické poznámky. V rámci replik lze určitou implikaci tělesnosti vyčíst

3 Srov. analýzy rukou např. Walker (2005: 211–238).

z fragmentarizovaných monologů hlavní postavy, když introspektivně reflektuje své emoce a svůj vlastní pohled na konfliktní situace a těžká životní rozhodnutí, kterým musí čelit. Tato fragmentarizace jednak přispívá k expresionistickému důrazu na duševní stav postavy, zároveň se však může projevit i po tělesné stránce, a to ve způsobu jednání herečky, která bude tuto postavu zobrazovat. Podobně uvažuje i Butler, když tvrdí: „Jestliže je říkání formou konání a součástí toho, co se koná, je já, pak je rozhovor jiným způsobem společného konání a stávání se; v průběhu této výměny se něco uskuteční, ale nikdo neví, co nebo kdo ‚se dělá‘, dokud se to neuskuteční“ (Butler 2004: 173). Také repliky vedlejších postav, které jsou adresovány postavě Mladé ženy a mají často apelativní či fatickou funkci v podobě příkazů či přesvědčování, implikují určitý typ tělesnosti, který může slovní jednání provázet. Například postavy Jonese či Doktora, charakteristické svým misogynním chováním, často nemístným způsobem komentují ženské pohlaví s pomocí vtipů či narážek, a to i za přítomnosti žen v daných situacích. („MANŽEL. Beztak toho na sobě moc nemáš – vid?“ [Treadwell 2025: 156]).

V rámci scénických poznámek je ve hře často symbolicky zobrazeno emoční rozpoložení Mladé ženy, a to opět skrze její tělesnost, tedy skrze pohyby, které provádí. Jedná se především o neurotické a náhlé, nebo naopak strnulé pohyby, které se zdají být do určité míry nekontrolovatelné a vyjadřují ženino rozrušení v určitých situacích. Mezi takové pohyby lze zařadit zmíněné upravování vlasů nebo náhlé vstávání či sedání si v průběhu konverzací, které jí způsobují duševní neklid. Takovéto ženiny stavy, vyjádřené skrze překotné pohyby, jsou pak v přímém kontrastu s ojedinelými momenty, kdy v přítomnosti svého milence pocítuje absolutní duševní klid a vyrovnanost a její pohyby jsou v těch chvílích až jakýmsi ztělesněním ladnosti a femininního ideálu krásy. Scénická poznámka, jež v tuto chvíli neslouží ani tak jako technická instrukce pro potenciální inscenaci, ale především doslovuje význam scény poetickým jazykem, popisuje proces ženina oblékání na konci milostné schůzky: „*Má na sobě skoro přesně takové šaty, jaké dnes ženy obvykle nosí, ale jejich dokonalý střih a ladnost a lehkost, s jakou si je obléká, dělají z onoho momentu metaforu, symbol oblékající se ženy. Všechna její gesta musí být nevědomá, nevinná, uvolněná, jistá a plná přirozeného půvabu. [...] Podívá se na něj, pak pomalu zakloní hlavu a zvedne pravou ruku v gestu soch, jež představují ženu jako Voluptas*“ (Treadwell 2025: 164).

Kromě konkrétních odkazů na individuální ženinu tělesnost je její tělo zpodobňováno i v rámci nejrůznějších interakcí s představiteli společnosti, jako jsou její spolupracovníci, Jones, Matka, nemocniční personál, účastníci soudního řízení apod. Na tělo Mladé ženy je nazíráno jako na něco, co si představitelé společnosti určitým způsobem nárokují a snaží se ho definovat, regulovat či dokonce vlastnit. V rámci vedlejších postav lze za nejvýraznější představitele patriarchátu, kteří mají tuto tendenci, považovat postavy Jonese, Matky, Doktora a Soudce. Tyto postavy značným způsobem ovlivňují a zároveň omezují život hlavní postavy specificky skrze její tělo, čímž zpřítomňují nastavené společenské normy, kterým je pro ženu těžké vzdorovat.

Postava Jonese nazírá na ženino tělo jako na výměnnou komoditu, jejímž získáním garantuje Mladé ženě a její rodině finanční zajištění. Po slovním zpečetění manželského svazku považuje za samozřejmost nárokovat si její tělo i po fyzické stránce, přestože Mladá žena mu dává jasně najevo své rozrušení a obavy. Jedná se o situaci, kdy manželský pár přijíždí na satební cestu do luxusního letoviska a ocitá se ve svém pokoji či apartmánu. Manžel Mladé ženy od začátku celou situaci zjevně směřuje k prvnímu sexuálnímu aktu a zcela ignoruje slovní i tělesné projevy jejího panického strachu z tohoto momentu. Jeho ignorování ženiných potřeb a nesouhlasu nabývá až kruté podoby, když ve chvíli, kdy žena vyčerpala všechny možnosti, jak sexuální

akt oddálit, začne bezmocně plakat a Jones reaguje: „Ty nemáš důvod brečet. Nemáš žádný důvod“ (Treadwell 2025: 156). Tímto nárokováním si manžel zároveň zajišťuje její tělo i k vlastní genetické reprodukci, přestože Mladá žena vyjadřuje neochotu mít dítě právě s ním („MLADÁ ŽENA. [...] vdaná – děti – dítě – vlásky – lokýnky po celé hlavě – George H. Jones – přímočarý – hubený – plešatý – nedotýkejte se mě – prosím – ne – nemůžu – [...]“ [Treadwell 2025: 152]). Přestože se Jonesova sociální role v průběhu děje změnila z role ženina nadřazeného v roli jejího manžela, v obou případech jsou tyto role stále nadřazeny rolím Mladé ženy nejprve skrze aktanční vzorec (viz Greimas 1966) nadřazený a podřízený a později jako manžel a manželka.

Vedle toho postava Matky sice není v dramatu zástupcem mužského pohlaví, avšak její sociální role je také nadřazena sociální roli Mladé ženy, stejně jako je tomu u všech ostatních mužských postav, se kterými žena ve hře přímo interaguje. Podobně jako Jones nazírá i Matka na ženino tělo jako na výměnnou komoditu, jejímž prostřednictvím se chce sama zabezpečit, a to když se snaží pod vidinou finančního zajištění a přiřazení se do vlivné rodiny přesvědčit dceru, aby se vzdala svých snů o opravdové lásce, ale především aby překonala své fyzické znechucení Jonesovou osobou a přistoupila na jeho nabídku: „MATKA. Zástupce ředitele?! Ten musí mít příjem – Ví, že máš matku, kterou musíš živit?“ (Treadwell 2025: 153). Její slovní dehonestace lásky zpodobňuje manželství ve fikčním světě hry jako prostý obchodní svazek, který je tak opět vynucován primárně normami patriarchátu a materialistickými sklony dobové společnosti: „MATKA. Láska – k čemu je?! Obleče tě snad? Nakrmí? Nebo ti zaplatí účty?“ (Treadwell 2025: 154).

Postava Doktora implikuje svou nadřazenost tělu Mladé ženy již samotnou podstatou povolání, které zastupuje, jíž je léčit lidské tělo, a zároveň tedy i rozhodovat, co se s ním má při takové léčbě dít. Mladá žena se do péče Doktora dostává v porodnici (ve hře označované jako nemocnice), kde se nachází v situaci, kdy nechce přijmout své mateřství po psychické ani fyzické stránce, jelikož nechtěla s Jonesem otěhotnět už od samotného začátku. Doktor se ale o její tělesné ani duševní potřeby nezajímá a snaží se její tělo „vyléčit“ v souladu s normativním vnímáním zdravého těla rodičky, které se odvíjí od objektivizované lidské anatomie, avšak nikoliv od individuálních potřeb jedince: „DOKTOR. Samozřejmě, že je jí lépe! Je v pořádku, nemám pravdu? (MLADÁ ŽENA nereaguje) Co je s Vámi?! Neumíte snad mluvit?! (pusť její ruku; podívá se do tabulky)“ (Treadwell 2025: 157).

Stejně jako postava Doktora je i postava Soudce představitelem povolání, které má právo rozhodovat o lidském těle, avšak postavu Soudce je možné považovat nejen za prosté ztělesnění povolání, jež je jedním z podstatných údů patriarchální společnosti, ale také za personifikaci samotného zákona a mantinelů, které lidským tělům nastavuje. Chování hyenistických novinářů naznačuje, že žena je tváří v tvář soudnímu systému ještě bezbrannější než „obyčejný člověk“, tedy muž, právě v důsledku toho, že patriarchální společnost má tendenci redukovat ženské tělo na sexuální objekt (Butler 1990: 49–50). Když se pak toto tělo stává součástí veřejného prostoru, čelí více než mužské projevům nadřazenosti a slovního násilí. Naopak vysoce normativní povaha zákona, kterému je velmi těžké vzdorovat, je pravděpodobně důvodem, že postava samotného Soudce se chová vůči tělu Mladé ženy nejvíce věcně: z jeho replik nejsou patrné žádné dehonestující implikace, které jí jsou často adresovány od ostatních postav.

Z hlediska patriarchátu je v rámci hry zajímavá i postava Kněze, která v kontrastu s ženinou představou Boha symbolizovanou popisem jeho „hodných“ a „něžných“ rukou na příkladu výše nastoluje těsně před její popravou zcela jiné, starozákonně-patriarchální chápání Boha jako nesmiřitelného soudce, jenž má jen málo společného

s Kristem odpouštějícím „padlé“ Máří Magdaléně. Osoba kněze v křesťanských institucích přitom zastupuje právě Kristovu pastýřskou moc, která má církev vnitřně sjednocovat a vést. Je to tedy již biblické podání, jež opravňuje určitou skupinu osob v církvi k péči o lidské duše, a to apelováním na morální hodnoty a svědomí. Zástupci této moci se tak nutně stávají v očích věřících nositeli autoritativní božské pravdy, kterou věřícím mohou hlásat především v kázání a v aktu zpovědi (Butler 2004: 161–162). Ve hře *Mašínérie* je tato pastýřská moc, kterou popisuje Butler, ztělesněna právě v postavě Kněze, avšak její vyobrazení lze vnímat spíše v negativním smyslu, jelikož je opět formována konvencemi patriarchální společnosti spojenými s vynucováním autority, zde vůči konkrétnímu ženskému tělu a jeho individuálním potřebám, touhám, strachům a pochybám. Kněz nenaslouchá žádostem a obavám Mladé ženy v posledních chvílích jejího života, ale ignoruje je a snaží se jakýmsi citačně-performativním způsobem, kdy mechanicky opakuje ustálené pastorační fráze, skrze svou institucionální autoritu přesvědčit ženu o tom, že nebyla dostatečně dobrá křesťanka („KNĚZ. Tvůj život byl pekle, dcero, protože jsi nikdy nepoznala Boha. Gloria in excelsis Deo.“ [Treadwell 2025: 172]), čímž si podle něj zasloužila osud, který ji stihl.

Patriarchální systém je ve hře zastoupen nejen interakcemi mezi jednotlivými postavami, ale i abstraktnější formou, kdy je za ukazatele subordinace pohlaví možné považovat například způsob, jakým jsou ve hře jednotlivé postavy pojmenovány. Vlastní jméno a příjmení jsou jedním z prvních označení lidského těla, která již od okamžiku jeho zrodu automaticky determinují jeho symbolické postavení ve společnosti a společenském diskurzu. Butler k tomu říká: „Pro zdání trvalosti, jímž se vyznačuje patronymum, ba přímo pro zajišťování iluzorní trvalosti skrze pokračující patrilinearitu je změnitelnost ženského jména čímsi podstatným [...] Jméno jako patronymum nejenže je nositelem zákona, nýbrž zákon přímo ustavuje“ (Butlerová 2016: 207, srov. 205–206). Tuto patriarchální tendenci v pojmenování lidského těla a jeho ukotvení v sociálních konstruktech společnosti lze najít i ve hře *Mašínérie*, přestože se v ní neobjevuje příliš mnoho označení osob vlastními jmény či příjmeními. Postavy bývají označeny obecnými pojmy, které však často odkazují alespoň na jejich pohlaví, profesi či sociální roli jako Telefonistka, Stenografka, Poslíček apod. Podstatné je, že jména některých postav se na základě proměny jejich sociální role v jednotlivých jednáních hry rovněž proměňují, například když se z postavy Jonese ve třetím jednání stává Manžel Mladé ženy. Tímto obecným odkazem na socioekonomický status a sociální role postav nevyhnutelně dochází nejen k částečnému potlačení jejich individuality, ale i k jejich zařazení do společenské hierarchie a naznačení subordinace mezi jednotlivými hybateli dramatického jednání.

Podobnou funkci ve hře mají i oslovení, která jsou coby expresivní konotace v tomto případě nejen nositeli citového zabarvení popisujícími vztah k osobě, ke které odkazují (Knittlová 2000: 62–63), ale opět i odkazem na ženskou subordinaci ve společnosti, což je možné sledovat na osloveních adresovaných v promluvách (výhradně) ženským postavám. Konkrétně oslovení „holka“ je obecně možné chápat jako familiární označení osoby konotující určitý blízký vztah k ní, avšak v případě *Mašínérie* je toto oslovení adresováno ženám i v situacích, kdy mezi postavami ještě neexistuje žádný ustálený důvěrný vztah, jelikož se právě poznaly. To lze interpretovat jako instantní projev mužské nadřazenosti, kdy si mužská postava připadá oprávněna cizí dospělou ženu oslovit takto familiárním způsobem. O mužské nadřazenosti svědčí také fakt, že mužské postavy coby zástupitelé vyšších pozic v hierarchii pracovního prostředí, jako je Jones, bývají asymetricky často oslovovány výrazem „pane“, konotujícím určitou míru autority a uznání.

Kromě patriarchátu a jeho zhoubného vlivu na ženské tělo, a v důsledku toho i na samotnou identitu ženy a možnosti jejího sebeurčení, je dalším nosným tématem hry mechanizace. Určitým způsobem je toto téma propojeno s tématem patriarchátu, jelikož nadřazeností mužů nad ženami v tomto mocenském uskupení vzniká jakýsi první stupeň dehumanizace žen. Díky částečnému zbavení ženy jejího lidství a lidské hodnoty je patriarchátu usnadněno ženy ovládat či o to alespoň usilovat, jako by byly jen „stroje“ bez vlastní vůle, kterými lze bez problému manipulovat ku prospěchu mužů. Akcentace těla a jeho materiální stránky je patrná právě prostřednictvím zasazení příběhu do krajně mechanizovaného prostředí, ve kterém je do protikladu neustále stavěna živá hmota těla hlavní postavy a její emoce s odosobněnou a mrtvou materialitou strojů. Zároveň je ale i tělesnost hlavní postavy často kladena do kontrastu s tělesností postav jiných, které svým telegrafickým stylem vyjadřování a chování připomínají také spíše stroje než lidské bytosti, přičemž tento kontrast ještě více zdůrazňuje osamocenosť a potíže hlavní postavy úspěšně se začlenit do takové společnosti. Nejvýraznějšími stroji či aspekty mechanizovaného prostředí ve hře jsou psací a jiné stroje a jejich zvuky v kanceláři („kalkulátor, kopírovací stroj, zvonění telefonu, bzučení“ [Treadwell 2025: 149]), kde Mladá žena pracuje (a kam nezapadá) v prvním jednání, dále zvuk sbíjení kovů v rámci probíhající přestavby nemocnice, ve které se Mladá žena nachází ve čtvrtém jednání po porodu, a nakonec popravčí stroj z posledního jednání, jenž není explicitně specifikován, avšak z kontextu si lze odvodit, že se jedná o elektrické křeslo.

Téma mateřství, které je také propojeno s patriarchátem skrze způsoby, jakými muži ovlivňují ženské tělo ke své vlastní reprodukci, je ve hře zpřítomněno faktem, že Mladá žena nabude ve čtvrtém jednání sociální role matky (viz k postavě Doktora výše), ale je také ztělesněno postavou ženiny matky a epizodními postavami, jako jsou Žena a Malý kluk ve druhém jednání či Muž a Žena v jednání pátém. Dialog mezi Ženou a Malým klukem, kdy dítě nechce poslechnout svého rodiče, zrcadlí podobně konfliktní dialog, který probíhá mezi Matkou a Mladou ženou. Tyto postavy tedy v krátkých dialogických výměnách zexplicitňují téma mateřství či problémy s ním spojené – například otázky kontroly porodnosti nebo práva na tělesnou integritu. Vliv patriarchálního systému se projevuje, když je Mladá žena okolnostmi sňatku prakticky přinucena mít dítě s Jonesem a stát se matkou nebo když je na Ženu v pátém jednání otcem dítěte apelováno, aby šla na potrat. Právo ženy rozhodovat v otázce těhotenství, a tedy i o vlastním těle, je tak potlačeno. Jones se také snaží Mladou ženu ve čtvrtém jednání po porodu v nemocnici přesvědčit, že mít dítě a stát se matkou je naprosto přirozené: „MANŽEL. [...] Hrdě tomu čelit! – Mít dítě je normální! Naprosto normální – proč bys –“ (Treadwell 2025: 157), zatímco již zmíněný Muž, který v pátém jednání nabádá Ženu k potratu, se snaží zlehčovat a generalizovat rozhodnutí, která ženy k takovému činu vedou, čímž naprosto pomíjí tělesnou integritu a osobní důvody Ženy, které se toto rozhodnutí primárně týká: „MUŽ. No, jak bys mohla? (*ticho*) Nic to není – většina žen nad tím ani nepřemýšlí – prostě to – Bert mi doporučil jednoho doktora – dal mi jeho adresu –“ (Treadwell 2025: 159).

Oba tyto mužské přístupy k otázce těhotenství zrcadlí způsob, jakým je ve hře zobrazováno ženské tělo coby objekt, který se zástupci mužského pohlaví snaží podřídit vlastním přáním. Postava Matky, která zosobňuje problematické aspekty (vynuceného) mateřství v patriarchální společnosti, je vyobrazena jako cholerická žena se sklony k citovému vydírání, která nebere ohled na emoce či názory své dcery. Mladá žena s ní (a následně ani se svou vlastní dcerou) nemá vřelý vztah a sociální role, které jim byly patriarchálním systémem přisouzeny, se na základě nefunkčnosti jejich vztahů

zdají být pouze prázdným označením, potvrzujícím danou společenskou hierarchii. Autentické pocity blízkosti, které si s nimi máme tendenci spojovat, ve hře chybí.

Tato studie se snažila doložit, že tělo a tělesnost hrají v dramatu *Mašinerie* zásadní roli coby výrazové prostředky názorně zobrazující podřízené postavení ženy v patriarchálně založeném společenském zřízení. Je pozoruhodné, že přestože koncept Butler týkající se těla a tělesnosti nebyl ještě v době vzniku divadelní hry *Mašinerie* součástí teoretického diskurzu, natož veřejné debaty o ženské emancipaci, Sophie Treadwell si byla jeho performativní podstaty a vztahu ke genderové identitě zjevně vědoma. Autorka používá expresionistické umělecké postupy akcentující tělo a tělesnost způsobem, který na tyto otázky souvislosti soukromého a veřejného ve vztahu k genderu velmi funkčně upozorňuje. Na gender je v pojetí Butler i Treadwell nahlíženo jako na něco, co souvisí s individuální tělesností člověka, ale zároveň je kontrolováno společností. Na utváření lidské identity má tedy značný vliv právě společnost, ve které člověk žije, a nároky, jež jsou na základě genderu kladeny na každého jedince. *Mašinerie* nabízí feministicky orientovaný kritický vhled do fungování patriarchální společnosti dvacátých let minulého století v Americe, který lze však v mnohém považovat za nadčasový. Ať už se jedná o stereotypní chápání pohlaví či genderu, tyto způsoby nazírání se neváží pouze k minulosti; díky své performativní podstatě, kdy si společenské normy neustále vynucují jejich citování, mohou některé tyto představy dávného původu přetrvávat do dnešní doby, přestože se debata o genderu coby binární kategorii postupně rozšířila o kategorie nové. Treadwell svým i po sto letech aktuálním a umělecky účinným vhladem ve hře *Mašinerie* zdůrazňuje především destruktivní následky, které může mít zasahování patriarchálně konstruované společnosti do tělesné integrity a identity člověka, v tomto konkrétním případě ženy.

*Príspevek vznikl za podpory MŠMT ČR udělené UP v Olomouci (IGA_FF_2024_026).
Děkuji Elišce Kubartové za pomoc a hodnotné podněty k vytvoření studie.*

Bibliografie

- BUTLER, Judith. 1990. *Gender Trouble: Feminism and the Subversion of Identity*. New York: Routledge, 1990.
- BUTLER, Judith. 2004. *Undoing Gender*. New York: Routledge, 2004.
- BUTLEROVÁ, Judith. 2016. *Závažná těla: O materialitě a diskursivních mezích „pohlaví“*. Přel. Josef Fulka. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2016.
- DICKEY, Jerry. 1997. *Sophie Treadwell: A Research and Production Sourcebook*. Westport, Conn.: Greenwood Press, 1997.
- DICKEY, Jerry – LÓPEZ-RODRÍGUEZ, Miriam (eds.). 2006. *Broadway's Bravest Woman: Selected Writings of Sophie Treadwell*. Carbondale, IL: Southern Illinois University Press, 2006.
- FIALOVÁ-FÜRSTOVÁ, Ingeborg. 2000. *Expresionismus: několik kapitol o německém, rakouském a pražském německém literárním expresionismu*. Olomouc: Votobia, 2000.
- GREIMAS, Algirdas Julien. 1966. *Sémantique structurale*. Paris: Presses universitaires de France, 1966.
- JONES, Jennifer. 1994. In Defense of Woman: Sophie Treadwell's „Machinal“. *Modern Drama* 37, 1994, č. 3, s. 485–496.
- KABATCHNIK, Amnon. 2010. *Blood on the Stage: Milestone Plays of Crime, Mystery, and Detection, An Annotated Repertoire, 1900–1925*. Lanham, MD: Scarecrow Press, 2010.
- KNITTLIOVÁ, Dagmar. 2000. *K teorii i praxi překladu*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2000.
- OZIEBLO, Barbara – DICKEY, Jerry. 2008. *Susan Glaspell and Sophie Treadwell*. London: Routledge, 2008.
- RICHARD, Lionel. 1978. *The Concise Encyclopedia of Expressionism*. Secaucus: Chartwell Books, 1978.
- SHAFFER, Yvonne. 1995. *American Women Playwrights: 1900–1950*. New York: Peter Lang, 1995.
- STRAND, Ginger. 1992. Treadwell's Neologism: „Machinal“. *Theatre Journal* 44, 1992, č. 2, s. 163–175.

ŠÍPOVÁ, Terezie. 2024. *Komentovaný překlad divadelní hry Machinal Sophie Treadwell.*

Diplomová práce. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, Katedra divadelních a filmových studií, 2024.

TREADWELL, Sophie. 2016. *Machinal*. London: Nick Hern Books, 2016.

TREADWELL, Sophie. 2025. Mašinérie. Překlad Terezie Šípová. Divadelní revue 36, 2025, č. 1, s. 148–173.

WALKER, Julia A. 2005. *Expressionism and Modernism in the American Theatre: Bodies, Voices, Words*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005.

WEISS, Katherine. 2006. Sophie Treadwell's „Machinal”: Electrifying the Female Body. *South Atlantic Review* 71, 2006, č. 3, s. 4–14.

Bc. Terezie Šípová
Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra divadelních a filmových studií
terezie.sipova01@upol.cz

Terezie Šípová je studentkou Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci. Ve svých závěrečných pracích se zabývá teorií překladu a překladem literárních děl.

Toto dílo lze užít v souladu s licenčními podmínkami Creative Commons BY-NC-ND 4.0 International (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode>). Uvedené se nevztahuje na díla či prvky (např. obrazovou či fotografickou dokumentaci), které jsou v díle užity na základě smluvní licence nebo výjimky či omezení příslušných práv.

SOPHIE TREADWELL MAŠINÉRIE

POSTAVY

MLADÁ ŽENA
TELEFONISTKA
STENOGRAFKA
ÚŘEDNÍK
ÚČETNÍ
MATKA
MANŽEL
POSLÍČEK
SESTRA
DOKTOR
MLADÝ MUŽ
DÍVKA
MUŽ
CHLAPEČ
MUŽ
JINÝ MUŽ
ČÍŠNÍK
SOUDCE
OBHÁJCE
STÁTNÍ ZÁSTUPCE
SOUDNÍ ZAPISOVATEL
SOUDNÍ ZŘÍZENEC
NOVINÁŘ
DRUHÝ NOVINÁŘ
TŘETÍ NOVINÁŘ
VĚZEŇSKÁ STRÁŽ
DOZORKYNĚ
KNĚZ

I.	JEDNÁNÍ	Do práce
II.	JEDNÁNÍ	Doma
III.	JEDNÁNÍ	Líbánky
IV.	JEDNÁNÍ	Mateřství
V.	JEDNÁNÍ	Zakázané ovoce
VI.	JEDNÁNÍ	Intimita
VII.	JEDNÁNÍ	Domov
VIII.	JEDNÁNÍ	Zákon
IX.	JEDNÁNÍ	Stroj

DĚJ vypráví příběh ženy – obyčejné mladé ženy, jakékoliv ženy – která zavraždí svého manžela.

PLÁNEM je vyprávět tento příběh za pomoci ukázek různých životních fází, jimiž žena prochází, ale v nichž nenachází své místo ani klid. Zatímco žena je v podstatě jemná a něžná, život kolem ní je v zásadě tvrdý a zmechanizovaný. Práce, domov, manželství, dítě, hledání potěšení – to vše je pro ni obtížné, mechanické, nervy drásající. Jedinou životní radost nakonec nachází v zakázané lásce, a když ji ztratí, zoufalá snaha osvobodit se, aby ji znovu našla, se stane její zkárou.

Příběh je vyprávěn v devíti scénách. V dialozích těchto scén je snaha zachytit rytmus naší běžné městské řeči, její kovový zvuk, repetitivnost atd.

Dále je ve hře také užito mnoha různých zvuků, které byly vybrány především kvůli jejich působení na emoce (sbíjení kovu, liturgický zpěv kněze, černošský spirituál, jazzová kapela atd.), ale zároveň se podílí na dotváření atmosféry, pozadí děje.

NADEŽDÍ je vytvořit hru, která bude mít „styl“ a zároveň díky dramatickosti příběhu, přímočarosti vyprávění, rozmanitosti a rychlým změnám scén a vzrušujícím zvukům vytvoří zajímavé představení.

SCÉNOGRAFICKY se má hra odehrávat ve dvou základních scénériích (nebo v jedné scénérii se dvěma rozdílnými pozadími).

V první scénérii – pro první čtyři jednání – je zapotřebí jeden boční vchod a v zadní stěně jedny dveře a velké okno.

Dveře vedou

V prvním jednání – do kanceláře zástupce ředitele.

V druhém jednání – do vstupní haly.

Ve třetím jednání – do koupelny.

Ve čtvrtém jednání – na chodbu.

Oknem je vidět na

V prvním jednání – kancelář naproti.

V druhém jednání – dvůr bytového domu.

Ve třetím jednání – okno sálu naproti, kde se tančí.

Ve čtvrtém jednání – ocelové nosníky. (Z výše zmíněných je důležitý pouze výhled na taneční sál. V ostatních případech může být výhled na oblohu.)

Ve druhé scénérii – pro posledních pět jednání – je stejný boční vchod, ale v zadní stěně je jen jeden otvor – pro malé okno (s mříží).

V pátém jednání je okno zastíněné elektrickým pianem.

Jednání 6, okno je vidět (venku chodník).

Jednání 7, na okně jsou zatažené závěsy.

Jednání 8, okno je zastíněné lavicí soudce.

Jednání 9, okno je vidět (venku obloha).

V každé epizodě se mění nábytek a rekvizity – jedná se pouze o nezbytnosti, jež mají za úkol charakterizovat. Na deváté jednání je jeviště z obou bočních stran uzavřeno a je do něj v přední části po celé délce umístěna menší místnost s mřížemi a dveřmi umístěná ve středu předního plánu jeviště (natolik daleko od rampy, aby byl před ní umožněn volný průchod).

OSVĚTLENÍ je koncentrované a intenzivní. – Světlo a stín – jasné světlo a tma. – Tato tma, přítomná v každé scéně, při představbách roste a zcela nahrazuje světlo.

HLASY ZVENKU: postavy jsou slyšet, ale nejsou vidět

Domovník

Dítě

Chlapec a Dívka

Manžel a Manželka

Manžel a Manželka

Hlasatel

Černošský zpěvák

MECHANICKÉ ZVUKY MIMO JEVIŠTĚ

Malá jazzová kapela

Harmonika

Sbírání kovu

Telegraf

Motor letadla

MECHANICKÉ ZVUKY NA JEVIŠTI

Kancelářské stroje (psací stroje, telefony atd.)

Elektrické piano

POSTAVY: postavy jsou vidět, ale nejsou slyšet.

(Jsou vidět z jeviště, tj. skrz okno nebo dveře.)

Muži a ženy tančící v párech

Žena v županu

Žena v kolečkovém křesle

Sestra s umyvadlem

Sestra s tácem

Nohy mužů a žen chodících po ulici

JEDNÁNÍ PRVNÍ DO PRÁCE

*Scéna: kancelář: telefonní ústředna, kartotéka, kalkula-
tor, psací stroj a stůl, kopírovací stroj.*

*Zvuky: kancelářské stroje: psací stroje, kalkula-
tor, kopírovací stroj, zvonění telefonu, bzučení.*

Postavy a jejich stroje

MLADÁ ŽENA (psací stroj)

STENOGRAFKA (psací stroj)

ÚŘEDNÍK (kartotéka a kopírovací stroj)

ÚČETNÍ (kalkula-
tor)

TELEFONISTKA (telefonní ústředna)

JONES

Při otevření opony

Všechny stroje i postavy jsou na jevišti s výjimkou

MLADÉ ŽENY.

*K postavám: MLADOU ŽENU lze vnímat jako kteroukoliv
jinou ženu, která chodí denně do zaměstnání. Všední.
Vnitřní zmatek jejích myšlenek, emocí, tužeb a snů jí
zabraňuje jakkoliv se skutečně přizpůsobit pracovní
rutině. Tato rutina zaměstnává jen velmi malou část jejího
vědomí. Není domácká a není hezká. Je zaneprázdněná
sama sebou – svojí osobou. Má dobře udržované ruce*

a potřebu neustále si upravovat vlasy přes uši.

STENOGRAFKA je nevýrazná, schopná kancelářská
pracovnice. Suchá, usychající.

ÚČETNÍ je její mužský protějšek.

ÚŘEDNÍK je chlapec, ještě nedospělý, nezralý mladíček.

TELEFONISTKA je mladá, povrchní koketa.

Prostor kanceláře se rozsvítí. Dva stoly napravo a nalevo.

*Telefonní ústředna je vzadu napravo. Kartotéka vzadu
uprostřed. Kalkula-
tor vzadu nalevo.*

ÚČETNÍ (monotónním hlasem, který odpovídá jeho mo-
notónním myšlenkám, od kalkula-
toru). 2490, 28, 76, 123,
36842, 1, 1/4, 37, 804, 23 1/2, 982.

ÚŘEDNÍK (stejně – od svého pracovního stolu). Akcie – A.
Bilance – B. Clo – C. Dluhopisy – D. Export – E.

STENOGRAFKA (stejně – vlevo). Vážený pane – v reakci –
váš dopis – datum – bude uvedeno –

TELEFONISTKA. Haló – Haló – Společnost George H. Jo-
nese, dobrý den – haló haló – Společnost George H. Jo-
nese, dobrý den – haló.

ÚŘEDNÍK. Mzdy – M. Náklady – N. Obrat – O. Penále –
P – ! (náhle) Co je s Q?

TELEFONISTKA. Co je s – Pane J. – chce s vámi mluvit
pan K. – Jak to myslíš? Co je s čím?

ÚŘEDNÍK. Co je s Q.

TELEFONISTKA. No – cože? Klapka 1726?

ÚŘEDNÍK. Ptám se –

TELEFONISTKA. NO?

ÚŘEDNÍK. Nic u něj není –

TELEFONISTKA. No a?

ÚŘEDNÍK. U A něco je. U B taky. Ale co je s Q?

TELEFONISTKA. Není v kurzu. Haló – Haló – Společnost
George H. Jonese.

ÚŘEDNÍK. Božíčku. Proč ne?

ÚČETNÍ. Nemá osobnost?

STENOGRAFKA. Má zkažené zuby?

TELEFONISTKA. Má je vůbec?

ÚŘEDNÍK. Božíčku!

TELEFONISTKA. Kam vás mohu přepojit? (pozná vola-
jícího, bez nadšení) Ach – haló – jistě, že vím, kdo volá –
dnes večer? Aha, aha – (nepříjemně, pokaždé trochu
jinak) Už jsem řekla – Ne!

ÚŘEDNÍK. Nelíbí se ti?

STENOGRAFKA. Té se líbí všichni.

TELEFONISTKA. Nelíbí!

STENOGRAFKA. No – tak skoro všichni.

TELEFONISTKA. Kam Vás mohu přepojit? To máte špat-
né číslo. Haló – haló – Společnost George H. Jonese.

Haló, haló –

STENOGRAFKA. Memorandum – pro pana Smitha – na
jednání –

ÚČETNÍ. 125 – 83 3/4 – 22 – 908 – 34 – 1/4 – 28593.

ÚŘEDNÍK. Rozvoj – R, Smlouvy – S, Trh – T.

TELEFONISTKA. Pšt –! Ano, pane J. –? Ne – slečna A. tu
ještě není – řeknu jí to, pane J. – hned jak dorazí.

STENOGRAFKA. Zase má zpoždění, co?

TELEFONISTKA. Asi měla včera rande, co?

ÚŘEDNÍK. Božíčku.

ÚČETNÍ. Ta nikoho nemá.
STENOGRAFKA. Jak to víš?
ÚČETNÍ. Vím to.
ÚŘEDNÍK. Božíčku.
ÚČETNÍ. Žije sama s matkou.
TELEFONISTKA. Klapka 1876? Haló – klapka 1876.
 Klapka! Haló, klapka 1876? 1876! Špatné číslo! Haló?!
 Haló?!
STENOGRAFKA. Pololetní zpráva ze zasedání ředitele.
ÚŘEDNÍK. Sankce – Slevy – Smlouvy – S.
ÚČETNÍ. Ona do kanceláře nepatří.
TELEFONISTKA. A kdo ano?
STENOGRAFKA. Já!
ÚČETNÍ. Když to říkáš.
ÚŘEDNÍK. Božíčku.
TELEFONISTKA. Haló – haló – Společnost George
 H. Jonese – haló – haló –
STENOGRAFKA. Jsem schopná. Ona je neschopná.
ÚŘEDNÍK. Ona je neschopná.
TELEFONISTKA. J. je zní hotovej.
STENOGRAFKA. Hotovej?
TELEFONISTKA. Hotovej, a úplně celej.
ÚŘEDNÍK. Božíčku.

Přichází JONES.

JONES. Dobré ráno všem.
TELEFONISTKA. Dobré ráno.
ÚŘEDNÍK. Dobré ráno.
ÚČETNÍ. Dobré ráno.
STENOGRAFKA. Dobré ráno, pane J.
JONES. Slečna A. tu ještě není?
TELEFONISTKA. Ještě ne, pane J.
ÚŘEDNÍK. Ještě ne.
ÚČETNÍ. Ještě ne.
STENOGRAFKA. Má zpoždění.
JONES. Jen jsem chtěl, aby přepsala jeden dopis.
STENOGRAFKA. Já ho přepíšu.
JONES. Jedno po druhém a hlavně pečlivě.
ÚČETNÍ (*přítakává*). Pečlivě.
STENOGRAFKA. Dokončím to později.
JONES. Držte se plánu.
ÚČETNÍ. Držte se plánu.
STENOGRAFKA. Tak si pospíším.
JONES. Práce kvapná málo platná.
ÚČETNÍ. Málo.
STENOGRAFKA. Ale když máte naspěch.
JONES. Nikdy nemám naspěch – To je můj postup.
(zasměje se; všichni se zasmějí) Nejdřív se ujistit a pak
 teprve jít na to.
ÚČETNÍ. Na to.
JONES (*k TELEFONISTCE*). Až dorazí slečna A., řekněte
 jí, že chci, aby přepsala jeden dopis (*otočí se k odchodu –*
vtom se otočí zpět) Je to důležité.
TELEFONISTKA (*píše si poznámku*). Slečna A. – důležité.
JONES (*je na odchodu – vtom se otočí*). A nechci být rušen.
TELEFONISTKA. Máte jednání?
JONES. Mám jednání. (*otočí se znovu k odchodu – náhle*)
 Pokud to nebude A. B. – samozřejmě.
TELEFONISTKA. Samozřejmě – A. B.
JONES (*začne odcházet – znovu se otočí zpět, snaží se*
být vtipný). Vyřídte slečně A., že ranní ptáče dál doskáče.

JONES odejde.

TELEFONISTKA. Ranní ptáče si to odskáče.
ÚČETNÍ. Už doskákalo.
TELEFONISTKA. Lapené.
ÚČETNÍ. Na pekáči.
ÚŘEDNÍK. Božíčku.
STENOGRAFKA. Dovolujeme si vám oznámit, že –

*Přichází MLADÁ ŽENA. Projde za telefonní ústřednou
 k pravému stolu.*

STENOGRAFKA. Jdeš pozdě!
ÚŘEDNÍK. Jdeš pozdě!
ÚČETNÍ. Jdeš pozdě.
STENOGRAFKA. Jako včera!
ÚŘEDNÍK. A předevčirem.
ÚČETNÍ. A předpředevčirem.
STENOGRAFKA. Přijdeš o práci.
MLADÁ ŽENA. Ne!
STENOGRAFKA. Ne?

Všichni si vymění pohledy.

MLADÁ ŽENA. To nejde!
STENOGRAFKA. Nejde?

Situace se opakuje.

ÚŘEDNÍK. Nájem – účty – splátky – a tak dále.
ÚČETNÍ. Dolar deset – devadesát pět – 3,40 – 35 –
 12,60.
STENOGRAFKA. Tak proč jdeš pozdě?
MLADÁ ŽENA. Proč?
STENOGRAFKA. Omluvu!
ÚČETNÍ. Omluvu!
ÚŘEDNÍK. Omluvu.
TELEFONISTKA. Prosím, omluvte mě.
STENOGRAFKA. Proč?
MLADÁ ŽENA. Metro?
TELEFONISTKA. Dojíždění?
ÚŘEDNÍK. Pořád to samé!
ÚČETNÍ. Zastávka.
STENOGRAFKA. Stávka?
MLADÁ ŽENA. Ne –
STENOGRAFKA. Tak co?
MLADÁ ŽENA. Musela jsem ven!
ÚČETNÍ. Ven.
ÚŘEDNÍK. Ven?
STENOGRAFKA. Kam ven?
MLADÁ ŽENA. Na vzduch.
STENOGRAFKA. Vzduch?
MLADÁ ŽENA. Ta namačkaná těla všude okolo.
ÚŘEDNÍK. Božíčku!
MLADÁ ŽENA. Myslela jsem, že omdlím. Musela jsem
 na vzduch!
ÚŘEDNÍK. Dejte jí vzduch.
ÚČETNÍ. Vzduch zdarma –
STENOGRAFKA. Horký vzduch.
MLADÁ ŽENA. Jako bych umírala.
STENOGRAFKA. Stejně jako včera. (*zarazí se*) A předevčirem.
MLADÁ ŽENA. Ano – jenže co můžu dělat?

ÚČETNÍ. Jed taxíkem. *(všichni se zasmějí)*

ÚŘEDNÍK. Volej policii.

TELEFONISTKA. Chce tě pan J.

MLADÁ ŽENA. Mě?

TELEFONISTKA. Tebe!

MLADÁ ŽENA *(vstane)*. Pan J.?

STENOGRAFKA. Pan J.

TELEFONISTKA. Už se po tobě ptal.

MLADÁ ŽENA *si naposledy upraví vlasy a odchází k zadním dveřím.*

STENOGRAFKA *(za jejími zády)*. Hodná holka.

ÚŘEDNÍK. To s těmi vlasy dělá pořád.

TELEFONISTKA. Vlasy – to známe –

ÚŘEDNÍK. Božíčku.

ÚČETNÍ. Je to umělkyně.

STENOGRAFKA. Je neschopná.

ÚŘEDNÍK. Je neschopná.

STENOGRAFKA. Pan J. ví, že je neschopná.

ÚČETNÍ. 46 – 23 – 84 – 2 – 2 – 2 – 1,492 – 678.

TELEFONISTKA. Haló – haló – Společnost George

H. Jonese – haló – pan J.? Má jednání.

STENOGRAFKA *(sarkasticky)*. Jednání!

ÚČETNÍ. Jednání.

ÚŘEDNÍK. Božíčku.

TELEFONISTKA. Myslíte, že si ji vezme?

ÚČETNÍ. Když ho bude chtít.

STENOGRAFKA. Když ho bude chtít.

ÚŘEDNÍK. Myslíte, že si ho vezme?

TELEFONISTKA. Kolik vydělává?

ÚČETNÍ. Hodně – 5,000 – 10,000 – 15,000 – 20,000 – 25,000.

STENOGRAFKA. A hodně utrácí.

ÚČETNÍ. Benzín – čtverky – ocel – pětky – nafta – šestky.

ÚŘEDNÍK. Božíčku.

STENOGRAFKA. Vezme si ho? Vezme si ho? Smlouva byla zadána – poskytovatel – příjemce – vezme si ji?

TELEFONISTKA. No, já bych s ním spát nechtěla.

(familiárně) Haló – hmhm – hm – hm – vydrž mi na lince – můžeš – hm hm. *(profesionálním hlasem)* Ha... haló – A. B., chvílku strpení, pane A. B. – Pane J.? Pan A. B. – hned Vás přepojím, pane A. B. *(koketně)* Kde jsme to přestali – aha – aha – aha – ahahah – hm – hm.

Přichází MLADÁ ŽENA – jde ke své židli, sedá si se založenými rukama.

ÚŘEDNÍK. Ty říkáš chlapům jenom –

STENOGRAFKA. Hm – hm – nebo aha aha – *(odmítavě)*

TELEFONISTKA. Nic jinýho taky není potřeba.

(do telefonu) Hm – hm – hm hm – hm hm –

STENOGRAFKA. Hlavně hm hm.

ÚČETNÍ. Přesně!

ÚŘEDNÍK. Božíčku.

TELEFONISTKA. Hm hm aha hm hmhmhm – dnes večer?

Má rande – včera to říkala – hmhm aha – hm – dobře.

(zavěsí) To je smůla – můj přítel má kamaráda – ale moje kamarádka už má rande.

MLADÁ ŽENA. Ty se umíš bavit.

TELEFONISTKA. Hodně.

STENOGRAFKA. Málo.

ÚČETNÍ. Hodně i z mála.

TELEFONISTKA. Vzala bych tě s sebou, ale byla bys v tom až po uši.

STENOGRAFKA. Oblizovači!

ÚČETNÍ. Ochmatávači!

ÚŘEDNÍK. Bohatí páprdrové.

TELEFONISTKA. Chceš se přidat?

MLADÁ ŽENA. Nemůžu.

TELEFONISTKA. Rande?

MLADÁ ŽENA. Matka.

STENOGRAFKA. Má o tebe strach?

TELEFONISTKA. Rýpe – haló – Společnost George

H. Jonese – Á, dobrý den –

MLADÁ ŽENA *si sedne ke svému stroji – ruce má v klíně, dívá se na ně.*

STENOGRAFKA. Proč nepracuješ?

MLADÁ ŽENA *(zasněně)*. Cože?

ÚČETNÍ. Práce!

MLADÁ ŽENA. Nemůžu.

STENOGRAFKA. Nemůžeš?

MLADÁ ŽENA. Nefunguje mi stroj.

STENOGRAFKA. No, tak ho sprav.

MLADÁ ŽENA. Nemůžu – musím někoho zavolat.

STENOGRAFKA. Někoho. Vždycky někoho. Na, tak roztříd poštu!

MLADÁ ŽENA *(vstane)*. Dobře.

STENOGRAFKA. A spěchej! Máš zpoždění.

MLADÁ ŽENA *(třídí poštu)*. Společnost George

H. Jonese – George H. Jones a spol. George H. Jones –

STENOGRAFKA. Vždycky jsi pozadu.

ÚČETNÍ. Přijdeš o práci.

MLADÁ ŽENA *(spěšně)*. George H. Jones – George

H. Jones, osobní –

TELEFONISTKA. Nenech si to líbit, holka – ukaž jim, kde je jejich místo.

MLADÁ ŽENA. Cože?

TELEFONISTKA. Není to hotová věc?

MLADÁ ŽENA. Co?

TELEFONISTKA. Ty a pan J.

STENOGRAFKA. Ty a šéf.

ÚŘEDNÍK. Ty a velké kápo.

ÚČETNÍ. Ty a velký zvíře.

MLADÁ ŽENA. On něco říkal?

TELEFONISTKA. Říkala jsem to!

ÚČETNÍ. Říkal jsem to!

STENOGRAFKA. Tomu nevěřím.

ÚČETNÍ. 5,000 – 10,000 – 15,000.

ÚŘEDNÍK. Božíčku.

MLADÁ ŽENA. Ne – tak to není.

STENOGRAFKA. Není?

MLADÁ ŽENA. Ne.

TELEFONISTKA. Ještě ne.

ÚČETNÍ. Ale brzy.

ÚŘEDNÍK. Božíčku.

Přichází JONES.

TELEFONISTKA *(zanepřázdňně)*. Společnost George H. Jonese – Haló – Haló.

STENOGRAFKA. Čeká na odpověď –

ÚČETNÍ. 5,000 – 10,000 – 15,000 –

JONES (*dojde k MLADÉ ŽENĚ – položí ji ruku na rameno, všichni se zastaví a zírají*). Už je ten dopis přepsaný?

MLADÁ ŽENA. Ne. (*odtáhne se*)

JONES. Děje se něco?

STENOGRAFKA. Ještě nezačala.

JONES. Dobře – chci provést několik změn.

MLADÁ ŽENA. Nefunguje mi stroj.

JONES. Dobře – použijte ten v mé kanceláři.

MLADÁ ŽENA. Třídím poštu.

STENOGRAFKA (*sarkasticky*). Jedno po druhém.

JONES (*ustupuje zpět do středu místnosti*). Dobře.

(*k MLADÉ ŽENĚ*) Tak až to dokončíte. (*jde zpět ke dveřím své kanceláře*)

STENOGRAFKA. Práce kvapná málo platná.

JONES (*ve dveřích*). Dobře – nespěchejte.

Odejde.

STENOGRAFKA. Držte se plánu.

TELEFONISTKA. Ten se drží.

ÚŘEDNÍK. Božíčku.

TELEFONISTKA. Proč jsi ucukla?

MLADÁ ŽENA. Ucukla?

TELEFONISTKA. Štípnul tě?

MLADÁ ŽENA. Ne!

TELEFONISTKA. Tak co?

MLADÁ ŽENA. Nic! – Jen jsem se lekla jeho ruky.

TELEFONISTKA. Aha – jeho ruky – (*zavrtí zamyšleně hlavou*) Hmm. (*nesouhlasně*) Aha. (*rozhodně*) Ne! Řekni mu ne.

STENOGRAFKA. Když to udělá, přijde o práci.

ÚČETNÍ. Vyhazov.

ÚŘEDNÍK. Padák!

TELEFONISTKA (*na její obranu*). A když to neudělá?

ÚČETNÍ. Bude jezdit do práce taxíkem.

TELEFONISTKA. Do práce?

ÚŘEDNÍK. Žádná práce.

STENOGRAFKA. Žádné obavy.

ÚČETNÍ. Snídaně do postele.

STENOGRAFKA (*sarkasticky*). Madam volala?

ÚŘEDNÍK. Oběd do postele.

TELEFONISTKA. Do manželské postele! (*do telefonu*)

Ano, pane J. (*k MLADÉ ŽENĚ*) Chce tě J.

MLADÁ ŽENA (*chystá se vstát – ale nevstane*). Nemůžu – Nejsem připravená – Ještě minutku. (*sedí a zírá před sebe*)

ÚČETNÍ. 5,000 – 10,000 – 15,000 –

ÚŘEDNÍK. Prodeje – plány – platby –

STENOGRAFKA. Upozorňujeme, že naše ceny jsou fixní.

TELEFONISTKA. Haló – haló – Společnost George H.

Jonese – haló – haló –

MLADÁ ŽENA (*přemýšlí nahlas – za doprovodu tlumených kancelářských zvuků a hlasů*). Vzít si mě – chce si mě vzít – George H. Jones – George H. Jones a spol. – paní Jonesová – paní Jonesová. Vážená paní – vzít – berete si tohoto muže za svého manžela – ano – budete ctít a milovat – polibky – ne – nemůžu – George H. Jones – Vezmeš si mě – Co ty na to – Proč já, pane Jonesi – ukaž mi své ruce – máš tak hezké malé ruce – nech mě vzít je do svých, ty hezké malé ruce – George H. Jones – Tlusté ruce – ochablé ruce – nedotýkejte se mě – prosím – tlusté ruce, neúnavné – prosím ne – vdaná – všechny ženy –

většina žen – vdaná – děti – dítě – vlásky – lokýnky po celé hlavě – George H. Jones – přímočarý – hubený – plešatý – nedotýkejte se mě – prosím – ne – nemůžu – musím – někoho – něco – žádný klid – chci klid – žádný klid – chci klid – žádný klid – dnes pozdě – včera – předtím – pozdě – metro – vzduch – tlačení těl – těla – chvění – vzduch – dost – vzduch – pozdě – práce – žádná práce – vyhazov – pozdě – budík – budík – budík – rychle – práce – matka – rýpe – rýpe – rýpe – matka – rychle – práce – žádná práce – bez peněz – splátky – bez peněz – peníze – George H. Jones – peníze – paní Jonesová – peníze – žádná práce – žádné obavy – volná! – klid – v posteli do devíti – v posteli do desíti – v posteli do oběda – dnes si můžeš přispat – spát, dokud budeš chtít – děkuji – moc děkuji – to ne! – prosím, nedotýkejte se mě – chci klid – žádný klid – vydělávat – musím vydělávat – vdaná – vydělávat – ne – ano – vydělávat – všechny dívky – většina dívek – matka – otec – matka – všechny ženy – většina žen – nemůžu – musím – možná – musím – někoho – něco – matka – otec – matka – můžu, mami? – Řekni, mami – řekněte něco – někdo.

Scéna potemní. Zvuky strojů pokračují, dokud se scéna nerozsvítí na začátek dalšího jednání – zvuky strojů se změní ve zvuk rádia, které hraje mimo jeviště.

JEDNÁNÍ DRUHÉ DOMA

Scéna: kuchyně: stůl, židle, talíře s jídlem, odpadkový koš, gumové rukavice. Dveře vzadu nyní vedou do vstupní haly – okno do dvora bytového domu.

Zvuky: zvonek, rádio (hlas hlasatele, hudba a hlas zpěváka).

Postavy

MLADÁ ŽENA

MATKA

Hlasy zvenku: postavy jsou slyšet, ale nejsou vidět
DOMOVNÍK

DÍTĚ

MATKA a MALÝ KLUK

CHLAPEC a DÍVKÁ

MANŽEL a MANŽELKA

JINÝ MANŽEL a MANŽELKA

Začátek jednání: MLADÁ ŽENA a MATKA jedí – zvuk rádia za scénou – rádio přestane hrát.

MLADÁ ŽENA. Mami – chci s tebou o něčem mluvit.

MATKA. Nedáš si bramboru?

MLADÁ ŽENA. Ne.

MATKA. Proč ne?

MLADÁ ŽENA. Nechci bramboru.

MATKA. To není žádný důvod. Na! Vezmi si.

MLADÁ ŽENA. Nechci ji.

MATKA. Brambory se k dušenému masu hodí – na!

MLADÁ ŽENA. Mami, já nechci!

MATKA. Chceš. Vezmi si!

MLADÁ ŽENA. Ale já – no dobře. *(vezme si – pak)* Mami, chci se tě na něco zeptat.

MATKA. Sněž tu bramboru.

MLADÁ ŽENA *(sní sousto – náhle)*. Mami, chci se tě na něco zeptat – na něco důležitého.

MATKA. Je moučná?

MLADÁ ŽENA. Je dobrá. Mami – řekni mi.

MATKA. Kilo a půl za čtvrták.

MLADÁ ŽENA. Mami – řekni mi – *(zvonek)*

MATKA *(její mdlý hlas se rozjasní)*. To budou popeláři.

(jde ke dveřím – nebo ke kuchyňskému výtahu – a otevře je/ho; rádio přestane hrát)

HLAS DOMOVNÍKA *(mimo jeviště)*. Odpadky.

MATKA *(spokojeně – zaneprázdněně)*. Jistě. *(vezme odpadkový koš – vynese ho; MLADÁ ŽENA začne přecházet sem a tam)* Co je s tebou?

MLADÁ ŽENA. Nic.

MATKA. Zmizíš od stolu pokaždé, když se vynáší odpadky! Chováš se jako blázen.

MLADÁ ŽENA. Mami, jsou všechny ženy –

MATKA. Taková dáma jako ty si asi myslíš, že se jí něco tak obyčejného netýká! No dovol mi, milostivá slečno, abych ti připomněla, že i tohle je důležitá součást života.

MLADÁ ŽENA. To já vím, mami, ale ty –

MATKA. Kde bychom byli, kdyby nebylo odpadkových košů? Kde bychom všichni byli? Žili bychom ve špíně – přesně tak. Ve špíně! Myslela bych, že budeš ráda. Myslela bych, že budeš vděčná!

MLADÁ ŽENA. Ale, mami!

MATKA. No, a jsi?

MLADÁ ŽENA. Jsem co?

MATKA. Ráda. Vděčná.

MLADÁ ŽENA. Ano!

MATKA. Ale nechováš se tak!

MLADÁ ŽENA. Ach, mami, už nemluv!

MATKA. Vždyť jsi říkala, že chceš mluvit.

MLADÁ ŽENA. No ale teď – chci přemýšlet. Musím přemýšlet.

MATKA. Ty tu bramboru nedoříš?

MLADÁ ŽENA. Mami!

MATKA. Je s ní něco v nepořádku?

MLADÁ ŽENA. Ne –

MATKA. Tak proč ji nedoříš?

MLADÁ ŽENA. Protože ji nechci.

MATKA. A proč ji nechceš?

MLADÁ ŽENA. Mami! Dej mi už pokoj!

MATKA. No, ale jíst se musí. Když nebudeš jíst –

MLADÁ ŽENA. Mami! Nerýpej!

MATKA. Nerýpej?! Jen proto, že mám o tebe starost – tak hned rýpu?! Jen proto, že mi na tobě záleží – rýpu?! Vždyť ty se sama ani nenajíš! Zajímalo by mě, jak bys dopadla – bez mého rypání.

Mimo jeviště – je slyšet otevírání okna – všechny zvuky zvnějšku přicházejí z okna do dvora v zadní části jeviště.

HLAS ŽENY. Johnny – Johnny – pojd už dovnitř!

HLAS MALÉHO KLUKA. Ale, mami.

HLAS ŽENY. Ochladuje se.

HLAS MALÉHO KLUKA. Ale, mami!

HLAS ŽENY. Něco jsem řekla! *(ozve se zabouchnutí okna)*

MLADÁ ŽENA. Jsem už dospělá, mami.

MATKA. Dospělá. A co tím myslíš?!

MLADÁ ŽENA. Nic moc – asi. *(mimo jeviště se ozve dětský pláč; MATKA vstane, začne rachotit s nádobím)* Počkej s tím nádobím, mami. Promluvíme si – potřebuju to.

MATKA. No, já opravdu nedokážu mluvit, když je kolem tolik špinavého nádobí – ty možná ano, ale já – *(rachotí – pořád)*

MLADÁ ŽENA. Mami! Poslouchej. Poslouchej mě! – Jeden muž si mě chce vzít.

MATKA *(přestane rachotit – sedá si)*. Jaký muž?

MLADÁ ŽENA. Říká, že se zamiloval do mých rukou.

MATKA. Zamiloval. Zase s tím začínáš?! Myslela jsem, že s tím je už konec!

Mimo jeviště CHLAPCŮV hlas – zapíská – DÍVKYN hlas mu odpoví.

HLAS CHLAPCE. Pojd ven.

HLAS DÍVKY. Nemůžu.

HLAS CHLAPCE. Nikdo tě neuvidí.

HLAS DÍVKY. Nemůžu.

HLAS CHLAPCE. Už je tma – no tak pojd.

HLAS DÍVKY. Dobře – ale jen na chvíli.

HLAS CHLAPCE. Počkám tě za rohem.

MLADÁ ŽENA. Musím se vdát, mami.

MATKA. Jak to myslíš?

MLADÁ ŽENA. Já musím.

MATKA. Nezapleťla ses s někým, nebo snad ano?

MLADÁ ŽENA. Jak to můžeš říct?

MATKA. No, ty říkáš, že se musíš vdát – jak to myslíš?

MLADÁ ŽENA. Nijak.

MATKA. Odpověz mi!

MLADÁ ŽENA. Každá žena se musí vdát, nebo snad ne?

MATKA. Nesmysl!

MLADÁ ŽENA. Ty ses taky vdala, nebo ne?

MATKA. Ano, vdala.

Hlasy mimo jeviště.

HLAS ŽENY. Kam jdeš?

HLAS MUŽE. Ven.

HLAS ŽENY. Venku jsi byl včera večer.

HLAS MUŽE. Vážně?

HLAS ŽENY. Ty pořád jenom chodíš ven.

HLAS MUŽE. Vážně?

HLAS ŽENY. Kam jdeš?

HLAS MUŽE. Ven.

Konec rozhovoru mimo jeviště.

MATKA. Kdo je to? Odkud ho znáš?

MLADÁ ŽENA. Z kanceláře.

MATKA. Z kanceláře?!

MLADÁ ŽENA. Je to pan J.

MATKA. Pan J.?

MLADÁ ŽENA. Zástupce ředitele.

MATKA. Zástupce ředitele?! Ten musí mít příjem – Ví, že máš matku, kterou musíš živit?

MLADÁ ŽENA. Ano.

MATKA. A co na to říká?

MLADÁ ŽENA. Nevadí mu to.

MATKA. Kdy si ho vezmeš?

MLADÁ ŽENA. Nevezmu.

MATKA. Nevezmeš?!

MLADÁ ŽENA. Ne! Nevezmu.

MATKA. Ale vždyť jsi říkala –

MLADÁ ŽENA. Nevezmu si ho.

MATKA. Zešlela jsi?

MLADÁ ŽENA. Nemůžu, mami. Já nemůžu!

MATKA. Jaktože nemůžeš?

MLADÁ ŽENA. Nemiluju ho.

MATKA. Láska – k čemu je?! Obleče tě snad? Nakrmí?

Nebo ti zaplatí účty?

MLADÁ ŽENA. Ne! Ale taky je důležitá!

MATKA. Důležitá?!

MLADÁ ŽENA. Pokud není – tak na co se může člověk ještě v životě spolehnout?

MATKA. Řeknu ti, na co se můžeš spolehnout. Můžeš se spolehnout na to, že musíš jíst a spát a vstát a něco si obléct a zase se vysvléct – že musíš zestárnout – a že musíš zemřít. Na to se můžeš spolehnout! Všechno ostatní je jen ve tvé hlavě!

MLADÁ ŽENA. Ale mami – copak jsi tátu nemilovala?

MATKA. Asi ano – já nevím – už jsem to zapoměla – není to už jedno – teď?

MLADÁ ŽENA. Ale tenkrát – řekni, mami!

MATKA. Co ti mám říct?

MLADÁ ŽENA. O té – lásce!

Hlasý mimo jeviště.

HLAS MANŽELKY. Přestaň.

HLAS MANŽELA. Copak – ty nechceš, abych ti dal pusu?

HLAS MANŽELKY. Takovou nechci.

HLAS MANŽELA. Jakou?

HLAS MANŽELKY. Takovou hloupou pusou!

HLAS MANŽELA. Hloupou pusou?

HLAS MANŽELKY. Vypadáš tak hloupě – ach, vždycky vím, co přijde, když se takhle díváš – a když mě takhle líbáš – přestaň – jdi pryč –

Konec hlasů mimo jeviště.

MATKA. Je to slušný chlap, ne?

MLADÁ ŽENA. Já nevím. Jak bych to mohla vědět.

MATKA. Je to zástupce ředitele – ten bude určitě slušný.

MLADÁ ŽENA. Je mi jedno, jestli je nebo není slušný. Já si ho nevezmu.

MATKA. Ale říkala jsi, že se chceš vdát –

MLADÁ ŽENA. Za něj ne.

MATKA. A za koho?

MLADÁ ŽENA. Já nevím – nevím – ještě jsem ho nenašla!

MATKA. Mluvíš jako blázen!

MLADÁ ŽENA. Ach, mami – řekni mi!

MATKA. Co ti mám říct?

MLADÁ ŽENA. Řekni mi – *(náhle ze sebe začne chrlit)*

Přece není normální – nebo je – mít husí kůži, když se k tobě jen přiblíží – nebo je? To není normální, víd? Na to si nikdy nezvyknu, nebo ano – jednou, jednou ano? Jak je to, mami – jednou ano?

MATKA. Jednou co?

MLADÁ ŽENA. Zvyknu si na to – časem se přes to přenesu? Nebo ne? Nepřenesu? Měla bych být zamilovaná, nebo ne, mami? Musím být zamilovaná, mami, nebo nemusím? Pak je všechno jiné, víd – nebo není? Nebo možná stačí, aby se ti ten někdo líbil, víd? Když se mě dotkne, zamrzne mi krev

v žilách. Ale to by tak nemělo být, ne? Jeho ruce jsou – tlusté, mami – copak to nechápeš – má tlusté ruce – sahá jimi na mě – jsou tlusté – copak to nechápeš? – Copak to nechápeš? **MATKA** *(zmateně na ni hledí)*. Nechápu co?

MLADÁ ŽENA *(spěšně pokračuje)*. Vždycky jsem myslela, že si někoho najdu – někoho mladého – a – a přitažlivého s vlnitými vlasy – vlnité vlasy – pořád myslím na děti s vlnitými vlasy – lokýnkami po celé hlavě – někoho mladého – a přitažlivého – kdo by se mi líbil – koho bych milovala – Ale ještě jsem nikoho takového nenašla – nenašla jsem nikoho – skoro nikoho neznám – nikdy mě s nikým nepustíš a –

MATKA. Zase mi tu chceš předhazovat, že –

MLADÁ ŽENA. Ne – nech mě domluvit, mami. Nech mě domluvit! Jen chci říct, že jsem ještě nikdy nenašla nikoho – nikoho – nikdo mě ještě nepožádal – až teď – on jediný mě požádal – Asi bych se měla vdát – jako všechny ostatní dívky –

MATKA. Nesmysl.

MLADÁ ŽENA. Ale já už takhle dál nemůžu, mami – nevím proč – ale nemůžu – cítím uvnitř takový tlak – jako bych se někdy dusila! – Ty ten pocit neznáš – jako bych se dusila. *(přechází sem a tam)* Už to moc dlouho nevydržím – chodit do práce – chodit zpátky domů – chodit do práce – chodit zpátky domů – už nemůžu – Někdy si v metru připadám, že umřu – někdy si tak připadám i v kanceláři, jestli se něco nestane – musím něco udělat – já nevím – cítím uvnitř takový tlak.

MATKA. Jsi šílená.

MLADÁ ŽENA. Mami!

MATKA. Jsi šílená!

MLADÁ ŽENA. Mami – jestli mi to řekneš ještě jednou, tak tě zabiju. Zabiju tě!

MATKA. Jestli tohle není šílené!

MLADÁ ŽENA. Zabiju tě – Možná jsem blázen – Já nevím. Někdy mi přijde, že jsem – ty myšlenky, co se mi honí hlavou – někdy mi přijde, že jsem – jestli ano, tak si nemůžu pomoci – dělám, co můžu – dělám, co můžu a skoro z toho šílim! *(MATKA vstane a opět si sedá)* Jdi pryč! Jdi pryč! Ty vůbec ničemu nerozumíš! Nemáš vůbec soucit – žádný soucit – bereš jako samozřejmost, že chodím každý den do práce – a večer zpátky domů a každý týden nosím výplatu – bereš to jako samozřejmost – navěky bys mě v tom nechala – a nikdy neměla žádný soucit –

Zvuk rádia mimo jeviště – hlas zpívá sentimentální píseň o mateřství nebo populární píseň o šťastném domově.

MATKA začne plakat – přejde k židli nalevo – sedá si.

Ach, mami – odpusť. Odpusť mi to!

MATKA. Moje vlastní dítě. Aby se mnou takhle mluvilo moje vlastní dítě!

MLADÁ ŽENA. Já to tak nemyslela, mami – nemyslela jsem to tak! *(jde k matce – vlevo)*

MATKA *(chytí ji za ruku)*. Jsi všechno, co na světě mám – ale ty mě nechceš – chceš mě zabít.

MLADÁ ŽENA. Ne – ne, to nechci, mami. Jen jsem to řekla!

MATKA. Já pro tebe taky chodila do práce a dřela!

MLADÁ ŽENA. Já vím, mami.

MATKA. Přivedla jsem tě na svět.

MLADÁ ŽENA. Já vím, mami.

MATKA. Jsi krev mé krve a –

MLADÁ ŽENA. Já vím, mami. Já vím.

MATKA. A –

MLADÁ ŽENA. Teď si odpočiň, mami – odpočiň si –

MATKA (s obtížemi vstává). Musím umýt nádobí.

MLADÁ ŽENA. Já to umyju – Ty poslouchej hudbu, mami – Já to umyju.

MATKA si sedá. **MLADÁ ŽENA** zajde za zástěnu. Vezme si pár gumových rukavic a začne si je nasazovat. **MATKA** to uvidí – rukavice ji iritují – vrací se její charakteristické chování.

MATKA. Tyhle rukavice. Já umývám nádobí už čtyřicet let a nikdy jsem nenosila rukavice. Ale ruce milostivé slečny! Slečniny ručičky!

MLADÁ ŽENA. Někdy se mi zdá, jako bys žálila, mami.

MATKA. Žálila?

MLADÁ ŽENA. Tyhle ruce mi zajistily manžela.

MATKA. Manžela? Takže si ho přece jen vezmeš?!

MLADÁ ŽENA. Asi ano.

MATKA. Jestli ty nejsi ta nejšilenější –

Scéna potemní. Ve tmě přechází píseň o mateřství ve slabě znějící jazz – než se scéna rozsvítí na

JEDNÁNÍ TŘETÍ LÍBÁNKY

Scéna: hotelový pokoj: postel, židle, zrcadlo. Zadní dveře nyní vedou do koupelny; okno, výhled na sál naproti, kde se tančí.

Zvuky: malá jazzová kapela (housle, klavír, saxofon – zpočátku velmi slabě, poté hlasitěji).

Postavy

MLADÁ ŽENA

MANŽEL

POSLÍČEK

Za scénou: MUŽI a ŽENY tančící v párech, jsou vidět, ale nejsou slyšet.

Začátek jednání: ve tmě. Vstoupí POSLÍČEK, MANŽEL, A MLADÁ ŽENA. POSLÍČEK nese zavazadla.

Rozsvítí světlo u dveří. Hudba ustane.

MANŽEL. Tak jsme tady. (odhodí klobouk na postel;

POSLÍČEK odloží zavazadla na zem a přejde k oknu; povytáhne roletu; trochu pootevře okno; jazzová hudba zesílí; za scénou)

POSLÍČEK (jde k muži pro spropitné). Ještě něco, pane? (dostane spropitné; odejde)

MANŽEL. No, tak jsme tady.

MLADÁ ŽENA. Ano, jsme tady.

MANŽEL. Nechceš si sundat klobouk – udělat si pohodlí? (**MLADÁ ŽENA** se rozhlíží kolem sebe, jako by hledala cestu ven, pak si sundá klobouk, automaticky si přihladí vlasy za uši) Ujde to, nemyslíš? Hm? Hm?

MLADÁ ŽENA. Je to moc pěkné.

MANŽEL. Dvanáct babek za noc! V těchhle rekreačních střediscích ví, jak z hostů vytřískat peníze. Dvanáct babek! (hudba) Ale – určitě to bude stát za to. (jde směrem ke koupelně) Půjdu se opláchnout. (zastaví se u dveří) Ty nepůjdeš?

MLADÁ ŽENA zavrtí hlavou.

Já ano. Po takové cestě. Musím se trochu opláchnout.

Odejde – zavře dveře; zpívá si ve sprše. MLADÁ ŽENA jde k oknu – vytáhne roletu – uvidí tanečníky, jak tančí v párech. Hudba zesílí. Opět vstoupí MANŽEL.

Hele, zatáhni tu roletu! Jde vidět dovnitř!

MLADÁ ŽENA. Myslela jsem, že jsi říkal, že budeme mít výhled na oceán.

MANŽEL. Však tam je.

MLADÁ ŽENA. Vidím jen lidi – jak tančí.

MANŽEL. Oceán je někde za nimi.

MLADÁ ŽENA (zoufale). Doufala jsem, že ho uvidím!

MANŽEL. Uvidíš ho zítra – co tě žere? Půjdem se projít po promenádě – Nechceš se opláchnout?

MLADÁ ŽENA. Ne.

MANŽEL. Byla to dlouhá cesta. Vážně nechceš? (**MLADÁ ŽENA** zavrtí hlavou; **MANŽEL** si sundá kabát – dá ho přes židli) Měla by sis tu udělat pohodlí. Já to mám v plánu. (dívá se na něj – odstoupí od okna) Hele, zatáhni tu roletu! (přejde k židli nalevo – posadí se)

MLADÁ ŽENA. Je zatažená – nepřipadá ti zatažená?

MANŽEL. No – nechceš přece, aby na nás bylo vidět, nebo ano? (zasměje se) Co – co?

MLADÁ ŽENA. Ne.

MANŽEL (směje se). Co jsem říkal. No tak? (sundá si boty; **MLADÁ ŽENA** odejde od okna a přejde k posteli) Hele – jsi bílá jako stěna. Co je s tebou?

MLADÁ ŽENA. Nic.

MANŽEL. Vypadáš vystrašeně.

MLADÁ ŽENA. Ne.

MANŽEL. Nemáš se čeho bát. Jsi tu s manželem, víš.

(odvádí ji k židli nalevo)

MLADÁ ŽENA. Já vím.

MANŽEL. Jsi šťastná?

MLADÁ ŽENA. Ano.

MANŽEL (sedne si). Tak pojď sem a dej mi pusu. (posadí ji na koleno) Hodná holka. (sehne jí hlavu a začne ji líbat zezadu na krk) Líbí se ti to? (ona se snaží postavit) Hele – nechod nikam! Proč sebou tak šiješ? Koukej – měla by ses naučit trochu se uvolnit, holčičko – (tanečníci odejdou; nastane přímí; štípne ji nad kolenem) Hele, co pod tím máš?

MLADÁ ŽENA. Nic.

MANŽEL. Nic. (směje se) To se ti povedlo! Tak nic, jo? Hm? To mi připomíná ten příběh o stevardovi ve vlaku a – co se děje – už jsem ti ho vyprávěl? (hudba slábne do úplného ticha)

MLADÁ ŽENA. Já nevím.

MANŽEL. O stevardovi ve vlaku a děvče?

MLADÁ ŽENA. Ne.

MANŽEL. Ten je ale dobrý – no – vlak se zrovna rozjíždí a ta děvka –

MLADÁ ŽENA. Ten už jsi mi vyprávěl!

MANŽEL. O tom –

MLADÁ ŽENA. Ano. Ano. Už si vzpomínám!

MANŽEL. O tom –

MLADÁ ŽENA. Ano!

MANŽEL. Tak dobře – asi jsem ti ho už vyprávěl. Jsi si jistá, že to byl ten o –

MLADÁ ŽENA. Jsem si jistá.

MANŽEL. Jak se jí zeptá, co to má pod sedadlem, a ona mu povídá –

MLADÁ ŽENA. Ano. Ano. Ten to byl!

MANŽEL. Tak dobře – Ale to se mi nechce věřit. *(snaží se znovu vstát, ale on ji pevně drží)* Hele, a co ty to pod tím máš – co to je?

MLADÁ ŽENA. Nic – jen – jen podvazek.

MANŽEL. Podvazek. Prý podvazek! Hele – už jsem ti vyprávěl o tom –

MLADÁ ŽENA. Ano! Ano!

MANŽEL. *(vázně)*. Jak víš, který jsem myslel?

MLADÁ ŽENA. Vyprávěl jsi mi je všechny!

MANŽEL. *(posadí si ji zpět na koleno)*. Ne, nevyprávěl. Tak to ani zdaleka. Mám jich v záloze ještě spoustu – jeden z mých klíčů k úspěchu – jsem dobrý vypravěč – Víš – měla by ses naučit trochu se uvolnit, holčíčko – nemám pravdu?

MLADÁ ŽENA. Ano.

MANŽEL. To by měl umět každý. Tomu já vděčím za svůj úspěch. Teď si běž odložit ty nepohodlné věci – a uvolni se.

MLADÁ ŽENA. Nejsou nepohodlné.

MANŽEL. Beztak toho na sobě moc nemáš – víd? Ale budeš se bez toho cítit líp. *(vstane)* Mám ti s tím pomoci?

MLADÁ ŽENA. Ne.

MANŽEL. Já jsem tvůj manžel, víš.

MLADÁ ŽENA. Já vím.

MANŽEL. Nemáš snad strach z vlastního manžela, nebo ano?

MLADÁ ŽENA. Ne – samozřejmě, že ne – ale myslela jsem, jestli se na chvíli nepůjdeme projít ven?

MANŽEL. Ven? A co tam?

MLADÁ ŽENA. Na čerstvý vzduch – trochu se projít – popovídat si.

MANŽEL. Mluvit můžeme i tady – řeknu ti o sobě všechno. Tak už běž. *(MLADÁ ŽENA jde ke dveřím do koupelny; vezme si tašku)* Kam jdeš?

MLADÁ ŽENA. Do koupelny.

MANŽEL. Říkal jsem, že se budeš chtít opláchnout.

MLADÁ ŽENA. Jen se chci trochu – připravit.

MANŽEL. Nemusíš chodit do koupelny, aby sis sundala oblečení.

MLADÁ ŽENA. Ale já chci.

MANŽEL. Proč?

MLADÁ ŽENA. Vždycky to tak dělám.

MANŽEL. A co?

MLADÁ ŽENA. Svlékám se o samotě.

MANŽEL. Ty jsi ještě nikdy nebyla vdaná – víd? *(zasměje se)* Nebo to na mě jen zkoušíš?

MLADÁ ŽENA. Ne.

MANŽEL. Chápu – trochu stydlivá – co? Nemám pravdu?

MLADÁ ŽENA. Ano.

MANŽEL. Já se v ženských vyznám – *(shovívavě)* No tak běž.

MLADÁ ŽENA odejde a zavře za sebou dveře.

Nezavírej ty dveře – myslel jsem, že si chceš povídat.

Rozhlíží se spokojeně po pokoji – po chvíli vstane a rozezne si límeček.

Jsi nějak potichu – co tam děláš?

MLADÁ ŽENA. Jen – se připravuju.

MANŽEL. *(pořád spokojeně)*. Odteď už si budu život jen užívat – neměl jsem to vždycky snadné. Vypracoval jsem se díky tvrdé práci a sebezapření – a teď si budu užívat – vynahradím si všechno, co jsem proživil – ty ještě nejsi hotová?

MLADÁ ŽENA. Ještě ne.

MANŽEL. Příští rok bychom mohli jet do Paříže. Můžeš si koupit spoustu toho jejich francouzského prádla – a do Švýcarska – vždycky jsem chtěl mít švýcarské hodinky – koupené přímo tam – mohl bych si je koupit i tady, ale chci jsem je mít přímo odtamtud – Není to směšné – co? No řekni? Není?

MLADÁ ŽENA. Je.

MANŽEL. Celý život si chci koupit švýcarské hodinky přímo ze Švýcarska. Celý život si představuju, že je jednou budu mít, víc než cokoliv jiného – vlastně až na jednu věc – víš kterou?

MLADÁ ŽENA. Ne.

MANŽEL. Tak hádej.

MLADÁ ŽENA. Nemůžu.

MANŽEL. V tom případě jdu k tobě a povím ti to.

MLADÁ ŽENA. Ne! Prosim ne! To nedělej!

MANŽEL. No tak si už pospěš! Myslel jsem, že ženské toho dneska na sobě zas tak moc nemívají – co? Nemám pravdu? Jdu za tebou!

MLADÁ ŽENA. Ne – prosím! Dej mi minutku!

MANŽEL. Dobře. Tak ještě minutu. *(MLADÁ ŽENA je potichu; MANŽEL se zasměje a vezme si hodinky)* 13 – 14 – už ti to počítám – sama jsi to řekla, nebo snad ne – minutu! – 49 – 50 – 51 – 52 – 53 –

Vstoupí MLADÁ ŽENA.

MLADÁ ŽENA. *(ode dveří)*. Už jsem tu. *(je oblečená v bílé košilce, která na ní visí; je ztuhlá, ale oči má doširoka otevřené, zračí se v nich překvapená, bezbranná, zvířecí hrůza)*

MANŽEL. *(rozejde se k ní – zastaví se. Místnost je potemnělá až na jednu slabě svítící lampu u postele. Ozve se dívčí pláč.)*

Ty brečíš? *(žena pláče)* Proč brečíš? *(jde k ní)*

MLADÁ ŽENA. *(pláče)*. Mami! Mami! Chci svou matku!

MANŽEL. Myslel bych, že budeš ráda, že máš od ní pokoj.

MLADÁ ŽENA. Teď ji chci – potřebuji tu někoho.

MANŽEL. Máš snad mě, nebo ne?

MLADÁ ŽENA. Někoho – někoho –

MANŽEL. Ty nemáš důvod brečet. Nemáš žádný důvod brečet.

Scéna potemní. Hudba pokračuje, dokud se nerozsvítí světla na Jednání čtvrté. Zvuk hudby je postupně nahrazen rytmem ocelového nýtování z dalšího jednání.

JEDNÁNÍ ČTVRTÉ MATEŘSTVÍ

Scéna: nemocniční pokoj: lůžko, židle. Zadní dveře nyní vedou do chodby; za oknem je vidět rozestavěná výšková budova.

Zvuky: za oknem – sbíjení kovu.

Postavy

MLADÁ ŽENA

DOKTOŘI

SESTRY

MANŽEL

Postavy, které jsou vidět, ale nejsou slyšet

ŽENA V KOLEČKOVÉM KŘESLE

ŽENA V ŽUPANU

ZŘÍZENEC S LŮŽKEM

SESTRA S TÁCEM

SESTRA S UMYVADLEM

Na začátku jednání leží MLADÁ ŽENA v posteli. Dveře jsou otevřené. Chodbou projede pojezdné lůžko. Vstoupí SESTRA.

SESTRA. Jak se dnes cítíte? (**MLADÁ ŽENA** neodpovídá)
Už líp? (**neodpovídá**) Nic nebolí? (**neodpovídá; SESTRA**
vezme do ruky hodinky a sevě zápěstí **MLADÉ ŽENY** – stojí
na místě, pak přejde k tabulce v nohách postele – píše)
Zotavujete se. (**neodpovídá**) A máte tak rozkošné miminko.
(**neodpovídá**) Jste ráda, že je to děvče? (**MLADÁ ŽENA**
zavrtí hlavou) Nejste?! Božíčku! Ale to byste měla být! Muži
chtějí chlapce – ženy by měly chtít holčičky. (**neodpovídá**)
Chtěla jste vůbec mít miminko? (**MLADÁ ŽENA** zavrtí hla-
vou; zvuk sbíjení kovu) Počkejte, až začnete kojit. To se vám
bude líbit, uvidíte. Máte už mléko? (**zavrtí hlavou**) To přijde.
(**zavrtí hlavou**) To neznáte našeho pana doktora. (*jde ke*
dveřím – otočí se) Potřebujete ještě něco? (**MLADÁ ŽENA**
ukáže na okno) Zavřít okno? (**zavrtí hlavou**) Ten hluk?
(**MLADÁ ŽENA** přikývne) S tím já nic neudělám. Nemoc-
nice staví nové křídlo. Jsme největší porodnice na světě.
Alespoň zavřu to okno. (**MLADÁ ŽENA** zavrtí hlavou) Ne?
MLADÁ ŽENA (*šeptem*). Všechno je tu cítit.
SESTRA (*vychází ze dveří – zvuk sbíjení kovu*).
Je tu váš manžel.

Vstoupí MANŽEL s velkou kyticí. Přejde k posteli.

MANŽEL. Jak se dneska máme? (**MLADÁ ŽENA** mu neod-
poví)

SESTRA. Už je na tom líp.

MANŽEL. Samozřejmě, že je na tom líp!

SESTRA (*vezme kyticí*). Podívejte, co vám manžel přinesl.

MANŽEL. Radši je hned dejte do vody. (**SESTRA** odejde)

Všechno dobrý? (**MLADÁ ŽENA** zavrtí hlavou) Podívej, moje
drahá, musíš se vzchopit! A – a začít věcem čelit. To musí
v životě každý. Tak už to na světě chodí. Já vím, čím vším sis
musela projít, ale – (**MLADÁ ŽENA** zavrtí hlavou) Ale ano,
vím to! Víím to moc dobře. Čekal jsem celou tu dobu za dveř-
mi. (**MLADÁ ŽENA** zavrtí divoce hlavou; manžel to ignoruje)
Ale ano! Teď se musíš vzchopit. Trochu se snažit. Dát se do-
hromady. Vyrovnat se s tím. Taký jsem byl v životě na dně –

ale nezustal jsem tam. Život mi dal nakládačku, ale nezlomil
mě. Vyškřábal jsem se zpátky na nohy a ty musíš udělat
přesně to samé. Chce to pořádnou vůli. Jen tak to dokážeš.
Podívej se na mě. Teď se musíš vzchopit. A hrdě tomu čelit.
Postavit se na nohy. Chytit býka za rohy. Hrdě tomu čelit! –
Mít dítě je normální! Naprosto normální – proč bys –

MLADÁ ŽENA se začne dusit – divoce ukazuje na okno.
Vstoupí **SESTRA** s kyticí ve váze.

SESTRA. Co se děje?

MANŽEL. Zase se začala dávit – jako když jsem tu byl
posledně.

MLADÁ ŽENA ukazuje, ať odejde.

SESTRA. Asi byste měl už jít.

MANŽEL (*ze dveří*). Ještě se vrátím.

MLADÁ ŽENA lapá po dechu a odhání ho.

SESTRA. Potřebuje odpočívat.

MANŽEL. Tak zítra. Přijdu zase zítra – zítra a každý další
den – nashledanou. (*odejde*)

SESTRA. Máte moc hodného muže, ale to vy určitě víte,
že? (*zapisuje do tabulky*) Dávení.

Na chodbě – ŽENA V ŽUPANU projde kolem dveří. Vstoupí
DOKTOR, MLADÝ DOKTOR a SESTRA, která tlačí chirurg-
ický vozík s lahvičkami, nástroji, atd.

DOKTOR. Tak jak se dnes má naše holčička? (*prejde*
k posteli)

SESTRA. Už je jí lépe, pane doktore.

DOKTOR. Samozřejmě, že je jí lépe! Je v pořádku, nemám
pravdu? (**MLADÁ ŽENA** nereaguje) Co je s Vámi?! Neumí-
te snad mluvit?! (*pustí její ruku; podívá se do tabulky*)

SESTRA. Je ještě trochu slabá, pane doktore.

DOKTOR (*divá se do tabulky*). Začala už laktace?

SESTRA. Ne, pane doktore.

DOKTOR. Přiložte dítě k prsu. (**MLADÁ ŽENA** divoce vrtí
hlavou – zvuk sbíjení kovu) Ne? Vy snad nechcete nakrmit
své dítě? (**MLADÁ ŽENA** zavrtí hlavou) A proč ne? (*neod-
povídá*) Ach, tyhle moderní neurotičky, vidíte, doktore? Co
s nimi uděláme? (**MLADÝ DOKTOR** se rozesměje; **SESTRA**
se usmívá) Přineste dítě!

MLADÁ ŽENA. Ne!

DOKTOR. No – to mi přišlo docela silné. Myslel jsem, že
na mluvení jste moc slabá – tohle už je lepší. Vy nechcete
vidět své dítě?

MLADÁ ŽENA. Ne.

DOKTOR. Tak co chcete?

MLADÁ ŽENA. Nechte mě být – nechte mě být.

DOKTOR. Přineste dítě.

SESTRA. Ano, pane doktore – ale pokaždé na ně reago-
vala dost špatně, pane doktore – podrážděné – možná to
není dobrý nápad.

DOKTOR. Já tady rozhoduju, co je nebo není dobrý nápad,
sestro!

SESTRA. Ano, pane doktore.

DOKTOR. Přineste to dítě.

SESTRA. Ano, pane doktore.

DOKTOR (*dívá se do tabulky*). Dávení – asi tím myslíte nevolnost.

SESTRA. Ano, pane doktore, ale –

DOKTOR. Žádné ale, sestro.

SESTRA. Ano, pane doktore.

DOKTOR. Nevolnost – Tak změníme stravu – Jakou teď dostává?

SESTRA. Tekutou.

DOKTOR. Tak jí dejte pevnou.

SESTRA. Ano, pane doktore. Ale pevnou prý nemůže polknout.

DOKTOR. Dejte jí pevnou.

SESTRA. Ano, pane doktore. (*má se k odchodu – zvuk sbíjení kovů*)

DOKTOR. Ještě moment – změním jí medikaci. (*vezme blok a napíše předpis v latině; podá ho SESTRĚ*) Po jídle. (*jde ke dveřím*) Přineste jí dítě.

Odejde DOKTOR, hned za ním MLADÝ DOKTOR a SESTRA s chirurgickým vozíkem.

SESTRA. Ano, pane doktore.

Odejde.

MLADÁ ŽENA (*o samotě*). Nechte mě být – nechte mě být – nechte mě být – podřídila jsem se už dost – už se nepodřídím – odpalitz se – odpalitz se do tmy – Ěapka zalezlá pod postelí – v jejím nejtemnějším koutě – všechny utopili – štěňátka nejdou do nebe – nebe – zlaté schody – dlouhé schody – dlouhé – příliš dlouhé – dlouhé zlaté schody – stoupat po těch zlatých schodech – schody – schody – stoupat – unavená – příliš unavená – mrtvá – jedno – je to jedno – mrtvá – schody – všichni mrtví jdou po těch dlouhých schodech – nahoru – do nebe – zlaté schody do nebe – všechny děti jdou dolů – jdou dolů, aby se narodily – mrtví nahoru – děti dolů – nahoru – dolů – nahoru – dolů – nahoru – zastavte to – zastavte to – nikdo – žádný policista – žádný – žádný policista v nebi – policista – policista – proč se trochu neusměješ – unavená – moc unavená – jedno – je to jedno – svatý Petře – svatý Petře u brány – nemůžu dovnitř – jedno – je to jedno – odpočívát – na chvíli si lehnout – lehnout – všechno je tam napsané – v té velké knize – jedno – je to jedno – na chvíli si lehnout – tíží mě to – leží to na mně – je to těžké – těžké – těžké – závaží – těžká kniha – jedno – lež klidně – nehýbej se – nemůžu se hýbat – odpočívej – zapomeň – prý zapomeněš – děvče – jste ráda, že je to děvče? – holčička – bez vlásků – lokýnky po celé hlavě – plešatá holčička – lokýnky – lokýnky po celé hlavě – jaké vlasy měl Bůh? to je jedno – jedno – Boha všichni milují – musí – oni musí – musí milovat Boha – Bůh je láska – i když je zlý, musí ho milovat – i když má tlusté ruce – tlusté ruce – ne ne – neměl by být Bůh – Bůh má hodné ruce – vkládá je – hodné – a něžné – jedno – je to jedno – daleko – hodné daleko – unavená – příliš unavená Ěapka zalezlá pod postelí – osm – bylo jich osm – žena zalezlá pod postelí – žena má jedno – dva tři čtyři – jedna dva tři čtyři – jedna dva tři čtyři – dva krát dva jsou čtyři – dva krát dva jsou čtyři – dva krát čtyři osm Ěapka měla osm – jedna dva tři čtyři pět šest sedm osm – osm – Kulička měla osm – všechny utopili – utopili – utopili v krvi – krev – ach, Bože! Bůh – Bůh neměl

ani jedno – Marie měla jedno – v jeslích – ve špinavých jeslích – Bůh sedí na trůnu – daleko – moc daleko – je to jedno – nemá to cenu – Bůh Marie Marie Bůh Marie – Panenka Marie – Marie měla jedno – Duch Svatý – Duch Svatý – George H. Jones – ach ne – prosím ne! Nech mě odpočívát – teď můžu odpočívát – závaží je pryč – vnitřní tíha je pryč – je jen venku – venku – všude kolem – tíha – ležím pod ní – Ěapka zalezlá pod postelí – bylo jich osm – už se nepodřídím – nepodřídím – nepodřídím –

Scéna potemní. Zvuk sbíjení kovů pokračuje, až přejde ve zvuk kláves a scéna se rozsvítí na Jednání páté.

JEDNÁNÍ PÁTÉ ZAKÁZANÉ OVOCE

Scéna: bar: lahve, stoly, židle, elektrické piano.

Zvuky: elektrické piano.

Postavy

MUŽ za barem

POLICISTA na baru

ČÍŠNÍK

U prvního stolu: MUŽ a ŽENA

U druhého stolu: MUŽ a CHLAPEC

U třetího stolu: DVA MUŽI čekající na DVĚ DÍVKY – jedna se o TELEFONISTKU z Prvního jednání a MLADOU ŽENU.

Začátek jednání: na jevišti jsou všechny postavy kromě DÍVEK. Od pohledu vypadají MUŽ a ŽENA u prvního stolu zcela obyčejně, MUŽ u druhého stolu je gay ve středních letech; CHLAPEC je mladý, nezkušený. PRVNÍ MUŽ u třetího stolu je sympatický, obyčejný, statný. Má nepoddajné vlnité vlasy. DRUHÝ MUŽ je klasický obchodnický typ.

U třetího stolu.

PRVNÍ MUŽ. Asi už vypadnu.

DRUHÝ MUŽ. Ale, prokristapána.

PRVNÍ MUŽ. Stejně se neukážou.

DRUHÝ MUŽ. Jasně, že se ukážou.

PRVNÍ MUŽ. A jak ty to můžeš vědět?

DRUHÝ MUŽ. Říkám ti, že ta malá beze mě nemůže být – stačí, abych – (*luskne prsty*) – A už ke mně běží.

PRVNÍ MUŽ. To vidím.

DRUHÝ MUŽ (*ukáže dva prsty na ČÍŠNÍKA*). To samý.

(*ČÍŠNÍK odejde k baru*)

U druhého stolu.

MUŽ. Ach, mrzí mě, že jsem tě sem vzal.

CHLAPEC. Proč?

MUŽ. Je tu takový hluk! A já tě chtěl potěšit – dát ti ochutnat potěšení. To sherry, co tu mají, chutná jako nebe – v lahvi. Jen počkej, až si dáš.

CHLAPEC. Ale já nepiju.

MUŽ. On nepije. Tohle ani není pití! Právě amontillado chutná jako slunce a pomerančový sad – je jako středomořská krajina a modrý měsíční svit a – láska? Už jsi někdy někoho miloval?

CHLAPEC. Ne.

MUŽ. Nikdy jsi nemiloval – nějakou ženu?

CHLAPEC. Ne – ne tak docela.

MUŽ. Jak to myslíš, ne tak docela?

CHLAPEC. Prostě – tak.

MUŽ. Aha! (*ukáže na ČÍŠNÍKA*) Dvakrát – víte, co myslím – Dvakrát. (*ČÍŠNÍK odejde k baru*)

U prvního stolu.

MUŽ. No tak, uděláš to, nebo ne?

ŽENA. Já to chci – chci to udělat.

MUŽ. Ale nedokážeš to.

ŽENA. Proč by ne?

MUŽ. No, jak bys mohla? (*ticho*) Nic to není – většina žen nad tím ani nepřemýšlí – prostě to – Bert mi doporučil jednoho doktora – dal mi jeho adresu –

ŽENA. Už o tom nemluv!

MUŽ. Musíme o tom mluvit – musíš to nějak vyřešit.

(*ticho – MUŽ gestikuluje na ČÍŠNÍKA*) Co si dáš?

ŽENA. Nic – já nic nechci. Už jsem měla dost.

MUŽ. To ti pomůže. To samý?

ŽENA. Asi jo.

MUŽ (*ukáže dva prsty na ČÍŠNÍKA*). To samý.

(*ČÍŠNÍK odejde k baru*)

U třetího stolu.

PRVNÍ MUŽ. Já padám.

DRUHÝ MUŽ. Ale nekecej, poslyš! Spoléhám na tebe, že zaměstnáš tu druhou.

PRVNÍ MUŽ. Já už padám.

DRUHÝ MUŽ. Prokristapána, měj trochu srdce! Poslyš – udělej to pro mě – do šesti musím být doma – slíbil jsem to ženě – fakt. To mi sotva zbyde nějaký čas, když tu budeme muset tvrdnout a – bavit nějakou dámičku. Musíš ji nějak zaměstnat, kvůli mně.

PRVNÍ MUŽ. Třeba se jí ani nebudu líbit.

DRUHÝ MUŽ. Jasně, že se jí budeš líbit! Ty se líbíš každý – dokonce i mojí ženě – namlouvá si, že je to tím, jakej jsi dobrodruh, ale já vím, čím to je – jasné, že se jí budeš líbit.

Vstoupí dvě dívky – TELEFONISTKA a MLADÁ ŽENA.

TELEFONISTKA (*přichází ke stolu*). Ahoj –

DRUHÝ MUŽ (*nabručeně*). Dobrou noc.

TELEFONISTKA. Dobrou noc? Co tě žere?

DRUHÝ MUŽ (*pořád stejně*). Mě nic nežere – zato tebe muselo něco sežrat.

TELEFONISTKA. Proč?

DRUHÝ MUŽ. Jdeš pozdě!

TELEFONISTKA (*nezaujatě*). Aha – (*přejde to*) Paní Jonesová – pan Smith.

DRUHÝ MUŽ. Tohle je můj přítel, Dick. (*všichni si sednou; na ČÍŠNÍKA*) To samý a ještě dva navíc. (*ČÍŠNÍK odejde*)

TELEFONISTKA. Takže jste na nás museli čekat?

DRUHÝ MUŽ. Asi jenom hodinu.

MLADÁ ŽENA. Opravdu tak dlouho?

DRUHÝ MUŽ. Už jsme tu hodinu – vid, Dicku?

PRVNÍ MUŽ. Je to tak, Harry.

DRUHÝ MUŽ. Pro lásku boží, co vám to tak trvalo?

TELEFONISTKA. Ten řekni Helen.

DRUHÝ MUŽ (*k MLADÉ ŽENĚ*). To se jde takhle jednou stará lřka poprvé podívat na závod a vsadit si na bruslaře, ale on dojde poslední – tak za ním pak jde a ptá se ho, „Pro lásku boží, co vám to tak trvalo“.

Všichni se rozesmějí.

MLADÁ ŽENA. Páni, to bylo docela vtipné!

DRUHÝ MUŽ. Docela?! – Jak to myslíš docela?

MLADÁ ŽENA. Jen že je spousta vtipů, co vtipné nejsou.

DRUHÝ MUŽ. To jsi asi neslyšela ty vtipný.

MLADÁ ŽENA. Slyšela jsem už všechny.

PRVNÍ MUŽ. Nejsi moc veselá kopa, co?

TELEFONISTKA. Nemáš cigaretu?

DRUHÝ MUŽ (*ukazuje krabičku*). Může být?

TELEFONISTKA (*jednu si vezme*). Mhm.

Nabídne i MLADÉ ŽENĚ.

MLADÁ ŽENA (*jednu si vezme*). Mhm.

DRUHÝ MUŽ (*k PRVNÍMU MUŽI*). Může být?

PRVNÍ MUŽ (*ukáže vlastní krabičku*). Díky – mám radši tyhle.

Zapálí MLADÉ ŽENĚ cigaretu.

DRUHÝ MUŽ (*připálí TELEFONISTCE*). Tak co, jakpak se má moje kočička?

TELEFONISTKA. Úžasné.

DRUHÝ MUŽ. Všechno v pořádku?

TELEFONISTKA. Úplně všecičko.

DRUHÝ MUŽ. Stýskalo se ti?

TELEFONISTKA. To bych řekla – kdy jsi sem přišel?

DRUHÝ MUŽ. Před pár hodinama.

TELEFONISTKA. Stýskalo se ti?

DRUHÝ MUŽ. Jestli se mi stýskalo? Nechtěj vědět, jak.

MLADÁ ŽENA (*netrpělivě je přeruší*). Dá se tu tančit?

DRUHÝ MUŽ. Tady se netančí.

MLADÁ ŽENA. Tak kam půjdeme?

DRUHÝ MUŽ. Kam půjdeme? Vždyť jste sotva přišly!

PRVNÍ MUŽ. Kam ten spěch?

DRUHÝ MUŽ. Jo, kam ten spěch?

MLADÁ ŽENA. Já nevím.

TELEFONISTKA. Helen chce jít tančit.

MLADÁ ŽENA. Chci se prostě hýbat.

PRVNÍ MUŽ (*usmívá se*). Chceš se hýbat, jo?

DRUHÝ MUŽ. Ty jsi teda neposedná holka. Prý, kam půjdeme!

MLADÁ ŽENA. Občas mám takové dny – kdy chci být v pohybu.

PRVNÍ MUŽ. Chceš být v pohybu, jo? (*pozoruje ji s úsměvem na tváři*)

MLADÁ ŽENA (*přikývne*). Mhm.

PRVNÍ MUŽ (*tiše*). Zůstaň na chvíli.

DRUHÝ MUŽ. Kam půjdeme. Řekni, s kým se to vlastně stýkáš?

TELEFONISTKA. Helen se s nikým nestýká – vid, Helen?

MLADÁ ŽENA (*rozpačitě*). Ne.

PRVNÍ MUŽ. No, já jsem nikdo – tak se stýkej se mnou.

DRUHÝ MUŽ (*spokojeně*). Hotová věc, co? – A Dick se už chystal vypadnout.

PRVNÍ MUŽ. To bylo předtím, než jsem potkal tuhle malou dámu.

ČÍŠNÍK přináší pití.

PRVNÍ MUŽ. Na zdraví.
DRUHÝ MUŽ. Na tebe.
TELEFONISTKA. Na tvoje.
MLADÁ ŽENA. Na – šťastné dny.

Všichni se napijí.

PRVNÍ MUŽ. To je fakt dobrý!
DRUHÝ MUŽ. To je exkluzivní zboží.
PRVNÍ MUŽ. Exkluzivní?
DRUHÝ MUŽ. Všechno tady je exkluzivní.
TELEFONISTKA. To tvrdí oni.
DRUHÝ MUŽ. Ne. Fakt. Fakt exkluzivní. Fakt!
TELEFONISTKA. Však jo, jasně.
DRUHÝ MUŽ. Ale fakt je to exkluzivní. Fakt!
TELEFONISTKA. Já ti věřím, zlato!
DRUHÝ MUŽ. Stýskalo se ti po mně?
TELEFONISTKA. Mhm. (*přítakává*)
DRUHÝ MUŽ. A po nějaký jiným tatkoví?
TELEFONISTKA. Mm. (*nesouhlasně*)
DRUHÝ MUŽ. Máš ráda i jiný tatky kromě tatky?
TELEFONISTKA. Mm. (*nesouhlasně*)
DRUHÝ MUŽ. Tak vypadnem!
TELEFONISTKA (*trochu stydlivě před MLADOU ŽENOU*).
Sotva jsme příšly.
DRUHÝ MUŽ. Myslíš, že to nevím – Tak pojď!
TELEFONISTKA. Ale – (*ukáže na MLADOU ŽENU*)
DRUHÝ MUŽ (*nechápevě*). Oni jsou v pohodě – že jo?
PRVNÍ MUŽ (*k MLADÉ ŽENĚ*). Jsme? (*neodpovídá*)
DRUHÝ MUŽ. Musím být do šesti doma – tak pojď –
(*vstává – k TELEFONISTCE*) Tak pojď, holka – vypadnem!
(*TELEFONISTKA znovu ukáže na MLADOU ŽENU; muž konečně pochopí – velmi ostentativně*) Práce je práce, však to znáte! Ještě toho dneska musím hodně stihnout – myslím jsem, že bys mohla jít se mnou – pomoci mi s tím – co ty na to?
TELEFONISTKA (*vstává, její důstojnost je zachována*).
Jasně – půjdu s tebou – abych ti pomohla. (*oba se postaví*)
DRUHÝ MUŽ. Jste s tím v pohodě?
PRVNÍ MUŽ. Já jo.
DRUHÝ MUŽ. Ty jsi s tím taky v pohodě? (*k MLADÉ ŽENĚ*)
MLADÁ ŽENA. V pohodě.
DRUHÝ MUŽ. Tak pojď, holka. (*oba vstanou*) Kde máme účet?
PRVNÍ MUŽ. Jen běž.
DRUHÝ MUŽ. To ne!
PRVNÍ MUŽ. Říkám, běž!
DRUHÝ MUŽ. Hodíme si mincí.
MLADÁ ŽENA. Komu padne panna, vyhraje.
TELEFONISTKA. Panna a platíš ty – orel a platím já.
DRUHÝ MUŽ (*netrpělivě*). On soutěží se mnou.
PRVNÍ MUŽ. Já s tebou nebo ty se mnou?
DRUHÝ MUŽ. Já s tebou. (*hodí si mincí*) A dostal jsem tě!
PRVNÍ MUŽ (*spokojeně*). Ale nikdo to neviděl. (*usměje se na MLADOU ŽENU*)
TELEFONISTKA. To myslí tebe, Helen.
DRUHÝ MUŽ. Není přece blbá! Tak pojď.
TELEFONISTKA (*k PRVNÍMU MUŽI*). Buď na ni hodný. Je hodně křehká. – Mějte se.

DRUHÝ MUŽ a TELEFONISTKA odejdou.

MLADÁ ŽENA. Já vím, jak to myslel s tou prací.

PRVNÍ MUŽ. Víš to – jo?
MLADÁ ŽENA. Taky jsem pracovala v kanceláři než –
PRVNÍ MUŽ. Než co?
MLADÁ ŽENA. Než jsem skončila.
PRVNÍ MUŽ. Proč jsi skončila?
MLADÁ ŽENA. Prostě jsem skončila.
PRVNÍ MUŽ. Jsi vdaná, co?
MLADÁ ŽENA. Ano – jsem.
PRVNÍ MUŽ. To mi nevadí.
MLADÁ ŽENA. Někteří muži už nemají o ženu zájem, když se vdá –

ČÍŠNÍK přijde ke stolu.

PRVNÍ MUŽ. Jaký je v tom rozdíl?
MLADÁ ŽENA. Někteří ho v tom asi vidí, hádám.
PRVNÍ MUŽ. U některých žen v tom asi není rozdíl, hádám.
(*na ČÍŠNÍKA, ukáže dva prsty*) To samý. (*ČÍŠNÍK odejde k baru*)

U prvního stolu.

MUŽ. Pane Bože, vždyť na tom nic není! Většina žen prostě –
ŽENA. Já vím – já vím – já vím.
MUŽ. Ani nad tím nepřemýšlí. Prostě to –
ŽENA. Já vím – já vím – já vím.

Znovu vstoupí DRUHÝ MUŽ a TELEFONISTKA. Přejdou ke třetímu stolu.

DRUHÝ MUŽ. Hele, málem bych zapomněl – chci tě požádat o malou laskavost, můžu?
PRVNÍ MUŽ. Jasně – o co jde?
DRUHÝ MUŽ. Chci, abys zítra zavolal k nám domů – a pozval mě do města – uděláš to pro mě?
PRVNÍ MUŽ. Jasně – proč by ne?
DRUHÝ MUŽ. To víš – práce – chápeš, ne?
PRVNÍ MUŽ. Chápu.
DRUHÝ MUŽ. Ta historka s telegrafem už je otřepaná a navíc – moje žena tě má ráda.
PRVNÍ MUŽ. Jaký máte číslo?
DRUHÝ MUŽ. Napíšu ti ho. (*píše*)
PRVNÍ MUŽ. Jak se vlastně má tvoje žena?
DRUHÝ MUŽ. Ale jo, fajn.
PRVNÍ MUŽ. A dcera?
DRUHÝ MUŽ. Skvěle. (*podá mu vizitku; k TELEFONISTCE*)
Tak pojď, holka. (*obráť se k MLADÉ ŽENĚ*) Přiměj toho ptáčka zpěváčka, ať ti taky zazpívá něco o sobě.
TELEFONISTKA. To bych nedělala.
DRUHÝ MUŽ. Ať ti řekne, jak zabil v Mexiku těch pár fazoláčů.
TELEFONISTKA. Tys byl v Mexiku?
DRUHÝ MUŽ. Zrovna se odtamtud vrátil.
TELEFONISTKA. Naučíš nás tango?
MLADÁ ŽENA. Ty jsi někoho zabil?
DRUHÝ MUŽ. Dokonce dva! A lahví! Jen ať ti to řekne – o tý lahvi. Tak pojď, holka. Mějte se.

DRUHÝ MUŽ a TELEFONISTKA odejdou.

MLADÁ ŽENA. Proč jsi to udělal?
PRVNÍ MUŽ. Co?

MLADÁ ŽENA. Proč jsi je zabil?
PRVNÍ MUŽ. Abych se osvobodil.
MLADÁ ŽENA. Aha.

U druhého stolu.

MUŽ. Tohle musíš vážně ochutnat – jen to ochutnej. Je to pravé amontillado, víš.
CHLAPEC. Jaktože ho tu mají?
MUŽ. V postranních uličkách se vždycky najde to největší potěšení, nemyslíš?
CHLAPEC. To já nevím.
MUŽ. Tak se uč. No, ochutnej to! Amontillado! Nebo ty nemáš rád amontillado?
CHLAPEC. Já nevím. Nikdy jsem ho neměl.
MUŽ. Takže to bude tvoje poprvé. Tak to ti závidím. No, ochutnej to! Ochutnej! A umři blahem.

CHLAPEC ochutná víno – je zklamaný.

MUŽ (*přikrašluje to*). Poe miloval amontillado. Zmiňuje ho ve svých knihách, jak určitě víš – máš rád Poea?
CHLAPEC. Četl jsem toho od něj hodně.
MUŽ. Ale máš ho rád?

U třetího stolu.

PRVNÍ MUŽ. Byla tam tlupa *bandidos* – banditů, chápeš, odvedli mě do kopců a drželi mě tam – co jsem měl dělat? Jednou v noci jsem opil ty dva ptáčky, co mě hlídali, a pak jsem tu prázdnou lahev naplnil kameny – a spočítal jsem jim to!
MLADÁ ŽENA. Aha?!

PRVNÍ MUŽ. Musel jsem se osvobodit, chápeš? Pořádně jsem jim to spočítal –

MLADÁ ŽENA. Aha – a co jsi udělal pak?

PRVNÍ MUŽ. Vypadl jsem odtamtud.

MLADÁ ŽENA. A kam –?

PRVNÍ MUŽ. Přímo sem. (*pauza*) Jsi ráda?

MLADÁ ŽENA (*přikývne*). Ano.

PRVNÍ MUŽ (*ukáže dva prsty na ČÍŠNÍKA*). To samý. (*ČÍŠNÍK odejde k baru*)

U prvního stolu.

MUŽ. Ty se prostě jen bojíš, protože je to poprvé a –

ŽENA. Já se nebojím.

MUŽ. Pro Kristovy rány, tak o co jde?

ŽENA. Já se nebojím. Já chci – chci si to nechat – to není strach, nebo je?

MUŽ. To je bláznivý.

ŽENA. To je mi jedno.

MUŽ. A co vaší?

ŽENA. To je mi jedno.

MUŽ. A co tvoje práce? (*ticho*) Nemůžeš teď přece přijít o práci, nebo jo? (*ticho*) Nebo jo?

ŽENA. Asi ne.

MUŽ. No – tak vidíš!

ŽENA (*ticho – náhle*). Dobře – tak půjdeme hned – Máš tu adresu?

MUŽ. Konečně jsi řekla něco rozumného.

MUŽ a ŽENA vstanou a odejdou.

U třetího stolu.

MLADÁ ŽENA. Takovou lahvi? (*zvedne ji*)

PRVNÍ MUŽ. Jo – naplněnou oblázkou.

MLADÁ ŽENA. Jakými oblázkou?

PRVNÍ MUŽ. No, oblázkou. Ze země.

MLADÁ ŽENA. Aha.

PRVNÍ MUŽ. Však to znáš, nutnost je matka vynalézavosti. (*MLADÁ ŽENA stále drží lahev*) Není to špatná zbraň – nejdřív funguje jako kladivo – a pak z toho máš i nůž.

MLADÁ ŽENA. Aha. (*odloží lahev*)

PRVNÍ MUŽ. Ženy asi nemají nože moc v lásce, co? (*naleje pít*)

MLADÁ ŽENA. Ne.

PRVNÍ MUŽ. Ale kladiva jim až tak moc nevadí, ne?

MLADÁ ŽENA. Ne –

PRVNÍ MUŽ. Samotnému se mi to nelíbilo – nic z toho – ale musel jsem se osvobodit, chápeš? Jasně, že jsem se musel osvobodit, no ne? (*napije se*) Zrovna teď jsem fakt rád, že jsem to udělal.

MLADÁ ŽENA. Proč?

PRVNÍ MUŽ. Ty víš proč. (*položí svoji ruku na její*)

U druhého stolu.

MUŽ. Tak pojďme ke mně – a já ti je ukážu – mám první vydání Verlaina, z toho budeš slintat. (*oba se postaví*)

Na – mám ještě trošku na dně –

CHLAPEC to dopije.

Poslední doušek je nejsladší, víd?

CHLAPEC (*směje se*). A já si vždycky myslel, že to jsou jen splašky. (*odejde MUŽ, za ním CHLAPEC*)

U třetího stolu.

MUŽ drží přes stůl její ruku.

MLADÁ ŽENA. Když mě držíš za ruku. Když se mě dotýkáš!

PRVNÍ MUŽ. Tak? (*pauza*) Tak jo, zlato, půjdeme.

MLADÁ ŽENA. Kam?

PRVNÍ MUŽ. Ty nechodíš moc ven, víd?

MLADÁ ŽENA. Ne.

PRVNÍ MUŽ. Kouká to z tebe na první pohled.

MLADÁ ŽENA. Vážně?

PRVNÍ MUŽ. Vážně. Proč se vůbec taháš s tou druhou?

MLADÁ ŽENA. Já nevím. Zdá se, že ji to se mnou baví.

PRVNÍ MUŽ. Jen proto?

MLADÁ ŽENA. Nebo nebaví?

PRVNÍ MUŽ. A tebe to baví?

MLADÁ ŽENA. Ne.

PRVNÍ MUŽ. Nikdy?

MLADÁ ŽENA. Nikdy.

PRVNÍ MUŽ. Čím to je?

MLADÁ ŽENA. Ničím – asi je to mnou, hádám.

PRVNÍ MUŽ. Tebou to není.

MLADÁ ŽENA. Že ne?

PRVNÍ MUŽ. Ne. Jen jsi ještě nepotkala toho pravýho – v tom to je – holka jako ty – musí potkat toho pravýho.

MLADÁ ŽENA. Já vím.

PRVNÍ MUŽ. Jsi jiná než ty ostatní, než ta druhá – do ty půjde každé chlap. Ty jsi jiná.

JEDNÁNÍ ŠESTÉ INTIMITA

MLADÁ ŽENA. Možná.

PRVNÍ MUŽ. Neskočilas jim snad na tu historku o práci – jak se vypařili, nebo jo?

MLADÁ ŽENA. No, myslela jsem, že asi chtěli být sami, ale –
PRVNÍ MUŽ. A jak!

MLADÁ ŽENA. Aha – tak proto.

PRVNÍ MUŽ. Proto. No tak – jdeme –

MLADÁ ŽENA. Ale, to nejde! Takhle?

PRVNÍ MUŽ. Líbím se ti?

MLADÁ ŽENA. Ano.

PRVNÍ MUŽ. Tak v čem je problém?

MLADÁ ŽENA. A – já – se ti líbím?

PRVNÍ MUŽ. Jestli líbíš? Nemáš ani tušení – poslyš, víš, jak mi připadáš?

MLADÁ ŽENA. Jak?

PRVNÍ MUŽ. Jako anděl. Úplně jako anděl.

MLADÁ ŽENA. Vážně?

PRVNÍ MUŽ. Vždyť ti to říkám. Tak pojď!

MLADÁ ŽENA. Kam?

PRVNÍ MUŽ. Kde bydlíš?

MLADÁ ŽENA. To ne, ke mně domů jít nemůžeme.

PRVNÍ MUŽ. Tak půjdeme ke mně.

MLADÁ ŽENA. Ale, to nejde – je to daleko?

PRVNÍ MUŽ. Jen kousek – tak pojď –

MLADÁ ŽENA. Ale, to nejde – kde bydlíš – máš svůj pokoj?

PRVNÍ MUŽ. Ne – byt – jednopokojový byt.

MLADÁ ŽENA. Tak to by šlo.

PRVNÍ MUŽ. Je to v přízemí – nikdo tě neuvidí – přicházet ani odcházet.

MLADÁ ŽENA (*pomalou vstává*). To nejde.

PRVNÍ MUŽ (*postaví se*). Vydrž chvilku – zaplatím účet – a vezmu nějakou lahev s sebou.

MLADÁ ŽENA. Ne – to nedělej.

PRVNÍ MUŽ. Proč ne?

MLADÁ ŽENA. No – tak s sebou aspoň neber oblázky.

PRVNÍ MUŽ. Hele – prostě na to zapomeň, ano?

MLADÁ ŽENA. Chtěla jsem jen říct, že nechci nic k pití.

PRVNÍ MUŽ (*dychtivě se k ní nakloní*). Líbím se ti – co, zlato?

MLADÁ ŽENA. A já tobě?

PRVNÍ MUŽ. Vydrž.

Muž přejde k baru. Žena zůstane na místě, ruce má položené na stole a hledí před sebe. Vstoupí MUŽ a DÍVKA. Posadí se u jednoho z prázdných stolů. Přijde k nim ČÍŠNÍK.

MUŽ (*k DÍVCE*). Co si dáš?

DÍVKA. To co vždycky.

MUŽ (*na ČÍŠNÍKA*). Jako obvykle. (*ukáže dva prsty*)

PRVNÍ MUŽ přejde k MLADÉ ŽENĚ se zabalenou lahví v podpaží. Žena vstane a společně vykoučí ke dveřím. U klavíru se muž zastaví a vhodí do něj niklák – jak odcházejí, začne hrát hudba. Scéna potemní.

Zvuk elektrického klavíru zní, dokud se nerozsvítí světla na Jednání šesté. Elektrické piano nahradí flašinet, velmi, velmi slabě.

Scéna: temný pokoj.

Zvuky: harmonika; kroky kolemjdoucích.

Postavy

MUŽ

MLADÁ ŽENA

Začátek jednání: tma. Vše je nezářivé. Zvenku je velmi slabě slyšet zvuk harmoniky a nepravidelný rytmus kolemjdoucích kroků. Harmonika hraje Cielito Lindo, španělskou písničku, kterou v poslední době vyhrávají všichni pouliční harmonikáři.

MUŽ. Jsi strašně potichu, zlato. Nad čím přemýšlíš?

ŽENA. Nad lasturami. (*její hlas zní měkce*)

MUŽ. Lastulami? Bože! Ani to neumím vyslovit!

ŽENA. Když jsem byla malá, moje babička měla velkou růžovou lasturu na krbové římse. Vždycky, když jsme přijeli na návštěvu, mohla jsem si ji vzít a poslouchat ji. Na to jsem teď myslela.

MUŽ. Jo?

ŽENA. Dá se v nich slyšet moře, víš.

MUŽ. Jo, já vím.

ŽENA. Zajímalo by mě proč?

MUŽ. Nemám tušení. (*pauza*)

ŽENA. Jdeš pryč? (*pohnul se*)

MUŽ. Ne. Chci jenom cigaretu.

ŽENA (*potěšeně, ulevilo se jí*). Aha.

MUŽ. Chceš taky?

ŽENA. Ne. (*bere si sirky*) Ale připálím ti.

MUŽ. Máš moc hezký ruce, zlato. (*zápalka zhasne*)

Strejček Donald farmu měl. Hija hija hou. A na té farmě krávu měl –

ŽENA (*směje se*). Hija hija hou. (*znovu se zasměje*)

MUŽ. Máš strašně pěkný ruce.

ŽENA. Mívala jsem. Ale poslední dobou jsem se o ně moc nestarala. Ale odtěd zase budu – (*pauza; hudba zesílí*)

Co to je?

MUŽ. Co?

ŽENA. Ta hudba?

MUŽ. Přivandrovalc s harmonikou. Dal jsem mu dva čtvrtáky hned první den, co jsem přijel – a tak sem chodí každý den.

ŽENA. Myslela jsem – co to hraje?

MUŽ. Cielito Lindo.

ŽENA. Co to znamená?

MUŽ. Nebíčko.

ŽENA. Nebíčko?

MUŽ. Tak se ve Španělsku oslovují milenci.

ŽENA. Ve Španělsku – to je tam, jak jsou spousty hradů, že?

MUŽ. Jojo.

ŽENA. Nebíčko – zazpívej to.

MUŽ (*zpívá do hudby harmoniky*). Da la sierra morena viene, bajando viene, bajando; un par de ojitos negros – cielito lindo – da contrabando.

ŽENA. Co to znamená?

MUŽ. Z vysokých temných hor.

ŽENA. Z vysokých temných hor –?

MUŽ. Nic to neznamená. Nemá to dávat žádný smysl. Jako láska. (*zaposlouchá se do písničky*) Aj-aj-aj-aj.

ŽENA. To vím, co to znamená.

MUŽ. Co?

ŽENA. Aj-aj-aj-aj. (*smějí se*)

MUŽ (*znovu se zaposlouchá*). Canta non llores – Zpívej a neplakej –

ŽENA (*také se zaposlouchá*). La-la-la-la-la-la-la-la – Nebíčko.

MUŽ. Máš pěkný hlas, zlato.

ŽENA. Vážně? (*směje se – polechtá ho*)

MUŽ. To se vsad – hej!

ŽENA (*směje se*). Jsi lechtivý?

MUŽ. Jasně, že jsem! Hej! (*smějí se*) No tak, zlato, zazpívej ještě něco.

ŽENA. To nejde.

MUŽ. Zpívej – máš krásnej hlas.

ŽENA (*směje se a zpívá*). Bude zima, bude mráz, kam se ptáčku, kam schováš? Schovám se do javora, tam bude má komora. Bude zima, bude mráz, kam se ptáčku, kam schováš? Schovám se já do lesa, tam je moja potěcha –

Oba se smějí.

Nikdy předtím jsem v tom nehledala žádný význam – ale teď už to chápu.

MUŽ. Tak tos mě dostala.

ŽENA. Je to o nás – La-lalalalalala – lalalalalalala – Nebíčko. Ty jsi ten ptáček a já jsem ten les.

MUŽ. Jsi lesík.

ŽENA. A řekla bych, že jsem taky ten javor. (*pauza*) Věříš na něco jako strážné anděly?

MUŽ. Na co?

ŽENA. Na strážné anděly?

MUŽ. Já nevím. Možná.

ŽENA. Já ano. (*znovu se zaposlouchá*) Lalalalala – lala-lalala – lalalala – Nebíčko. (*mluví*) Musí přece být někdo, kdo na tebe dává pozor, a nakonec tě udělá šťastným – podívej se na nás dva! Jak bychom se jinak dnes oba ocitli na stejném místě, kdyby nic takového neexistovalo?!

MUŽ. Možná máš pravdu.

ŽENA. Podívej se na nás dva!

MUŽ. Pro tebe je teď všechno jen my dva, vid, zlato?

ŽENA. A není?

MUŽ. Mně to nevadí.

ŽENA. My dva k sobě patříme. Patříme k sobě! A už nás nikdy nic nerozdělí, vid?

MUŽ. Zazpívej ještě něco.

ŽENA. Říkám, že neumím zpívat.

MUŽ. Ale jasně že umíš!

ŽENA. Víš, že mě ani nenapadlo zpívat od doby, co jsem byla malá?

MUŽ. Stejně něco zazpívej.

ŽENA (*zpívá*). Kolo kolo mlýnský – za čtyři rýnský – kolo se nám polámalo – mnoho škody nadělalo – udělalo bác. (*mluví*) Taky jsi to zpíval, když jsi byl malý?

MUŽ. Nene.

ŽENA. Ne? My ano – v první třídě – jako malí – točili jsme se pořád dokola v kruhu – a drželi se za ruce – mávali s nimi dopředu a dozadu. Vzpomínám si, jak mě to mátlo – protože podobně jsme mávali rukama, i když jsme si hráli na anděly.

MUŽ. Jo?

ŽENA. Víš, proč jsem sem s tebou šla?

MUŽ. Mohl bych si tipnout.

ŽENA. Protože jsi řekl, že ti připadám jako anděl. Proto jsem s tebou šla.

MUŽ. Ježíš, zlato, mně připadá jako anděl každá ženská – teda každá bílá. Chápej, posledních pár let jsem viděl jen samý indiány. Pane jo, když jsem včera vystoupil z lodi – a uviděl všechny ty ženský – kristepane, málem jsem se zbláznil – jsou pro mě jak andělé všechny – víš –

ŽENA. Měl jsi hodně žen, vid?

MUŽ. Zase tak moc ne – těch opravdovejch.

ŽENA. A měl jsi – nějakou z nich rád – víc než mě?

MUŽ. Nene – žádná z nich nebyla tak sladká jako ty, zlato – žádná z nich – ne – žádná z nich.

ŽENA. Líbí se mi, když to říkáš. Řekni to znovu –

MUŽ (*pobaveně se brání*). Ale –

ŽENA. No tak – řekni to znovu!

MUŽ. Tak. (*políbí jí*) Stačí ti to?

ŽENA. Ano. (*pauza*) Už nás nikdy nic nerozdělí – nikdy – vid, že ne?

MUŽ (*upřímně*). Budu se muset pohnout zase o kus dál, zlato – časem, víš.

ŽENA. Kdy?

MUŽ. Quien sabe?

ŽENA. Co to znamená?

MUŽ. Quien sabe? To se budeš muset naučit, zlato, jestli chceš jít se mnou. To je odpověď na všechno – tam u Rio Grande.

ŽENA. A co to znamená?

MUŽ. To znamená – kdo ví?

ŽENA. Ken sabe?

MUŽ. Jojo – tak to nezapomeň.

ŽENA. Nikdy to nezapomenu.

MUŽ. Quien sabe?

ŽENA. I když to neumím vyslovit.

MUŽ. Quien sabe.

ŽENA. Nikdy se nepodívám k Rio Grande – nikdy se nedostanu – odtud.

MUŽ. Quien sabe.

ŽENA (*změna nálady*). Máš pravdu! Ken sabe? Kdo ví?

MUŽ. Moje řeč.

ŽENA. Musíš to tam na jihu mít opravdu rád.

MUŽ. Nikde jinde nedokážu žít – moc dlouho.

ŽENA. Proč ne?

MUŽ. No – tam na jihu je člověk svobodný. Úplně svobodný!

Venku se rozsvítí pouliční osvětlení. V jeho světle jsou vidět obrysy okna. Jsou na něm mříže a zvenčí ho téměř úplně nahoře přetíná chodník. Je to sklepní pokoj. Neustále mihání se odcházejících a přicházejících nohou, většinou párů, je vidět jen matně. Uvnitř stojí na římsě okna v misce s kameny a vodou rozkvetlý leknín.

ŽENA. Co je to?

MUŽ. Jenom se zapnuly pouliční lampy.

ŽENA. To už je tak pozdě?

MUŽ. Jak pozdě?

ŽENA. Tma.

MUŽ. Tma už je několik hodin – to sis nevšimla?

ŽENA. Ne! – Už musím jít! (*vstane*)

MUŽ. Počkej – za chvíli vyjde měsíc – úplněk.

ŽENA. To je jedno. Zpozčila jsem se. Už musím jít!

Přejde do světla. Na sobě má bílou košilku, která by mohla být tunikou tanečnice, a jak vchází do světla, zapíná si v pase spodničku. Má na sobě skoro přesně takové šaty, jaké dnes ženy obyčejně nosí, ale jejich dokonalý střih a lehkost a lehkost, s jakou si je obléká, dělají z onoho momentu metaforu, symbol oblékající se ženy. Všechna její gesta musí být nevědomá, nevinná, uvolněná, jistá a plná přirozeného půvabu. Sdí čelem k oknu a natahuje si punčochu.

Co to je?

MUŽ. Co?

ŽENA. Na parapetu.

MUŽ. Kytka.

ŽENA. Kdo ti ji dal?

MUŽ. Nikdo mi ji nedal. Koupil jsem ji.

ŽENA. Pro sebe?

MUŽ. Jo – Proč ne?

ŽENA. Nevím.

MUŽ. V čínské čtvrti – připomněla mi Frisco, kde jsem vyrůstal – tak jsem si ji koupil.

ŽENA. Tam ses narodil – ve Frisco?

MUŽ. Jojo. Pod Twin Peaks.

ŽENA. Co to je?

MUŽ. Pár kopců – vedle sebe.

ŽENA. Jeden pro tebe a jeden pro mě.

MUŽ. Vsadím se, že by se ti ve Frisco líbilo.

ŽENA. Znáám jednu ženu, která tam byla.

MUŽ. Záliv a kopce. Ježiš, to byl život! Každou neděli jsme přejeli přes záliv – vzali si pár koní a uhaněli – přes kopce. Jeden měl pod sedlem deku – a druhý vezl kus žvance.

V noci jsme udělali malej oheň a najedli se – a pak se jen zachumlali do té starý deky –

ŽENA. S kým? S kým jsi tam byl?

MUŽ. (Ihostejně). S někým. (nadšeně) Ježiš, jak ta uschlá tráva v noci voněla – plná arniky – víš –

ŽENA. Voní hezky?

MUŽ. Arnika? Nikdy k ní nevoněla? (zavrtí hlavou) Jasně, že voní hezky. Jako záliv a kopce.

Jde k zrcadlu u prádelníku, aby se dostrojila. Zbývá jí už jen obléct si šaty, jednoduché – se zapínáním na straně. Než si je oblékne, postaví se před zrcadlo a protáhne se. Spokojeně, ale bez zájmu.

Jsi ve formě, zlato. Pár měsíců ježdění po horách a byla bys profík.

ŽENA. Můžu?

MUŽ. Co?

ŽENA. Jezdit s tebou na horách – jednou?

MUŽ. Jezdit na horách? Jezdit na oslech!

ŽENA. To je jedno! – s tebou! – Můžu – jednou? Vysoké temné hory?

MUŽ. Kdo ví?

ŽENA. Musí to být nádherné.

MUŽ. Už jsi takhle někde byla, zlato? – někde vysoko? Na vrcholku světa?

ŽENA. Ano.

MUŽ. Kdy?

ŽENA. Dnes.

MUŽ. Ty jsi vážně sladká.

ŽENA. Nikdy jsem nic takového nezažila. Ani mě nenapadlo, že bych se takhle mohla cítit. Tak – tak čistá! Nesměj se mi!

MUŽ. Já se ti nesměju, zlato.

ŽENA. Čistá.

MUŽ. To je silné slovo – ale vím, jak to myslíš. Někdy se tak člověk cítí – občas.

ŽENA. (nasadí si na hlavu klobouček a otočí se k němu).

Tak tedy – sbohem.

MUŽ. Nezapomněla sis něco? (vstane)

Podívá se na něj, pak pomalu zakloní hlavu a zvedne pravou ruku v gestu soch, jež představují ženu jako Voluptas. On vystoupí ze stínu, obejmě ji a políbí. Ona ještě víc zakloní hlavu a natáhne paže dozadu – pak je širokým gestem přitáhne zpět a obejmě jeho hlavu roztaženými prsty. Ochranitelsky, zoufale. Když ji pustí, její oči se lesknou slzami. Odvrátí se od něj. Znovu se na něj ohlédne – očima přejede pokoj – a její pohled se zastaví na leknínu.

ŽENA. Můžu si ho vzít?

MUŽ. Jasně – proč ne?

Vezme si ho – odchází. Jak otevře dveře, hudba zesílí. Na jevišti se zhasne.

ŽENA. Sbohem. A – (zaváhá) A – děkuji.

Opona

Hudba pokračuje až do otevření opony na Jednání sedmé. Nahradí ji ticho.

JEDNÁNÍ SEDMÉ DOMOV

Scéna: obývací pokoj: pohovka, telefon, okno.

Postavy

MANŽEL

MLADÁ ŽENA

Sedí na opačných stranách pohovky a čtou noviny – pro sebe.

MANŽEL. Rekordní produkce.

MLADÁ ŽENA. Dívka si pustila plyn.

MANŽEL. Výnosy přesáhly milion dolarů –

MLADÁ ŽENA. Žena opustila vše pro lásku –

MANŽEL. Trhy jsou stabilní –

MLADÁ ŽENA. Zmizela mladá manželka –

MANŽEL. Doživotní výnosy z akcií –

Zazvoní telefon. MLADÁ ŽENA se na něj podívá.

To je pro mě. (do telefonu) Haló – á, dobrý den, pane A. B.

Je všechno vyřízené? – Všechno podepsané? Výborně.

Výborně! Řeknete R. A., ať mi zavolá. (zavěsí – k MLADÉ ŽENĚ) No, a je to vyřízené. Podepsali! – Tebe to nezajímá? Nezeptáš se mě, o co jde?

MLADÁ ŽENA. (rutinně). Zvládnul jsi to?

MANŽEL. Jasně, že jsem to zvládnul.

MLADÁ ŽENA. Dopadlo to dobře?

MANŽEL. Jasně, že to dopadlo dobře.

MLADÁ ŽENA. Už je ruka v rukávu?
MANŽEL. Jasně, že je v rukávu.
MLADÁ ŽENA. Podepsali?
MANŽEL. To si piš, že podepsali.
MLADÁ ŽENA. Černé na bílém?
MANŽEL. Černé na bílém.
MLADÁ ŽENA. Pozemek je tvůj?
MANŽEL. Pozemek je můj. Dostal jsem první hypotéku, dostal jsem druhou hypotéku a pozemek je můj. Spokojená?
MLADÁ ŽENA (mechanicky). Spokojená.
MANŽEL (jde se k ní). Ten pozemek je můj. A to není jediná věc, co je moje! (*štípne ji do tváře – šťastně, spokojeně*)
Dostal jsem na ni jednu hypotéku – dostal jsem na ni druhou hypotéku – a teď je moje!

MLADÁ ŽENA rychle ucukne.

Co se děje?

MLADÁ ŽENA. Nic – co by?

MANŽEL. Uculkla jsi, když jsem se tě dotkl.

MLADÁ ŽENA. Ne.

MANŽEL. To jsi už dlouho neudělala.

MLADÁ ŽENA. Ne?

MANŽEL. Dřív jsi to dělávala vždycky, když jsem se tě dotkl.

MLADÁ ŽENA. Vážně?

MANŽEL. To jsi nevěděla, víd?

MLADÁ ŽENA (nečekaně). Ale ano. Věděla.

MANŽEL. Stydlivost, já vím.

MLADÁ ŽENA. Ne.

MANŽEL. Mně se to líbilo. Ta stydlivost.

MLADÁ ŽENA. Ne.

MANŽEL. Jsi jedna z nejcudnějších žen na světě.

MLADÁ ŽENA. Jsem úplně stejná jako ostatní, jenom – (*zarazí se*)

MANŽEL. Jenom co?

MLADÁ ŽENA (pauza). Nic.

MANŽEL. Něco jsi musela myslet.

Zazvoní telefon. Ona vstane a přejde k oknu.

MANŽEL (do telefonu). Haló – haló, R. A. – ne, dopadlo to dobře – jo, dopadlo to dobře – už je ruka v rukávu – jestli podepsali? Černé na bílém! Ten pozemek je můj. Já přišel s nabídkou. A prodal jim ten nápad. Tohle se mi povedlo. Řekni M. D., ať mi zavolá. (*zavěsí*) To byl R. A. Na co se to díváš?

MLADÁ ŽENA. Na nic.

MANŽEL. Na něco se dívat musíš.

MLADÁ ŽENA. Na nic – na měsíc.

MANŽEL. Měsíc něco je, nemám pravdu?

MLADÁ ŽENA. Ano.

MANŽEL. A co dělá?

MLADÁ ŽENA. Nic.

MANŽEL. Něco přece dělat musí.

MLADÁ ŽENA. Hýbe se – posouvá – (*přejde dopředu, neklidně*)

MANŽEL. Zatáhni žaluzie, drahá.

MLADÁ ŽENA. Proč?

MANŽEL. Lidi vidí dovnitř.

Zazvoní telefon.

Haló – haló M. D. – Ano – zvládnul jsem to – už je ruka v rukávu – povedlo se mi je přesvědčit – jo – jo – jo – to si piš – jo – černé na bílém – Je to úspěch – jo. Jojo. Řekni B. M., ať se mi ozve. (*zavěsí*) To byl M. D. (*k MLADÉ ŽENĚ, která mezitím přejde ke gauči a vezme do ruky noviny*) Posloucháš mě?

MLADÁ ŽENA. Čtu si.

MANŽEL. A o čem čteš?

MLADÁ ŽENA. O ničem.

MANŽEL. Musí to být o něčem. (*sedne si a vezme do ruky svoje noviny*)

MLADÁ ŽENA (čte). Útěk z vězení – doživotně odsouzený uprchl – prostřílel se na svobodu –

MANŽEL. Nečti takové věci – poslouvej – tohle je prvotřídní úvodník. S tím úplně souhlasím. Naprosto souhlasím. Posloucháš mě?

MLADÁ ŽENA. Poslouchám.

MANŽEL (důležitě). Všichni lidé se rodí jako sobě rovní a mají stejné právo usilovat o štěstí. (*MLADÁ ŽENA vstane*) Panečku, ty jsi mi dnes nějaká nervózní.

MLADÁ ŽENA. Snažím se nebýt.

MANŽEL. To máš po své matce. Dnes byla u mě v kanceláři.

MLADÁ ŽENA. Opravdu?

MANŽEL. Přišla si pro příspěvek.

MLADÁ ŽENA. Aha –

MANŽEL. Copak jsi zapomněla, že je prvního.

MLADÁ ŽENA. Chudák máma.

MANŽEL. Co by si beze mě počala?

MLADÁ ŽENA. Já vím. Jsi dobrák.

MANŽEL. Aspoň – je vděčná.

MLADÁ ŽENA. Chudinka – chudinka máma.

MANŽEL. Potřebuje zaopatření.

MLADÁ ŽENA. Ano. Potřebuje zaopatření.

MANŽEL. Matka je důležitá – dobrá matka.

MLADÁ ŽENA (vzrušeně). Já se snažím být dobrá matka.

MANŽEL. Ale jistě, že jsi dobrá matka.

MLADÁ ŽENA. Já se snažím. Snažím se!

MANŽEL. Matka je nedocenitelná – (*pokračuje ve čtení*)

A děti jsou nedocenitelné. Nedocenitelné jako šperky.

MLADÁ ŽENA (čte). Výprodej šperků a drahých kamenů.

MLADÁ ŽENA se chytne za hrdlo.

MANŽEL. Co se děje?

MLADÁ ŽENA. Mám pocit, jako bych se topila.

MANŽEL. Topila?

MLADÁ ŽENA. Jako bych měla kámen kolem krku.

MANŽEL. To se ti jen zdá.

MLADÁ ŽENA. Dusím se.

MANŽEL. Nedýcháš dost zhluboka – no tak, nadechni se – podívej se na mě. (*ukazuje, jak se dýchá*) Dýchání je život. A život je dýchání.

MLADÁ ŽENA (náhle). A co je smrt?

MANŽEL (důležitě). Prostě – nedostatek dechu.

MLADÁ ŽENA (sama pro sebe). Prostě nedostatek dechu.

Vezme si noviny.

MANŽEL. V pořádku?

MLADÁ ŽENA. V pořádku.

MANŽEL (čte, zatímco ona jen zírá do novin. Po chvíli vzhledne). Je tu nějak zima, drahá.

MLADÁ ŽENA. Zima?

MANŽEL. Běž zavřít okno, ano?

MLADÁ ŽENA. Není otevřené.

MANŽEL. Ty necítíš tu zimu?

MLADÁ ŽENA. Ne – to se ti jen zdá.

MANŽEL. Mně se nikdy nic nezdá. (*MLADÁ ŽENA dál zírá do novin*) O čem čteš?

MLADÁ ŽENA. O ničem.

MANŽEL. O něčem čist musíš.

MLADÁ ŽENA. Žena našla svého manžela mrtvého.

MANŽEL (*lhotejně*). Aha. (*se zaujetím*) Tady jeden muž tvrdí, „Za svůj úspěch vděčím jednomu kynutému koláči denně – mám dobré zažívání – slušně spím – a –“ (*manželka vstane, rozejde se ke dveřím*) Kam jdeš?

MLADÁ ŽENA. Nikam.

MANŽEL. Musíš někam jít.

MLADÁ ŽENA. Jenom – do postele.

MANŽEL. Ještě není jedenáct. Počkej.

MLADÁ ŽENA. Na co mám čekat?

MANŽEL. Je teprve deset čtyřicet šest – počkej! (*natáhne k ní ruku*) Pojd sem!

MLADÁ ŽENA (*popojde o krok k němu – couvne*). Ne – chci jít pryč!

MANŽEL. Pryč? Kam?

MLADÁ ŽENA. Kamkoli – pryč.

MANŽEL. Proč, co se děje?

MLADÁ ŽENA. Mám strach.

MANŽEL. A z čeho?

MLADÁ ŽENA. Nemůžu spát – nespím.

MANŽEL. To nic není.

MLADÁ ŽENA. A ten měsíc – v úplňku.

MANŽEL. To nic není.

MLADÁ ŽENA. Nemůžu spát.

MANŽEL. Jistěže nemůžeš. Je světlo.

MLADÁ ŽENA. Nevidím světlo. Cítím to! A mám strach.

MANŽEL (*laskavě*). Nesmysl – pojd sem.

MLADÁ ŽENA. Já chci jít pryč.

MANŽEL. Ale já teď nemůžu jít pryč.

MLADÁ ŽENA. Sama!

MANŽEL. Nikdy jsi nikde sama nebyla.

MLADÁ ŽENA. Já vím.

MANŽEL. Co bys tam dělala?

MLADÁ ŽENA. Možná bych spala.

MANŽEL. Počkej.

MLADÁ ŽENA (*zoufale*). Nemůžu čekat!

MANŽEL. Pojedeme na výlet – pojedem do Evropy – já si koupím hodinky – švýcarské – vždycky jsem chtěl mít švýcarské hodinky – koupené přímo tam – není to směšné?

Počkej – jenom počkej. (*MLADÁ ŽENA přejde k pohovce – sedne si; manžel pokračuje ve čtení*) Další revoluce u Rio Grande.

MLADÁ ŽENA. U Rio Grande?

MANŽEL. Ano – další –

MLADÁ ŽENA. Nějací – zranění?

MANŽEL. Ne.

MLADÁ ŽENA. Nějací vězni?

MANŽEL. Ne.

MLADÁ ŽENA. Všichni volní?

MANŽEL. Všichni volní.

Pokračuje ve čtení. MLADÁ ŽENA sedí a zírá se před sebe. Zdálky zní tlumeně zvuk harmoniky, hraje Cielito Lindo.

Přidají se hlasy, zpívají – „Aj-aj-aj-aj“ – pak slova – hudba i hlasy zesílí.

HLAS JEJÍHO MILENCE. Byla tam tlupa *bandidos* – banditů, chápeš – drželi mě tam – co jsem měl dělat – musel jsem se osvobodit, chápeš? Musel jsem se osvobodit –

HLASY. Osvobodit – osvobodit – osvobodit –

MILENEC. Naplnil jsem prázdnou lahev kameny –

HLASY. Kameny – kameny – drahé kameny – mlýnské

kameny – kameny – kameny – mlýnské kameny –

MILENEC. Lahev s kameny, nic víc.

HLASY. Kameny – kameny – kamínky –

MILENEC. Stačí lahev s kamínky.

HLASY. Kameny – kameny – kamínky –

HLAS POULIČNÍHO PRODAVAČE. Kameny na prodej –

kameny – kameny – kamínky – drahé kameny –

HLASY. Kameny – kamínky – drahé kameny –

MILENEC. Musel jsem se osvobodit, chápeš? Osvobodit?

HLASY. Osvobodit? Osvobodit?

MILENEC. Quien sabe? Kdo ví? Kdo ví?

HLASY. Kdo by mohl? Kdo by mohl? Kdo by mohl?

POULIČNÍ PRODAVAČ. Kameny – kameny – kamínky –

velké kameny – mlýnské kameny – studené kameny –

náhrobní kameny –

HLASY. Náhrobní kameny – náhrobní kameny – náhrobní kameny.

Hudba a hlasy – prolínají se – zesílí – MLADÁ ŽENA vyskočí a vykřikne hrůzou.

MLADÁ ŽENA. Ach! Ach!

Scéna potemní – hudba a tlumené hlasy opakující „Kameny – kameny – kameny“ zní dál, až dokud se nerozsvítí světlo na Jednání osmé.

JEDNÁNÍ OSMÉ ZÁKON

Scéna: soudní síň.

Zvuky: cvakání telegrafních přístrojů mimo scénu.

Postavy

SOUDECE

POROTA

OBHÁJCE A STÁTNÍ ZÁSTUPCE

DIVÁCI

NOVINÁŘI

POSLÍČCI

SOUDNÍ ÚŘEDNÍCI

SOUDNÍ ZŘÍZENEC

SOUDNÍ ZAPISOVATEL

MLADÁ ŽENA

Slova a pohyby všech postav kromě MLADÉ ŽENY jsou rutinní – mechanické. Všichni se řídí svým obvyklým scénářem.

Na začátku jednání jsou přítomní všichni kromě SOUDCE.

Vstoupí **SOUDCE**.

SOUDNÍ ZŘÍZENEC (*mumlá*). Povstaňte, přichází soudce! (*všichni povstanou*; **SOUDCE** *si sedne*; *všichni se posadí*; **OBHÁJCE** *vstane – je to typický upovídáný, „výmluvný“ obhájce v trestních věcech*; **SOUDCE** *mu naznačí, aby počkal – otočí se na* **SOUDNÍ ÚŘEDNÍKY**, *kteří čekají u jeho stolu*.) **PRVNÍ ÚŘEDNÍK** (*podá soudci papír – rutinním hlasem*).

Stát versus Kling – odložení poprav.

SOUDCE. Zamítá se.

PRVNÍ ÚŘEDNÍK *odejde*.

DRUHÝ ÚŘEDNÍK. Bing vs. Ding – odvolání.

SOUDCE *podepíše*. **DRUHÝ ÚŘEDNÍK** *odejde*.

TŘETÍ ÚŘEDNÍK. Případ Johna Kinga – *habeas corpus*.

SOUDCE *podepíše*. **TŘETÍ ÚŘEDNÍK** *odejde*. **SOUDCE** *pokyne* **SOUDNÍMU ZŘÍZENCI**.

SOUDNÍ ZŘÍZENEC (*mumlá*). Lid státu – versus Helen Jonesová.

SOUDCE (*k OBHÁJCI*). Je obhajoba připravena pokračovat v přelíčení?

OBHÁJCE. Jsme připraveni, ctihodnosti.

SOUDCE. Tak pokračujte.

OBHÁJCE. Helen Jonesová.

SOUDNÍ ZŘÍZENEC. Helen Jonesová!

MLADÁ ŽENA *vstane*.

OBHÁJCE. Paní Jonesová, jste ochotná svědčit?

MLADÁ ŽENA *přejde k lavici svědků*.

PRVNÍ NOVINÁŘ (*rychle si píše*). Obhajoba překvapuje hned v začátku soudního jednání předvoláním obžalované na lavici svědků. Obžaloba se zdá být touto odvážnou strategií značně zaskočena a – (*zvuky přístrojů zesílí*)

DRUHÝ NOVINÁŘ. Třásla se a skoro se nedokázala udržet na nohou, Helen Jonesová, obviněná z vraždy, musela být málem odnesena na lavici svědků poté, co dnes ráno její obhájce – **SOUDNÍ ZŘÍZENEC** (*mumlá – s Biblí v ruce*). Přísaháte, že budete mluvit pravdu, celou pravdu a nic než pravdu – k tomu vám dopomáhej Bůh?

MLADÁ ŽENA. Přísahám.

SOUDCE. Můžete se posadit.

Sedá si na lavici svědků.

SOUDNÍ ZAPISOVATEL. Jak se jmenujete?

MLADÁ ŽENA. Helen Jonesová.

SOUDNÍ ZAPISOVATEL. Kolik je vám let?

MLADÁ ŽENA (*zaváhá – poté*). Dvacet devět.

SOUDNÍ ZAPISOVATEL. Vaše bydliště?

MLADÁ ŽENA. Vězení.

OBHÁJCE. Zde je adresa bydliště mé klientky.

Podá zapisovateli kus papíru.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE (*vyskočí na nohy*). Námitka. Právní zástupce naznačuje protiprávní jednání ve věci držení obžalované ve vazbě, přestože zákon –

OBHÁJCE. Nic jsem nenaznačoval.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Naznačil jste to –

OBHÁJCE. Nenaznačil!

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Jste –

SOUDCE. Klid!

SOUDNÍ ZŘÍZENEC. Klid!

OBHÁJCE. Ctihodnosti, námitka proti neustálé snaze státního zástupce –

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Protestuji – já –

SOUDCE. Klid!

SOUDNÍ ZŘÍZENEC. Klid!

SOUDCE. Pokračujte ve výslechu.

OBHÁJCE. Paní Jonesová, jste vdova po zesnulém panu Georgi H. Jonesovi?

MLADÁ ŽENA. Ano.

OBHÁJCE. Jak dlouho jste byla za zesnulého pana George H. Jonese před jeho skonem vdaná?

MLADÁ ŽENA. Šest let.

OBHÁJCE. Šest let! A bylo to šťastné manželství, ne?

(**MLADÁ ŽENA** *zaváhá*) Hádali jste se?

MLADÁ ŽENA. Ne.

OBHÁJCE. Pak to muselo být šťastné manželství, vidíte?

MLADÁ ŽENA. Ano.

OBHÁJCE. Za těch šest let, co jste byla vdaná za vašeho zesnulého manžela, pana George H. Jonese, došlo mezi vámi vůbec někdy k nějaké hádce?

MLADÁ ŽENA. Ne, nedošlo.

OBHÁJCE. Ani jednou?

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Svědkyně už řekla –

OBHÁJCE. Šest let bez jediné hádky. Šest let. Páni porotci, žádám vás, abyste tuto skutečnost zvážili! Šest let v manželství bez jediné hádky. (**POROTA** *se směje*) Jen to rače uvážit. Se vši vážností. Kdo z nás – a nemyslím to jako úvahu nad těžkostmi posvátného svazku manželství – ne – ale!

SOUDCE. Pokračujte ve výslechu.

OBHÁJCE. Máte jedno dítě – vidíte, paní Jonesová?

MLADÁ ŽENA. Ano, mám.

OBHÁJCE. Holčičku, že?

MLADÁ ŽENA. Ano.

OBHÁJCE. Jak je stará?

MLADÁ ŽENA. Je jí pět let – přes pět.

OBHÁJCE. Pětiletá holčička. A vy jste po skonu pana Jonese její nejbližší žijící příbuzná, že je to tak?

MLADÁ ŽENA. Ano.

OBHÁJCE. Předtím než jste se vdala za zesnulého pana Jonese, jste chodila do práce a živila svou matku, že ano?

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Námitka, ctihodnosti! Irelevantní – nepodstatné – a –

SOUDCE. Námitka se přijímá.

OBHÁJCE. Abyste mohla za svobodna uživit sebe i svou matku, chodila jste do práce, je to tak?

MLADÁ ŽENA. Ano.

OBHÁJCE. Co jste dělala?

MLADÁ ŽENA. Pracovala jsem jako stenografka.

OBHÁJCE. A poté, co jste se vdala, jste i nadále byla jediná, kdo ji podporoval, že?

MLADÁ ŽENA. Ano.

OBHÁJCE. Oddaná dcera, páni porotci. A stejně tak i oddaná manželka a matka!

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Vaše ctihodnosti!

OBHÁJCE (*rychle*). A nyní se vás, paní Jonesová, ptám – zákon to vyžaduje – musím se vás tedy zeptat, zda jste – v noci druhého června – nebo ráno třetího června – zabila svého manžela, zesnulého pana George H. Jonese – zabila jste ho, nebo nezabila?

MLADÁ ŽENA. Nezabila.

OBHÁJCE. Nezabila jste ho?

MLADÁ ŽENA. Nezabila jsem ho.

OBHÁJCE. Paní Jonesová, slyšela jste výpovědi svědků obžaloby – Nebylo jich mnoho – a neměli moc co říct – **STÁTNÍ ZÁSTUPCE**. Námitka.

SOUDCE. Přijímá se.

OBHÁJCE. Slyšela jste několik svědků z řad policie i z řad doktorů. Žádný z nich ale nebyl přímým svědkem zločinu. Obžaloba nedokázala najít žádného takového svědka – ani jednoho!

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Ctihodnosti!

OBHÁJCE. Ani žádný motiv.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Ctihodnosti – protestuji! Já –

SOUDCE. Přijímá se.

OBHÁJCE. Přesto jste slyšela, jak se vás tito svědci snažili obvinít z úmyslné vraždy vašeho manžela, manžela, se kterým jste se, dle svých vlastních slov, ani jednou nepohádali – ani jednou za šest let manželství, oni ale tvrdí, že jste ho zavraždila – nebo tedy – že jste ho, zatímco spal, brutálně udeřila do hlavy lahví – lahví naplněnou kamínky – Udeřila jste to, ptám se znovu, nebo ne?

MLADÁ ŽENA. Neudělala.

OBHÁJCE. Neudělala. Samozřejmě, že jste to neudělala! (*rychle*) A nyní, paní Jonesová, můžete porotě vlastními slovy popsat, co přesně se odehrálo v noci druhého nebo nad ránem třetího června v době, kdy byl váš manžel zavražděn.

MLADÁ ŽENA. Probudil mě zvuk někoho – něčeho – v pokoji, a pak jsem uviděla dva muže, jak stojí u manželovy postele.

OBHÁJCE. U manželovy postele – byla to ale i vaše postel, nebo ne, paní Jonesová?

MLADÁ ŽENA. Ano.

OBHÁJCE. Vy jste neměli to moderní uspořádání v podobě oddělených postelích, že ne, paní Jonesová?

MLADÁ ŽENA. Můj manžel byl proti.

OBHÁJCE. Mám na mysli, že jste oba spali spolu ve stejné posteli, že je to tak?

MLADÁ ŽENA. Ano.

OBHÁJCE. Vysvětlíte tedy, co jste myslela výrokem „u manželovy postele“.

MLADÁ ŽENA. No – já –

OBHÁJCE. Měla jste na mysli jeho stranu postele, vidíte?

MLADÁ ŽENA. Ano. Jeho stranu.

OBHÁJCE. Myslel jsem si to, ale chtěl jsem, abyste to vysvětlila i porotě. (*k POROTĚ*) Pan a paní Jonesovi spali ve stejné posteli. (*k ní*) Pokračujte, paní Jonesová. (*ona mlčí*) Slyšela jste huk a pak –

MLADÁ ŽENA. Slyšela jsem huk a probudila jsem se a uviděla jsem dva muže stát u manželovy strany postele.

OBHÁJCE. Dva muži?

MLADÁ ŽENA. Ano.

OBHÁJCE. Můžete je popsat?

MLADÁ ŽENA. Ne moc dobře – nebylo je moc dobře vidět.

OBHÁJCE. Můžete říct, zda byli velcí nebo malí – světlí nebo tmaví, hubení –

MLADÁ ŽENA. Byli to velcí tmaví muži.

OBHÁJCE. Velcí tmaví muži?

MLADÁ ŽENA. Ano.

OBHÁJCE. A co jste udělala, paní Jonesová, když jste se náhle vzbudila a uviděla jste dva velké tmavé muže stát u vaší postele?

MLADÁ ŽENA. Nic jsem neudělala!

OBHÁJCE. Ani jste neměla čas nic udělat – nebo ano?

MLADÁ ŽENA. Ne. Než jsem stihla něco udělat – jeden z nich zvedl – něco v ruce a udeřil tím manžela do hlavy.

OBHÁJCE. A co udělal pan Jones?

DIVÁCI se zasmějí.

SOUDCE. Ticho.

SOUDNÍ ZŘÍZENEC. Ticho.

OBHÁJCE. Co udělal pan Jones, paní Jonesová?

MLADÁ ŽENA. On jakoby zasténal a snažil se vstát.

OBHÁJCE. Snažil se vstát.

MLADÁ ŽENA. Ano!

OBHÁJCE. A co se stalo pak?

MLADÁ ŽENA. Ten muž ho znovu udeřil a on upadl na záda.

OBHÁJCE. Rozumím. Co pak udělali ti muži? Ti velcí tmaví muži.

MLADÁ ŽENA. Otočili se a utekli z pokoje.

OBHÁJCE. Rozumím. Co jste pak udělala vy, paní Jonesová?

MLADÁ ŽENA. Viděla jsem, jak pan Jones krvácí ze spánku. Vzala jsem ručníky a snažila se to zastavit, a pak jsem zjistila, že – je mrtvý.

OBHÁJCE. Rozumím. Co jste dělala potom?

MLADÁ ŽENA. Nevěděla jsem, co mám dělat. Ale připadalo mi, že nejlepší bude, když zavolám policii. Tak jsem šla k telefonu a zavolala jsem policii.

OBHÁJCE. Co se dělo dál.

MLADÁ ŽENA. Nic. Nic se nedělo.

OBHÁJCE. Policie přijela, nebo ne?

MLADÁ ŽENA. Ano – přijela.

OBHÁJCE (*rychle*). A to je vše, co víte o smrti svého manžela v pozdních nočních hodinách druhého června nebo brzkých ranních hodinách třetího června, je to tak?

MLADÁ ŽENA. Ano, je.

OBHÁJCE. Vše?

MLADÁ ŽENA. Ano.

OBHÁJCE (*k STÁTNÍMU ZÁSTUPCI*). Svědkyně je vaše. **PRVNÍ NOVINÁŘ** (*píše si*). Obžalovaná věrohodně

popsala, co –

DRUHÝ NOVINÁŘ. Obžalovaná nesouvisle a rozporuplně popsala, co –

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Vy jste se vůbec nesnažila křičet, paní Jonesová, když jste uviděla ty dva tmavé muže, jak stojí nad vaším bezbranným manželem, je to tak?

MLADÁ ŽENA. Ne, nesnažila. Já –

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. A když se otočili a utekli z pokoje, nesnažila jste se je pronásledovat ani křičet o pomoc, že?

MLADÁ ŽENA. Ne.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Proč ne?

MLADÁ ŽENA. Viděla jsem, že je manžel zraněný.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Aha! Viděla jste, že váš manžel je zraněný. Viděla jste to – ale jak?

MLADÁ ŽENA. Prostě jsem to viděla.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Takže v tom pokoji bylo světlo?

MLADÁ ŽENA. Trochu ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Jak to myslíte – trochu? Lampička u postele?

MLADÁ ŽENA. Ne. Ne, žádné světlo nesvítlo.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Tak odkud se tam vzala – ta trocha světla?

MLADÁ ŽENA. To já nevím.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Možná – skrz okno.

MLADÁ ŽENA. Ano – skrz okno.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Aha, takže byly zvednuté žaluzie?!

MLADÁ ŽENA. Ne – ne, žaluzie byly zatažené.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Tím jste si jistá?

MLADÁ ŽENA. Ano. Manžel vždycky chtěl, aby byly zatažené.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Žaluzie byly zatažené – v pokoji nebylo rozsvícené žádné světlo – ale bylo v něm světlo – jak si to vysvětlujete?

MLADÁ ŽENA. Já nevím.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Vy nevíte?!

MLADÁ ŽENA. Myslím, že bylo otevřené okno – za těmi žaluziemi – dovnitř šlo trochu světla –

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Máte před domem pouliční lampu?

MLADÁ ŽENA. Ne – žádná lampa tam není.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Tak odkud se vzalo to světlo – co šlo dovnitř pod těmi žaluziemi?

MLADÁ ŽENA (zoufale). Z měsíce!

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Z měsíce?!

MLADÁ ŽENA. Ano! Byl úplněk!

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Byl úplněk – tím jste si jistá.

MLADÁ ŽENA. Ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Proč jste si tak jistá?

MLADÁ ŽENA. Nemohla jsem spát – nikdy nemůžu spát, když je úplněk. Nikdy.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Byl úplněk. Ale vy jste pořádně neviděla ty dva tmavé muže – zato jste viděla, jak váš manžel krvácí ze spánku.

MLADÁ ŽENA. Ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. A zavolala jste doktora?

MLADÁ ŽENA. Ne.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Proč jste ho nezavolala?

MLADÁ ŽENA. Zavolala ho policie.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Ale vy sama ne?

MLADÁ ŽENA. Ne.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Proč ne? *(Bez odpovědi.)* Proč ne?

MLADÁ ŽENA (šeptem). Viděla jsem, že je to – zbytečné.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Aha! Takže to jste viděla! Viděla jste to – jasně.

MLADÁ ŽENA. Ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. A nezavolala jste doktora.

MLADÁ ŽENA. Bylo to – zbytečné.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Co jste dělala?

MLADÁ ŽENA. Bylo to zbytečné – bylo by to k ničemu.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Ptám se vás, co jste dělala?

MLADÁ ŽENA. Nic.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Nic?!

MLADÁ ŽENA. Jen jsem tam seděla.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Seděla jste tam. Celkem dlouho, že?

MLADÁ ŽENA. To já nevím.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Vy nevíte? *(ukáže jí uražené hrdlo lahve)* Paní Jonesová, viděla jste už někdy předtím tohle?

MLADÁ ŽENA. Myslím, že ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Myslíte, že ano.

MLADÁ ŽENA. Ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Co si myslíte, že to je?

MLADÁ ŽENA. Myslím, že je to ta lahev, kterou byl zabit můj manžel.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Kterou byl zabit – ano – to je pravda. Uhodla jste. Toto uražené hrdlo, střepy a kamínky byly nalezeny na podlaze a na posteli. Na té lahvi, paní Jonesová, nejsou žádné otisky. Ani jeden. Nepřijde vám to divné?

MLADÁ ŽENA. Ne.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Nepřijde vám divné, že na této lahvi, kterou držel ve své velké tmavé ruce jeden z těch velkých tmavých mužů nezůstaly žádné stopy?!

MLADÁ ŽENA. To vám nepřijde divné?

MLADÁ ŽENA. Ne.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Vy máte ve zvyku nosit na spaní gumové rukavice, paní Jonesová – že? Jako ochranu – na zjemnění vašich rukou – je to tak?

MLADÁ ŽENA. Nosívala jsem je.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Nosívala jste je – a to bylo kdy?

MLADÁ ŽENA. Než jsem se vdala.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. A když jste se vdala, tak už jste je nenosila?

MLADÁ ŽENA. Ne.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Proč?

MLADÁ ŽENA. Můj manžel neměl rád, když se jich dotknul.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Vždycky jste dělala všechno, jak to chtěl váš manžel?

MLADÁ ŽENA. Snažila jsem se – Navíc už mi na nich tolik nezáleželo – na mých rukou.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Rozumím – takže jste po sňatku už nikdy rukavice na noc nenosila?

MLADÁ ŽENA. Ne.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Paní Jonesová, není tedy pravda, že jste znovu začala na noc nosit gumové rukavice – přestože se to vašemu manželovi nelíbilo – asi rok zpátky – zhruba loni na jaře?

MLADÁ ŽENA. Ne.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Nezačala jste se znovu starat o své ruce – zhruba loni na jaře?

MLADÁ ŽENA. Ne.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Jste si tím naprosto jistá?

MLADÁ ŽENA. Ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Naprosto jistá?

MLADÁ ŽENA. Ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Pak jste tedy v noci druhého června neměla u sebe pár gumových rukavic?

MLADÁ ŽENA (zavrtí hlavou). Ne.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE (k SOUDCI). Rád bych nyní předložil tyto rukavice jako důkazní materiál, ctihodnosti.

SOUDCE. Důkaz 24.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Vráťm se k nim později – nyní, paní Jonesová – tato noční košile – poznáváte ji, že ano?

MLADÁ ŽENA. Ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Je vaše, vidíte?

MLADÁ ŽENA. Ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Měla jste ji na sobě tu noc, kdy byl váš manžel zavražděn, je to tak?

MLADÁ ŽENA. Tu noc, kdy zemřel – ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Ale není to ta, kterou jste měla na sobě pod neglizé – říká se tomu tak, že ano? Neglizé?

Když k vám přijela policie – ale ta, kterou jste měla na sobě předtím, je to tak?

MLADÁ ŽENA. Ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Tato noční košile byla nalezena – ne tam, kde rukavice – ne – ale pod hromadou špinavého oblečení v koši na prádlo v koupelně – zmačkaná a mokrá – proč byla mokrá, paní Jonesová?

MLADÁ ŽENA. Snažila jsem se ji vyprat.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Vyprat? Myslel jsem, že jste jen seděla?

MLADÁ ŽENA. Nejdřív – jsem se snažila všechno vyčistit.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Proč jste se snažila tu košili – vyčistit – jak sama říkáte?

MLADÁ ŽENA. Byla na ní krev.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Byla postříkaná od krve?

MLADÁ ŽENA. Ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Jak se to stalo?

MLADÁ ŽENA. Lahev byla rozbitá – a okraj ostrý.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Aha, lahev byla rozbitá a okraj ostrý!

MLADÁ ŽENA. Ano. Tak mi to pak říkali.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Kdo vám to říkal?

MLADÁ ŽENA. Policie – říkali, že tak se to stalo.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Paní Jonesová, proč jste se tak zoufale snažila vyčistit tu krev – než jste zavolala policii?

OBHÁJCE. Námitka!

SOUDCE. Námitka se zamítá.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Proč, paní Jonesová?

MLADÁ ŽENA. Já nevím. To by udělal každý, nebo ne?

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. To záleží, nemyslíte? (*náhle zvedne lahev*) Paní Jonesová – kdy jste poprvé viděla tohle?

MLADÁ ŽENA. Tu noc, co můj manžel – skončil.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Skončil?! Myslíte, co byl zavražděn?

MLADÁ ŽENA. Ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Proč jste neřekla zavražděn?

MLADÁ ŽENA. Zní to tak brutálně.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. A předtím jste tohle nikdy neviděla?

MLADÁ ŽENA. Ne, neviděla.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Jste si tím naprosto jistá?

MLADÁ ŽENA. Ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. A tyto kameny – ty jste viděla poprvé kdy?

MLADÁ ŽENA. Tu noc, co můj manžel skončil.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Až do té noci, kdy byl váš manžel zavražděn – jste je nikdy neviděla? Nikdy předtím?

MLADÁ ŽENA. Ne.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Jste si tím naprosto jistá?!

MLADÁ ŽENA. Ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Paní Jonesová, vzpomínáte si, když jste si zhruba před rokem, vloni na jaře, přinesla domů – leknín, čínský leknín?

MLADÁ ŽENA. Ne – na to si nevzpomínám.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Nevzpomínáte si na to, jak jste si domů přinesla leknín v misce plné malých kamínků?

MLADÁ ŽENA. Ne, nevzpomínám.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Ukážu vám tuhle miskou, paní Jonesová. Osvěží to vaši paměť?

MLADÁ ŽENA. Na tu miskou si vzpomínám – ale nevzpomínám si na – ten leknín.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Takže tu miskou poznáváte?

MLADÁ ŽENA. Ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Patří vám, nebo ne?

MLADÁ ŽENA. Byla u nás doma – ano.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. A jak se tam dostala?

MLADÁ ŽENA. Jak se tam dostala?

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Ano – odkud ji máte?

MLADÁ ŽENA. To si nepamatuji.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Nepamatujete?

MLADÁ ŽENA. Ne.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Nepamatujete si na to, že jste si zhruba před rokem přinesla domů do ložnice tuhle miskou plnou kamínků a vody s leknínem? Nepamatujete si, jak jste se o něj velmi pečlivě starala, dokud nezvadl? A když zvadl, nevzpomínáte si, že jste tu miskou plnou kamínků schovala v horní polici vaší skříně – a nechala jste ji tam, dokud – nevzpomínáte si na to?

MLADÁ ŽENA. Ne, na to si nevzpomínám.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Je možné, že jste to vše takto udělala?

MLADÁ ŽENA. Ne – ne – neudělala jsem to! Neudělala! Vůbec nic o tom nevím.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Ale na tu miskou si vzpomínáte?

MLADÁ ŽENA. Ano. Byla u nás doma – našli jste ji v našem domě.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Ale na ten leknín ani kameny si nevzpomínáte?

MLADÁ ŽENA. Ne – Ne, nevzpomínám!

STÁTNÍ ZÁSTUPCE se otočí a hledá v papírech ve svém kufříku.

PRVNÍ NOVINÁŘ (*píše*). Pod palbou brilantního křížového výsledku státního zástupce se výpověď obžalované rozpadla na kousky. Bledá a třesoucí se obžalovaná –

DRUHÝ NOVINÁŘ (*píše*). Kulometná palba státního zástupce ji nevykolejila, obžalovaná si obhájila svou nevinnost i tvář v tvář ostrému výsledku, který se bez úspěchu snažil zkompromitovat její obhajobu. Uzardělá, ale klidná –

STÁTNÍ ZÁSTUPCE (*vytáhne list papíru*). Vaše ctihodnosti, rád bych předložil tento dokument jako důkazní materiál.

SOUDCE. Co je to?

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Jedná se o přísežné prohlášení učiněné ve státě Guanajuato v Mexiku.

OBHÁJCE. V Mexiku? Vaše ctihodnosti, já protestuji. Prohlášení z Mexika? Jsme snad ve Spojených státech amerických, nebo ne?

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Je řádně vyhotovené – potvrzené notářem – a ověřené americkým konzulem.

OBHÁJCE. Ctihodnosti! Já protestuji! Ve jménu Spojených států amerických – protestuji – dovolíme snad, aby naše posvátné instituce byly takto –

SOUDCE. Jaký je účel toho dokumentu – kdo ho podepsal?

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Podepsal ho jistý Richard Roe a jeho účelem je osvěžit paměť zde vyslychané svědkyně – a zároveň poskytnout motiv pro tuto vraždu – tuto brutální a chladnokrevnou vraždu spáchanou na spící oběti, kterou –

OBHÁJCE. Protestuji, ctihodnosti! Námitka!

SOUDCE. Námitka se přijímá. Ukažte mi ten dokument. (*vezme si papír, který mu státní zástupce podá – prohlédne si ho*) Zdá se být v pořádku. Navrhujete tedy nyní předložit toto přísežné prohlášení jako důkaz za účelem osvěžení paměti zde vyslychané svědkyně?

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Ano, ctihodnosti.

SOUDCE. Můžete předložit důkaz.

OBHÁJCE. Námitka! Protestuji proti předložení tohoto důkazu, jedná se o irelevantní, nepodstatné, nezákonné, neobjektivní, předpojaté a –

SOUDCE. Námitka se zamítá.

OBHÁJCE. Procesní námitka.

SOUDCE. Zaprotokolováno. Pokračujte.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Rád bych tento důkazní materiál nyní přečetl porotě.

SOUDCE. Pokračujte.

OBHÁJCE. Námitka.

SOUDCE. Námitka se zamítá.

OBHÁJCE. Procesní námitka.

SOUDCE. Zaprotokolováno.

OBHÁJCE. Proč nebyl tento svědek předvolán k soudu – aby mohl být podroben křížovému výslechu?

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Svědek je residentem federativní republiky Mexiko a jako takový nepodléhá předvolání k soudu Spojených států.

OBHÁJCE. Pokud svědek nepodléhá jurisdikci tohoto soudu, jak jste od něj získal přísežné prohlášení?

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Toto přísežné prohlášení bylo učiněno dobrovolně, aby bylo usnadněno dosažení spravedlnosti.

OBHÁJCE. Předpokládám, že jste mu nevyhrožoval vydáním na základě nějakého jiného účelově vykonstruovaného obvinění, abyste –

SOUDCE. Klid!

SOUDNÍ ZŘÍZENEC. Klid!

SOUDCE. Pokračujte s představením důkazního materiálu.

STÁTNÍ ZÁSTUPCE (čte). Ve věci Stát – vs. Helen Jonesová, já, Richard Roe, při plném vědomí tímto prohlašuji, že obviněnou Helen Jonesovou znám, a to po dobu více než jednoho roku předcházející datu podpisu tohoto přísežného prohlášení. Dále prohlašuji, že jsem se s uvedenou Helen Jonesovou poprvé setkal v ilegálním baru na čtyřicáté západní avenue v New Yorku a že v den, kdy jsem se s ní setkal, se mnou následně šla do mého bytu, rovněž na čtyřicáté západní avenue v New Yorku, kde jsme měli intimní vztah – **MLADÁ ŽENA** (zasténá). Ach!

STÁTNÍ ZÁSTUPCE (pokračuje ve čtení). – a kde jsem jí dal modrou misku naplněnou oblázky s kvetoucím leknínem. Dále prohlašuji, že od toho dne, kdy jsme se poprvé setkali, až do mého odjezdu do Mexika na podzim mě zmíněná Helen Jonesová navštěvovala téměř každodenně v mém bytě, kde jsme i nadále –

MLADÁ ŽENA. Ne! Ne! (sténá)

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Co se děje, paní Jonesová – co se děje?

MLADÁ ŽENA. Už to dál nečtěte! Už ne!

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Proč ne?!

MLADÁ ŽENA. Udělala jsem to. Udělala! Udělala!

STÁTNÍ ZÁSTUPCE. Doznáváte se?

MLADÁ ŽENA. Ano – udělala jsem to!

OBHÁJCE. Námitka, ctihodnosti.

SOUDCE. Doznáváte se, že jste zavraždila svého manžela?

MLADÁ ŽENA. Odstranila jsem ho z cesty – ano.

SOUDCE. Proč?

MLADÁ ŽENA. Abych byla volná.

SOUDCE. Abyste byla volná? To je jediný důvod?

MLADÁ ŽENA. Ano.

SOUDCE. Pokud jste chtěla být volná – proč jste se s ním nerozvedla?

MLADÁ ŽENA. To bych nemohla udělat. Nemohla bych mu takhle ublížit!

Všichni v soudní síni se rozesmějí. **MLADÁ ŽENA** na ně chvíli nechápavě zírá a pak se jakoby stáhne do sebe.

SOUDCE. Ticho!

SOUDNÍ ZŘÍZENEC. Ticho!

Postupně nastane ticho.

SOUDCE. Paní Jonesová, proč –

MLADÁ ŽENA Náhle začne naříkat – jako by si uvědomila obrovskou samotu, která na ni právě dolehla. Je to nářek opuštěnosti, agónie, velkého lidského utrpení. Pokračuje až do konce scény.

Proč –?

MLADÁ ŽENA není schopná odpovědět.

OBHÁJCE. Vaše ctihodnosti, žádám o přestávku na –

SOUDCE. Soudní jednání se odročuje.

DIVÁCI začínají odcházet. **MLADÁ ŽENA** dál naříká na lavici svědků, nic nevidí, nic nevnímá.

PRVNÍ NOVINÁŘ. Vražedkyně se doznala.

DRUHÝ NOVINÁŘ. Milenec promluvil.

TŘETÍ NOVINÁŘ. Udělala jsem to – vykřikla žena!

Cvakání telegrafních přístrojů se zrychluje. Tvoří pozadí ŽENINA neustávajícího nářku. Soudní síň se vyprazdňuje, dva policisté se postaví k ženě a scéna potemní. Zvuk telegrafních přístrojů se ozývá dál, dokud se světla nerozsvítí na Jednání deváté – a modlíciho se KNĚZE.

JEDNÁNÍ DEVÁTÉ STROJ

Scéna: vězeňská cela. V přední části jeviště čelem do publika mříže. Jsou dostatečně vzadu, aby umožňovaly volný průchod přes jeviště.

Je slyšet zpěv ČERNOŠSKÉHO ZPĚVÁKA, hučení prolétajícího letadla.

Postavy

MLADÁ ŽENA

KNĚZ

VĚZEŇSKÁ STRÁŽ

DVA HOLIČI

DOZORKYNĚ

MATKA

DVA STRÁŽNÍ

Začátek jednání: před mřížemi sedí na jedné straně muž, na druhé straně žena – VĚZEŇSKÁ STRÁŽ a DOZORKYNĚ.

Za mřížemi muž a žena – MLADÁ ŽENA a KNĚZ.

MLADÁ ŽENA sedí nehybně s rukama složenými v klíně. KNĚZ se modlí.

KNĚZ. Hospodine, vyslyš mou modlitbu, kéž k tobě pronikne moje volání! Neukrývej přede mnou tvář v den

soužení mého, nakloň ke mně své ucho. V den, kdy k tobě volám, pospěš a odpověz mi. Mé dny se rozplývají jako dým, mé kosti jsou rozpálené jak ohniště. Jak zlomená bylina schne moje srdce, i svůj chléb jíst zapomínám. Od samého nařikání jsem vyzáblý na kost. Podobám se pelikánu v poušti, jsem jak sova v rozvalinách. Probdím celé noci, jsem jak ptáče, jež na střeše osamělo. Celé dny mě moji nepřátelé tupí, klnou mi a za potřeštěnce mě mají. Mé dny jsou jak stín, který se prodlužuje, usychám jako bylina. Ty však, Hospodine, ty zůstáváš věčně. Ty povstaneš a slituješ se, je čas smilovat se, nastala ta chvíle!

Hlas ČERNOŠSKÉHO ZPĚVÁKA mimo jeviště – začíná zpívat černošský spirituál.

KNĚZ. Hospodin pohlédl na zemi, aby vyslyšel sténání těch, kdož jsou v okovech, aby propustil děti –

ZPĚVÁKŮV *hlas zesílí.*

VĚZEŇSKÁ STRÁŽ. Přestaň s tím negřím vřískáním.

MLADÁ ŽENA. Ne, nechte ho zpívat. Pomáhá mi to.

DOZORKYNĚ. Neslyšíš pak otce.

MLADÁ ŽENA. Pomáhá mi to.

KNĚZ. A já ti nepomáhám, dcero?

MLADÁ ŽENA. Jemu rozumím. On je zatracený, tomu rozumím.

Hlas ČERNOŠSKÉHO ZPĚVÁKA je stále hlasitější, přehlušuje hlas kněze.

KNĚZ (*zpívá v latině*). Gratiam tuum, quaesumus, Domine, metibus nostris infunde, ut qui, angelo nuntiante, Christifilii tui incarnationem cognovimus, per passionem eius et cruce ad resurrectionis gloriam perducamus. Per eudem Christum Dominum nostrum.

Vstoupí DVA HOLIČI. Ozve se chrastění klíčů.

PRVNÍ HOLIČ. Jak je na tom?

DOZORKYNĚ. Je klidná.

VĚZEŇSKÁ STRÁŽ. Je tichá.

MLADÁ ŽENA (*vstává*). Jsem připravená.

PRVNÍ HOLIČ. Tak si sedněte.

MLADÁ ŽENA (*vyravná*). Vy nejste ti strážní, co mě odvedou na popravu?

PRVNÍ HOLIČ. Ne, my nejsme strážní. Jsme holiči.

MLADÁ ŽENA. Holiči.

DOZORKYNĚ. Musí vám ostříhat vlasy.

VĚZEŇSKÁ STRÁŽ. Oholit.

HOLIČ. Jenom kousek.

HOLIČI se přibližují k ženě.

MLADÁ ŽENA. Ne!

KNĚZ. Dcero, jsi připravena. Víš, že jsi připravena.

MLADÁ ŽENA (*křičí*). Na tohle ne! Na tohle ne!

DOZORKYNĚ. Pravidla.

VĚZEŇSKÁ STRÁŽ. Regule.

HOLIČ. Rutina.

HOLIČI chytí ženu za paže.

MLADÁ ŽENA. Ne! Ne! Nesahejte na mě – nesahejte!

Odvedou ji a posadí na židli, začnou jí holit vlasy na temeni.

Odmítám se podřídit – takové ponížení! Ne! Odmítám se podřídit – Nechte mě na pokoji! Ach můj Bože, to mě nikdy nenecháte na pokoji?! Vždycky se musím podřídit – podřídit se! Už ne – teď ne – brzy zemřu – nepodřídím se! Teď už ne!

HOLIČ (*dokončuje holení*). Podřídíte se, paní. Budete se podřizovat až do konce. Hotovo – a vypadá to dobře.

VĚZEŇSKÁ STRÁŽ. Moc dobře.

DOZORKYNĚ. Moc dobře.

HOLIČI odejdou.

MLADÁ ŽENA (*vyvedená z míry*). Otče, otče! Proč jsem se narodila?

KNĚZ. Vyšel jsem od Otce a přišel jsem na svět – teď svět opouštím a navracím se k Otci.

MLADÁ ŽENA (*pláče*). Podřídít se! Podřídít se! Copak mi nic nepatří? Ani vlasy na hlavě?! Ani vlasy na mé vlastní hlavě – **KNĚZ.** Chvalme Boha.

MLADÁ ŽENA. Copak mě nikdy nenechají na pokoji?! Nebudu mít nikdy klid?! Nebudu mít klid ani, až budu mrtvá?

KNĚZ. Můj kalich budeš pít.

MLADÁ ŽENA. Budu mít už zítra klid?

KNĚZ. A já ho vzkřísím v poslední den.

MLADÁ ŽENA. Zítra! Otče! Kde budu zítra?

KNĚZ. Hle, přichází hodina, a už přišla, kdy se rozprchnete každý svou cestou.

MLADÁ ŽENA. V pekle! Otče! Budu snad v pekle?!

KNĚZ. Já jsem vzkříšen i život.

MLADÁ ŽENA. Můj život byl peklo, otče!

KNĚZ. Tvůj život byl peklem, dcero, protože jsi nikdy nepoznala Boha. Gloria in excelsis Deo.

MLADÁ ŽENA. Jak jsem ho mohla poznat, otče. Nikdy se mnou nebyl!

KNĚZ. Nehledala jsi ho, dcero. Hledej a nalezněš.

MLADÁ ŽENA. Ale já hledala – vždycky jsem hledala.

KNĚZ. Co? Co jsi hledala?

MLADÁ ŽENA. Klid. Klid a mír. Najdu ho dnes, otče? Najdu ho?

KNĚZ. Důvěřuj Bohu.

Do prostoru před mřížemi padne stín – a ozve se hučení.

MLADÁ ŽENA. Co to je? Otče! Strážný! Co je to?

VĚZEŇSKÁ STRÁŽ. Letadlo.

DOZORKYNĚ. Letadlo.

KNĚZ. Bůh na nebesích.

MLADÁ ŽENA. Podívejte, otče! Muž, co se vznášá a má křídla! Ale není to anděl.

VĚZEŇSKÁ STRÁŽ. Je slyšet motor.

DOZORKYNĚ. Je slyšet motor.

MLADÁ ŽENA. Má křídla – ale není volný. Já volná byla, otče. Alespoň na okamžik – tady na zemi – byla jsem volná. Když jsem to udělala, byla jsem volná. Volná a neměla jsem strach! Jak je to možné, otče? Jak je to možné? Tak velký hřích – smrtelný hřích – kvůli kterému teď zemřu a půjdu do pekla – ale byla jsem volná! Na okamžik jsem byla volná! Jak je to možné, otče? Řekněte?

KNĚZ. Tvé hříchy jsou ti odpuštěny.

MLADÁ ŽENA. A ten druhý hřích – ten druhý hřích – hřích lásky – To bylo jediné nebe, které jsem poznala – nebe na zemi! Jak je to možné, otče? Jak může být – hřích – smrtelný hřích – to jediné nebe, které znám?

KNĚZ. Vyzpovídej se Bohu všemohoucímu.

MLADÁ ŽENA. Ach, otče, modlete se za mě – modlitbou – které porozumím.

KNĚZ. Budu se za tebe modlit, dcero, modlitbou touhy. Za Králem nebes užij svého Vykupitele a Boha, který i nyní přichází. Připrav se na to, abys ho s láskou přijala, pozvi jej k sobě s vroucí touhou. Přijď, ó můj Ježíši, přijď k duši, která po Tobě touží. Dříve než se mi dáš Ty sám, chci Ti dát své ubohé srdce. Přijmi ho a vezmi si je celé. Přijď, můj Bože, pospěš si! Již neotálej! Mé jediné a Nekonečné Dobro, můj Poklade, můj Živote, můj Ráji, má Lásko, jsi vším, mým přáním je přijmout Tě s láskou, s jakou –

Vstoupí MATKA. Projde přes jeviště a zastaví se před mřížemi.

MLADÁ ŽENA (*ucouvne*). Kdo je ta žena?

VĚZEŇSKÁ STRÁŽ. Vaše matka.

DOZORKYNĚ. Vaše matka.

MLADÁ ŽENA. Neznám ji – odvedte ji pryč – neznám ji.

VĚZEŇSKÁ STRÁŽ. Přišla se s vámi rozloučit –

DOZORKYNĚ. Rozloučit se.

MLADÁ ŽENA. Nikdy mě opravdu neznala – neznala mě – nikdy – (*k MATCE*) Jdi pryč! Neznám tě. Neznám! Neznám! (*MATKA se otočí a začne odcházet; žena k ní náhle napřáhne ruce*) Ach, mami! Mami! (*obejmou se skrz mříže*)

Vstoupí DVA STRÁŽNÍ.

KNĚZ. Pojď, dcero.

PRVNÍ STRÁŽNÝ. Už je čas.

DRUHÝ STRÁŽNÝ. Je čas.

MLADÁ ŽENA. Počkejte! Mami, moje dítě, mé malé nepoznané dítě. Nikdy jsem ji opravdu nepoznala. A ona nikdy nepozná mě. Nech ji žít, mami. Nech ji žít! Žít! Řekni jí –

KNĚZ. Pojď, dcero.

MLADÁ ŽENA. Počkejte! Počkejte! Řekni jí –

VĚZEŇSKÁ STRÁŽ odvádí **MATKU** pryč.

STRÁŽNÝ. Už je čas.

MLADÁ ŽENA. Počkejte! Počkejte! Řekni jí! Počkejte!

Jenom chvilku! Chci jí toho tolik říct – Počkejte –

VĚZEŇSKÁ STRÁŽ odvede **MATKU** pryč. **DVA STRÁŽNÍ** chytí **MLADOU ŽENU** pod ramena a dveřmi v mříži s ní vychází ven a přes jeviště pryč. **KNĚZ** jde za nimi, **DOZORKYNĚ** následuje **KNĚZE**, **KNĚZ** se modlí. Scéna potemní. Hlas **KNĚZE** je stále slabší a slabší.

KNĚZ. Pane, smiluj se – Kriste, smiluj se – Pane, smiluj se – Kriste, vyslyš nás! Bože, nebeský Otče! Synu boží, Spasiteli světa, Duchu svatý – Svatý Bože trojjediný – Panno Maria – Matko Boží – Panno všech panen – Sv. Michaeli – Sv. Gabrieli – Sv. Rafaeli –

Jeho hlas utichne. Z temnoty se ozvou hlasy NOVINÁŘŮ.

PRVNÍ NOVINÁŘ. Kolik je hodin?

DRUHÝ NOVINÁŘ. Už je čas.

TŘETÍ NOVINÁŘ. Ticho.

PRVNÍ NOVINÁŘ. Už jdou.

TŘETÍ NOVINÁŘ. Ticho.

KNĚZ (*jeho hlas zní nejdřív tlumeně – poté zesiluje – tak až do konce*). Sv. Petře, oroduj za nás – Sv. Pavle, oroduj za nás – Sv. Jakube Veliký, oroduj za nás – Sv. Jane Evangelisto, oroduj za nás – všichni svatí andělé a archandělé – všechny požehnané zástupy – Sv. Josefe – Sv. Jane Křtiteli – Sv. Tomáši –

PRVNÍ NOVINÁŘ. Už jsou tady!

DRUHÝ NOVINÁŘ. Je tak drobná. Vypadá menší než předtím.

TŘETÍ NOVINÁŘ. Ticho.

KNĚZ. Svatý Filipe, oroduj za nás. Všichni svatí patriarchové a proroci – Sv. Filipe – Sv. Matouši – Sv. Šimone – Sv. Tadeáši – Všichni svatí apoštolové – všichni svatí učedníci – všechna nevíňátka – Orodujte za nás – Orodujte za nás – Orodujte za nás –

PRVNÍ NOVINÁŘ. Třeba ten stroj nebude fungovat.

DRUHÝ NOVINÁŘ. Bude fungovat – Vždycky funguje!

TŘETÍ NOVINÁŘ. Ticho!

KNĚZ. Všichni svatí a světice Boží, přimluvte se za nás – Buď milosrdný – Ušetři nás, ó, Pane – buď milosrdný –

PRVNÍ NOVINÁŘ. Ona pohybuje ústy – co to říká?

DRUHÝ NOVINÁŘ. Nic.

TŘETÍ NOVINÁŘ. Ticho!

KNĚZ. Ó, Pane, vysvoboď nás od zlého – ode všech hříchů – od svého hněvu – od nástrah ďábla – od hněvu a nenávisti a vši zlé vůle – od –

PRVNÍ NOVINÁŘ. Viděli jste to? Upravila si vlasy pod helmou – vytáhla si je ven.

TŘETÍ NOVINÁŘ. Ticho!

KNĚZ. – Prosíme tě – vyslyš nás – abys nás ušetřil – abys nám odpustil – Panno Maria – modli se za nás –

DRUHÝ NOVINÁŘ. Už –

MLADÁ ŽENA (*vykřikne*). Někdo! Něk –

Její hlas umlkne.

KNĚZ. Kriste, smiluj se – Pane, smiluj se – Kriste, smiluj se –

OPONA

Zpracování a vydání textu bylo umožněno díky podpoře v rámci projektu s názvem „Audiovizuální a performativní strategie v transmediálním dialogu: aktéři, platformy, identity“, registrační číslo IGA_FF_2024_026, finančně podpořeného v rámci Studentské grantové soutěže na FF UP.